

Paulien Ceysens

Oude meubels, nieuwe verbindingen

Een ontwerpend onderzoek
naar hergebruik en
combinatiemogelijkheden

Oude meubels, nieuwe verbindingen

Een ontwerpend onderzoek naar hergebruik en combinatiemogelijkheden

Masterscriptie 2025-2026

Paulien Ceyssens

Onderzoeksvraag: “Op welke manier kunnen hergebruik en herontwerp van typische oude Vlaamse meubels van (groot)ouders een verbindende rol spelen binnen multigenerationeel samenleven in bestaande Vlaamse woningen?”

Master Interieurarchitectuur 2025-2026

Universiteit Hasselt – Faculteit Architectuur en Kunst

Promotor: Prof. arch. int. arch. Saidja Heynickx

Projectbegeleider: Prof. int. Asli Cicek

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie, getiteld “*Oude meubels, nieuwe verbindingen*”.

Deze thesis werd geschreven in het kader van mijn afstuderen binnen de opleiding Interieurarchitectuur aan de Universiteit Hasselt.

Dit onderzoek is ontstaan vanuit mijn interesse en nieuwsgierigheid en werd ondersteund door verschillende inzichten en referenties.

In deze thesis combineer ik literatuurstudie met praktijkvoorbeelden en een hands-on, ontwerpend onderzoek naar hergebruik en nieuwe combinatiemogelijkheden van oude meubels.

Concreet wordt onderzocht hoe typische oude Vlaamse meubels uit woningen van (groot)ouders hergebruikt en herontworpen kunnen worden in plaats van weggegooid. Door deze meubels te benaderen als een materialenbank, wordt nagegaan hoe zij kunnen bijdragen aan duurzame interieurconcepten en intergenerationele verbondenheid.

Allereerst wil ik mijn promotor, Saidja Heynickx, bedanken voor de feedback en richtlijnen die mij hebben geholpen dit werk vorm te geven. Daarnaast ben ik mijn projectbegeleider, Asli Çiçek, bijzonder dankbaar voor de intensieve begeleiding en de vele feedbackmomenten. Zij moedigde me aan om mezelf uit te dagen, een stap verder te gaan en vanuit nieuwe invalshoeken naar mijn werk te kijken.

Als laatste wil ik graag mijn gezin oprecht bedanken voor hun steun tijdens mijn studies. Zij stonden altijd voor mij klaar, ook op de moeilijke en drukke momenten. In het bijzonder wil ik mijn ouders bedanken voor hun hulp, geduld en betrokkenheid.

Abstract

In Vlaanderen vormt het aanwezige meubilair bij renovaties van oudere woningen en bij multigenerationele woonvormen¹, zoals kangoeroewonen, vaak een uitdaging voor overeenstemming tussen generaties. Gebrek aan consensus tussen generaties leidt er regelmatig toe dat waardevolle oude Vlaamse meubels en erfstukken worden afgedankt. Deze thesis onderzoekt op welke manier hergebruik en herontwerp van typische oude Vlaamse meubels uit woningen van (groot)ouders een verbindende rol kunnen spelen binnen multigenerationeel samenleven in bestaande Vlaamse woningen.

Het onderzoek richt zich op de omgang met aanwezige oudere meubelstukken en verkent hoe deze kunnen worden geïnventariseerd, herbestemd en opnieuw samengesteld tot hedendaagse meubels die door meerdere generaties als functioneel, bruikbaar en esthetisch waardevol worden ervaren. Het bestaande interieur wordt daarbij benaderd als een materialenbank², waarbij behoud en herinterpretatie worden onderzocht als alternatief voor afdanken. Daarnaast wordt het principe van urban mining³ toegepast op de schaal van meubels en interieur, met specifieke aandacht voor typische oude Vlaamse meubelstukken.

Methodologisch combineert de thesis literatuurstudie met ontwerpgericht onderzoek. Relevante theoretische kaders rond meubelhergebruik, duurzaamheid en intergenerationele⁴ verbondenheid worden aangevuld met drie eigen casestudy's, die worden uitgewerkt aan de hand van 3D uitwerkingen en fotocollages als visuele en ontwerpende dragers van het onderzoek. Het hieraan gekoppelde masterproject bestaat uit een hands-on ontwerpend onderzoek naar hergebruik en combinatiemogelijkheden van oude meubels, die ik effectief op schaal 1/1 uitwerk.

De verworven inzichten monden uit in de ontwikkelingen van een methode en concrete ontwerpvoorbeelden voor het hergebruik en herontwerp van oude meubels als verbindende elementen binnen een multigenerationele woning. Deze methode wordt toegepast op verschillende oude meubels, waardoor de herontworpen meubelstukken een centrale rol innemen. De thesis biedt zo zowel een theoretische onderbouwing als een ontwerpgerichte vertaling van meubelhergebruik, met aandacht voor duurzaamheid, erfgoed en intergenerationele samenhang.

¹ Multigenerationeel samenleven verwijst naar het samenwonen van meerdere generaties binnen één woning of woonstructuur, waarbij verschillende levensfasen en woonbehoeften samenkomen.

² Een materialenbank beschouwt bestaande meubelstukken als een voorraad herbruikbare materialen en onderdelen voor hergebruik in nieuwe ontwerpen.

³ Urban mining is een strategie waarbij bestaande gebouwen worden beschouwd als grondstofbronnen, waarbij materialen worden teruggewonnen en hergebruikt in plaats van nieuw geproduceerd.

⁴ Intergenerationeel samenleven verwijst naar de sociale interactie, uitwisseling en verbondenheid tussen verschillende generaties die samen een leefomgeving delen.

Abstract (English)

In Flanders, the presence of existing furniture in the renovation of older dwellings and in multigenerational living arrangements, such as intergenerational co-housing, often creates challenges in reaching agreement between generations. A lack of consensus frequently results in valuable traditional Flemish furniture and family heirlooms being discarded. This thesis investigates how the reuse and redesign of typical old Flemish furniture from parental and grandparental homes can play a connecting role within multigenerational living in existing Flemish dwellings.

The research focuses on the handling of existing older furniture and explores how these pieces can be inventoried, repurposed, and recomposed into contemporary furniture that is perceived as functional, usable, and aesthetically valuable by multiple generations. The existing interior is approached as a material bank, in which preservation and reinterpretation are examined as an alternative to disposal. In addition, the principle of urban mining is applied at the scale of furniture and interiors, with specific attention to typical old Flemish furniture.

Methodologically, the thesis combines literature research with design-based research. Relevant theoretical frameworks on furniture reuse, sustainability, and intergenerational relations are complemented by three case studies, developed through 3D models and photomontages as visual and design-driven tools. The associated master project consists of a hands-on design exploration of reuse and recombination strategies for old furniture, which are realised at a 1:1 scale.

The findings result in the development of a method and concrete design proposals for the reuse and redesign of old furniture as connecting elements within a multigenerational home. This method is applied to different pieces of furniture, allowing the redesigned objects to take on a central role. The thesis thus offers both a theoretical framework and a design-oriented translation of furniture reuse, with attention to sustainability, heritage, and intergenerational cohesion.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL

Voorwoord	3
Abstract	4
1 – INLEIDING	11
1.1 Context en probleemstelling	12
1.2 Onderzoeksvraag en doelstelling	12
1.3 Relevantie van het onderzoek	13
1.4 Methodologie en ontwerpkader	13
1.5 Relatie tussen thesis en ontwerp	13
2 – LITERATUURSTUDIE	15
2.1 Urban mining	16
2.1.1 Furniture mining	17
2.1.2 Furniture mining in België	18
2.1.3 Hercombineren en herinterpreteren van meubels	19
2.1.4 Strategieën	20
2.1.5 (Historische) voorbeelden herontwerp	21
2.1.6 Conclusie	28
2.2 Multigenerationeel wonen	30
2.2.1 Multigenerationeel wonen in België	30
2.2.2 Voorbeelden van multigenerationeel wonen in België	31
2.2.3 Voorbeelden van hergebruik tussen generaties	32
2.2.4 Generatieconflict en shift in appreciatie	33
2.2.5 Conclusie	34
2.3 Typische oude Vlaamse meubels	36
2.3.1 Definitie	36
2.3.2 Analyse	38
2.3.2.1 Macroniveau: volledige meubels	38
2.3.2.2 Mesoniveau: materialen en afwerkingen	38
2.3.2.3 Microniveau: details en verbindingen	38
2.3.2.4 Classificatie	40
2.4 Inspiratieve ontwerpen	42
2.4.1 Droog design	42
2.4.2 Richard Venlet	44
2.4.3 Linde Hermans	45
2.4.4 Nathaniel Wojtalik	46
2.4.5 Yvonne Brentjens – 't Binnenhuis	47

3 – CASE STUDIES 49

3.1 Selectiecriteria	50
3.2 Case study 1 – Eigen woning	51
3.2.1 Projectbeschrijving	51
3.2.2 Visie van de bewoner(s)	51
3.2.3 Mogelijke herwerkingen	51
3.3 Case study 2 – Notariswoning	54
3.3.1 Projectbeschrijving	54
3.3.2 Visie van de bewoner(s)	54
3.3.3 Mogelijke herwerkingen	55
3.4 Case study 3 – Rijwoning	56
3.4.1 Projectbeschrijving	56
3.4.2 Visie van de bewoner(s)	56
3.4.3 Mogelijke herwerkingen	57

4 – MASTERPROJECT 59

4.0 Concept & context	60
4.1 Ontwerpend (voor)onderzoek	60
4.1.1 Technieken	60
4.1.1.1 Digitale fotocollage	61
4.1.1.2 3D modelleren	62
4.1.1.3 Frottage	64
4.1.1.4 Hands-on werken	65
4.1.2 Conclusie	66
4.2 Masterproject: uitwerking	67
4.2.1 Inventarisering	67
4.2.2 Mogelijke nieuwe composities	67
4.2.3 Het maakproces + resultaten	68
4.2.3.1 Meubel 1 – boekenrek	69
4.2.3.2 Meubel 2 – kruk	71
4.2.3.3 Meubel 3 – drager van kunst	72
4.2.3.4 Schilderspalet	74
4.2.3.5 Meubel 4 – schildersezel	75
4.2.4 Het geïntegreerde eindresultaat	77
4.2.5 Verbindingen, afwerkingen en details	78
4.2.6 Eindresultaten en bevindingen	80
4.2.7 Reflectie en conclusies	81

4.3 Algemene conclusie 83

5 – REFERENTIES 85

5.1 Bibliografie	86
5.2 Figurenlijst	92

1-INLEIDING

1 - Inleiding

1.1 Context en probleemstelling

De manier waarop mensen in Vlaanderen wonen en samenleven evolueert onder invloed van demografische veranderingen zoals vergrijzing, kleinere gezinnen en een toenemende interesse in multigenerationeel wonen, waarbij verschillende generaties samenwonen onder één dak, zoals bij kangoeroewonen. Dit zorgt ervoor dat bestaande Vlaamse woningen steeds vaker worden aangepast aan deze nieuwe manieren van samenleven (Ielegems et al., 2023). Bij het renoveren of herinrichten ligt de focus meestal op ruimtelijke en functionele ingrepen, terwijl het bestaande meubilair vaak te weinig aandacht krijgt en zelden wordt meegenomen in een herontwerp dat aansluit bij de nieuwe indeling van de woning.

Het afstemmen van meubilair uit eerdere generaties op hedendaagse woonwensen blijkt tegenwoordig een moeilijke oefening, waardoor waardevolle meubelstukken soms buiten gebruik raken. Bij aanpassingen aan de woning ontstaat hierdoor regelmatig een spanningsveld tussen bestaande oudere meubelstukken en de nieuwe hedendaagse woonnoden. Oud meubilair wordt vaak beschouwd als moeilijk combineerbaar met nieuwe woonconcepten, waardoor waardevolle meubelstukken en erfstukken worden afgedankt bij renovaties of herinrichtingen. Dit gebeurt ondanks hun materiële kwaliteit (Varpa et al., 2024).

Dit probleem staat niet op zichzelf en zegt iets over hoe er tegenwoordig met interieur en meubilair wordt omgegaan. Enerzijds groeit de aandacht voor duurzaamheid, circulariteit en hergebruik van materialen. Anderzijds blijft het potentieel van hergebruik en herontwerp van bestaand meubilair, zeker binnen residentiële en multigenerationele context, onderbelicht. Oude Vlaamse meubelstukken vinden moeilijk aansluiting bij hedendaagse interieurs, waardoor niet alleen materiële waarde verloren gaat. Maar ook het potentieel van meubels als dragers van herinneringen, identiteit en intergenerationele verbondenheid.

1.2 Onderzoeksvraag en doelstelling

Op grond van bovenstaande problematiek formuleert deze masterthesis de volgende onderzoeksvraag :

“Op welke manier kunnen hergebruik en herontwerp van typische oude Vlaamse meubels van (groot) ouders een verbindende rol spelen binnen multigenerationeel samenleven in bestaande Vlaamse woningen?”

Deze onderzoeksvraag vertrekt vanuit de overtuiging dat meubels meer kunnen zijn dan louter functionele objecten. Ze kunnen fungeren als verbindende elementen tussen generaties, zowel op sociaal als op ruimtelijk niveau (Bridgens et al., 2018). Door bestaande meubelstukken niet te beschouwen als restmateriaal, maar als een potentiële materialenbank, ontstaat ruimte voor nieuwe ontwerpstrategieën waarin behoud, herinterpretatie en hedendaagse functionaliteit samengaan (Verga & Khan, 2022).

Het doel van dit onderzoek is te analyseren hoe bestaande meubels uit de woning van (groot)ouders kunnen worden geïnventariseerd, herbestemd en opnieuw samengesteld tot hedendaagse meubelprojecten die door meerdere generaties als functioneel, bruikbaar en esthetisch waardevol worden ervaren. Hierbij wordt het principe van *urban mining* vertaald naar de schaal van interieur en meubelstukken. De thesis onderzoekt hoe *furniture mining*, urban mining op de schaal van meubels, in een woning kan bijdragen aan duurzame woonpraktijken en tegelijkertijd intergenerationele verbondenheid kan versterken binnen de woning.

1.3 Relevantie van het onderzoek

De relevantie van dit onderzoek situeert zich op meerdere niveaus. Hoewel hergebruik en duurzaamheid steeds vaker worden aangehaald binnen de interieurarchitectuur, blijven deze principes in de praktijk vaak beperkt tot materialen en structuren en worden meubels zelden als volwaardig vertrekpunt voor ontwerp benaderd. Deze thesis maakt dat spanningsveld expliciet en onderzoekt hoe meubilair actiever kan worden ingezet binnen herinrichtingsprocessen.

Daarnaast biedt het onderzoek een andere manier om naar multigenerationeel wonen te kijken. Door de rol van de meubels centraal te stellen in het ontwerpproces, verschuift de aandacht van louter ruimtelijke oplossingen naar het interieur als drager van betekenis binnen de woning. Dit opent mogelijkheden om wonen niet alleen functioneel, maar ook als een sociaal en verbindend element tussen verschillende generaties te benaderen.

Binnen de Vlaamse context sluit de thesis aan bij een thema dat in de praktijk herkenbaar is, maar binnen ontwerpend onderzoek nog weinig expliciet wordt onderzocht. Vanuit die vaststelling wil dit onderzoek bijdragen aan een meer genuanceerde en geïntegreerde benadering van hergebruik, wonen en interieurontwerp.

1.4 Methodologie en ontwerp kader

Op vlak van methodologie combineert deze thesis een literatuurstudie met ontwerpgericht onderzoek. De literatuurstudie richt zich onder meer op thema's zoals multigenerationeel wonen, meubelhergebruik, erfgoedwaarde van interieurobjecten, duurzaamheid en urban mining. Deze theoretische inzichten zullen de basis vormen voor het latere ontwerpend onderzoek van mijn masterproject.

Het ontwerpende onderzoek bestaat uit de inventarisering, analyse, deconstructie en herinterpretatie van bestaande meubelstukken. Aan de hand van drie concrete woningen met meubilair werk ik drie casestudy's uit met elk hun vertaling naar technieken en verschillende voorstellen voor meubelontwerpen. Dit alles met het doel om de theoretische inzichten te vertalen naar concrete ontwerpvoorstellen.

1.5 Relatie tussen thesis en ontwerp

Het ontwerpgedeelte van deze thesis, dat samenvalt met het masterproject, resulteert in een reeks herwerkte meubels. De focus ligt op het herontwerpen en hersamenstellen van het aanwezige meubilair, waarbij meubels functioneren als verbindend element tussen verschillende generaties.

Een aantal besproken technieken voor het ontwerpende onderzoek naar herwerkte meubels op schaal 1/1 ondersteunen het project. Op deze manier onderbouwt de thesis het ontwerp theoretisch en conceptueel, terwijl het ontwerp de onderzoeksresultaten ruimtelijk en visueel concretiseert, met als doel nieuwe perspectieven te bieden op meubelhergebruik binnen multigenerationele woonvormen.

2 - LITERATUUR

2 - Literatuurstudie

2.1 Urban mining

In een tijd van toenemende grondstoffenschaarste wordt de gebouwde omgeving steeds vaker ook gezien als een waardevolle bron van materialen. *Urban mining* speelt hierbij een centrale rol: het concept beschouwt gebouwen en steden als tijdelijke opslagplaatsen van waardevolle materialen. Gebouwen zijn als het ware tijdelijke materiaalreservoirs (Aldebei & Dombi, 2021).

Urban mining is geen eenduidige of sluitende methode, maar eerder een manier om anders te kijken naar wat er al aanwezig is binnen steden en gebouwen. Hoewel men in de praktijk urban mining vaak vergelijkt met recycleren, zijn dit toch twee verschillende begrippen. Recyclage richt zich namelijk op materiaalstromen en herintroductie in productieprocessen, terwijl urban mining net extractie, selectie en verwerking van materialen uit bestaande gebouwen omvat. Ook houdt men hier duidelijk rekening met de economische haalbaarheid van die extractie, transport en andere kosten. Dit maakt dat urban mining technischer is maar ook selectiever. Niet alles wat kan worden hergebruikt wordt automatisch als geschikt beschouwd binnen een urban mining logica. (Cossu & Williams, 2015)

Binnen het urban mining-denken wordt een onderscheid gemaakt tussen *stock* en *flow*. Stocks zijn materialen die langdurig opgeslagen zijn in gebouwen, zoals constructieve elementen, vaste afwerkingen en inbouwmeubilair, en pas vrijkomen bij ingrijpende renovaties of sloop. Flows daarentegen zijn materialen met een kortere opslagduur, zoals los meubilair en interieuronderdelen, die regelmatig worden vervangen (Cossu & Williams, 2015). Flow-materialen bevinden zich in een grijze zone tussen afval en grondstof. Ze vormen daardoor een interessant maar nog weinig onderzocht ontwerp-potentieel.

Hoewel urban mining vaak wordt gepositioneerd als onderdeel van de circulaire economie, wijzen verschillende auteurs op de risico's van een kritiekloze toepassing. Hergebruik kan namelijk leiden tot kwaliteitsverlies en is niet per se automatisch duurzaam door ondermeer de hoge emissie- en transportkosten tijdens en na extractie (Cossu & Williams, 2015).

Bovendien lijkt het concept in de praktijk nog sterk gestuurd te worden door economische parameters: materialen met een hoge marktwaarde en duidelijke technische extractiemogelijkheden krijgen vaker prioriteit, terwijl elementen met een lagere economische opbrengst vaak buiten beschouwing blijven (Devos et al., 2023).

Voor een interieurarchitect situeert het potentieel van urban mining zich voornamelijk op de schaal van het meubel: leesbaar, herbruikbaar, makkelijker te inventariseren, transporteren en op te slaan dan grote structurele delen, waardoor meubels een concrete en waardevolle bron voor herontwerp vormen.

2.1.1 Furniture mining

In de literatuur wordt urban mining doorgaans gedefinieerd als het terugwinnen van waardevolle grondstoffen uit stedelijk afval en de gebouwde omgeving, waarbij bestaande stedelijke structuren worden beschouwd als tijdelijke opslagplaatsen van materialen die opnieuw in circulatie kunnen worden gebracht (Cossu & Williams, 2015; Devos et al., 2023; Vlaanderen Circulair, z.d.).

Binnen deze bredere context wordt in deze scriptie de term *furniture mining* geïntroduceerd als een specifieke toepassing op de schaal van meubels, gericht op het terugwinnen van waardevolle materialen en onderdelen uit afgedankte meubelstukken.

Meubels behoren tot de zogenaamde flow-materialen: elementen met een relatief korte gebruiksduur die frequent worden vervangen, heringericht of afgedankt, vaak nog vóór hun technische of materiële einde. Dit betekent dat hun afdanking en gebruiksduur zelden door technisch falen worden bepaald, maar eerder door esthetische, sociale of contextuele factoren, waardoor ze door gebruikers als overbodig worden beschouwd en buiten gebruik raken. De functionele levensduur valt hierdoor niet noodzakelijk samen met de materiële levensduur (Hague et al., 2026).

Furniture mining richt zich op ontwerpstrategieën die vertrekken vanuit de bestaande objecten, hun eigen materiële kwaliteiten en sporen van gebruik. Het meubel wordt hierbij niet louter als eindproduct beschouwd, maar als tijdelijke assemblage van materialen en verbindingen.

Deze benadering biedt interieurarchitecten een concreet kader om circulaire principes te vertalen naar ontwerpbeslissingen, los van de grootschalige economische logica die urban mining vaak stuurt.

Hoewel de term *furniture mining* in de wetenschappelijke literatuur weinig expliciet voorkomt, bestaat er wel degelijk onderzoek naar circulaire strategieën rond hergebruik en herfabricage van meubelmaterialen. In de literatuur wordt beschreven dat het opnieuw benutten van onderdelen een effectieve strategie kan zijn om de levensduur van meubels te verlengen en afvalstromen te reduceren (Cossu & Williams, 2015; Devos et al., 2023; Hollander et al., 2017). Furniture mining kan in die zin worden begrepen als een vorm van circulaire economie waarbij waardevolle materialen of nog bruikbare onderdelen uit afgedankte meubels worden “geoogst” voor hernieuwd gebruik, in plaats van ze te storten of te verbranden.

Hollander et al. (2017) positioneren circulair ontwerp niet als een vorm van afvalbeheer, maar als het actief managen van overbodige of verouderde materialen. Afgedankte meubels worden daarbij herbegrepen als *presources*: objecten met een onderbenutte ontwerpwaarde. Strategieën zoals hergebruik, herontwerp en hersamenstelling zetten de bestaande kwaliteiten van het meubel centraal en verlengen de gebruiksduur, zonder het product volledig uit elkaar te halen. Recyclage daarentegen breekt het meubel helemaal af tot grondstoffen. Daarbij gaat niet alleen materiaal verloren, maar ook het originele ontwerp, vakmanschap en de culturele waarde van het object.

Een *presource* is een begrip binnen circulair ontwerp en duurzaamheid (Hollander et al., 2017). Het verwijst naar objecten en materialen die nog niet als afval worden beschouwd, maar die ook niet volledig benut zijn. In de context van meubels betekent dit bijvoorbeeld een oude kast of stoel die niet langer actief wordt gebruikt, maar waarvan het ontwerp, materiaal of de constructieve kwaliteiten nog waardevol zijn. Het idee is dat deze objecten als grondstof voor hernieuwd gebruik, herontwerp of hersamenstelling kunnen dienen, zonder ze te reduceren tot afval of louter recyclagemateriaal.

Furniture mining kan worden begrepen als een ontwerpbenadering op het snijvlak van circulaire economie en interieurarchitectuur, waarin bestaande meubels, hun materialen en hun gebruiksgeschiedenis centraal staan. Binnen deze benadering worden oude of afgedankte meubels niet primair als afval beschouwd, maar als objecten met toekomstig hergebruikspotentieel. Door te vertrekken vanuit wat reeds aanwezig is, biedt furniture mining ontwerpers de mogelijkheid om bestaande kwaliteiten te herwaarderen en circulaire, functioneel betekenisvolle ontwerpen te ontwikkelen.

2.1.2 Furniture mining in België

Hergebruik van materialen en objecten en de Belgische bouw- en ontwerpcultuur is geen nieuw fenomeen. Reeds voor de opkomst van de industriële massaproductie werden gebouwen en hun onderdelen beschouwd als waardevolle bronnen die meerdere levens konden hebben. Een voorbeeld hiervan is de ontmanteling van het Palais Granvelle in Brussel in het begin van de twintigste eeuw.

Bij de afbraak van dit stadspaleis werden bouwonderdelen niet zomaar weggegooid, maar zorgvuldig gesorteerd en vervolgens opnieuw verkocht of hergebruikt op andere locaties. Gevelementen vonden zo een nieuwe bestemming in zowel publieke als private contexten.

Met de opkomst van industrialisering, globalisering en de beschikbaarheid van goedkope, nieuwe materialen raakte deze manier van bouwen en ontwerpen op de achtergrond (Borret, 2024).

De afgelopen decennia kreeg hergebruik in België opnieuw aandacht, mede dankzij pioniers zoals het Brusselse collectief Rotor. Zij brachten materialen opnieuw onder de aandacht, niet alleen omwille van hun ecologische waarde, maar ook door de schoonheid en het verhaal van gebruikssporen zichtbaar te maken (Borret, 2024; Rotor, z.d.). Deze evolutie vormt een belangrijke context voor furniture mining in België, waarbij meubels en interieuronderdelen opnieuw worden benaderd als waardevolle presources en als uitgangspunt voor hedendaagse circulaire ontwerppraktijken.

Vandaag blijft België een land met een hoge renovatiegraad en een relatief oude woningvoorraad. De gemiddelde leeftijd van gebouwen in Vlaanderen bedraagt ongeveer 60 jaar (OVAM, 2026). Hierdoor vinden renovaties en herinrichtingen regelmatig plaats, wat leidt tot een aanzienlijke vervangingsstroom van interieur en meubilair. Oude meubels worden vaak afgedankt voordat ze technisch versleten zijn, waardoor ze een aanzienlijke, maar vaak onderbelichte, afvalstroom vormen (Devos, Devlieger & Steeman, 2023).

Met het oog op de Vlaamse renovatieambities richting 2050 wordt deze situatie steeds relevanter. Vlaamse beleidskaders richten zich op energie-efficiëntie, comfort en duurzaamheid, wat renovaties stimuleert en de vervangingscyclus van meubels en interieuronderdelen verder versnelt (Vlaamse Regering, 2024). Meubels vormen hierbij een dynamische “materiaalstock” binnen Vlaamse woningen, die in vergelijking met bouwmaterialen vaak onderbelicht blijft.

Daarnaast blijkt uit recente cijfers dat ongeveer 76% van de Vlaamse gebouwenvoorraad residentieel is. Hierdoor speelt de woningvoorraad een belangrijke rol in de ambitie om tegen 2050 een koolstofneutrale economie te realiseren. Tegelijk wordt in België momenteel slechts ongeveer 1% van de materialen afkomstig van sloopp projecten effectief hergebruikt, voornamelijk door het ontbreken van een goed functionerende markt en een helder overzicht van beschikbare materialen (Devos, Devlieger & Steeman, 2023).

Dit benadrukt de relevantie van furniture mining binnen de Vlaamse renovatie- en wooncontext. Door materialen systematisch te inventariseren, recupereren en hergebruiken, kunnen ontwerpers en architecten deze bestaande grondstoffen opnieuw inzetten. Meubels worden zo niet alleen een bron van materiaal, maar ook een concreet vertrekpunt voor circulair en duurzaam ontwerp.

Figuur 1: Afbraak van het Palais Granvelle, Brussel (1931). Bron: Borret (2024, p. 6)

2.1.3 Hercombineren en herinterpreteren van meubels

Wat betekenen de termen hercombineren en herinterpreteren binnen furniture mining?

Binnen furniture mining verwijst hercombineren en herinterpreteren van meubelstukken naar het proces waarbij meubels niet in hun oorspronkelijke vorm worden hergebruikt, maar doelbewust worden gedemonteerd, opnieuw gecombineerd en in een nieuwe configuratie of betekenis worden geherstructureerd.

In tegenstelling tot klassiek hergebruik, waarbij de oorspronkelijke functie en vorm van een meubel behouden blijven, vertrekt deze benadering vanuit het ontleden van meubels in hun elementen, zoals materialen, structuren en constructieve eigenschappen. Meubels worden daarbij niet langer als afgewerkte objecten benaderd, maar als een verzameling van herbruikbare componenten met elk hun eigen potentieel. Deze onderdelen kunnen vervolgens worden aangepast, opnieuw geconfigureerd of een volledig andere functie krijgen binnen een nieuw ontwerp. Zo kunnen bijvoorbeeld de poten van een tafel of stoel los worden gezien van hun oorspronkelijke functie en functioneren als dragende of structurele elementen binnen een nieuw samengesteld meubel. Op die manier verschuift de focus van klassiek hergebruik naar herinterpretatie en herfunctionering van bestaande componenten.

Begrip van hercombineren in deze scriptie

In het kader van deze scriptie wordt hercombineren opgevat als een ontwerphandeling waarbij het oorspronkelijke meubel niet wordt gereproduceerd of gerestaureerd, maar kritisch wordt geanalyseerd en opnieuw gehercombineerd. Dit kan betekenen dat een meubel zijn functie verliest, verschuift of vermenigvuldigt, of dat vertrouwde meubeltypologieën bewust worden aangepast.

Hercombineren impliceert daarnaast aandacht voor sporen van gebruik, materiële veroudering en betekenis. Slijtage, patina en imperfecties worden niet weggewerkt, maar net ingezet als ontwerpmateriaal en als bron van inspiratie. Op die manier fungeert het meubel niet enkel als fysiek object, maar ook als drager van tijd, gebruik en herinneringen.

Concrete toepassing van hercombineren binnen deze thesis

Binnen dit onderzoek worden hercombineren en herinterpreteren benaderd als ontwerpmethoden die vertrekken vanuit een zorgvuldige inventarisatie en analyse van bestaande meubels. Door meubels uit hun oorspronkelijke context te halen en op te splitsen in afzonderlijke componenten ontstaat er ruimte om nieuwe verbanden te leggen tussen vorm, materiaal en gebruik.

Het ontwerp wordt hierbij niet vooraf volledig vastgelegd, maar ontwikkelt zich stapsgewijs in dialoog met het beschikbare materiaal. Op deze manier krijgt het meubel een actieve rol binnen het ontwerpproces en beïnvloedt het zowel de uiteindelijke ruimtelijke configuratie als de functionele toepassing.

Wat hercombineren en herinterpreteren zeker niet is

Het is ook belangrijk om duidelijk af te bakenen wat hercombineren en herinterpreteren binnen deze thesis niet omvat. Het betreft nadrukkelijk geen restauratie of reproductie van bestaande meubels, noch ingrepen die enkel het uiterlijk opfrissen. Evenmin gaat het om een vorm van recyclage, waarbij materialen worden gereduceerd tot pure grondstof, of om een louter nostalgische of decoratieve herwaardering zonder kritische ontwerpbenadering.

In plaats daarvan wordt hercombineren en herinterpreteren wel gepositioneerd als een bewuste ontwerpstrategie die vertrekt vanuit bestaande meubels en inzet op transformatie, herconfiguratie en het genereren van nieuwe betekenissen. Het accent ligt op het kritisch benutten van materialen, vormen en sporen van gebruik, zodat oude meubels niet simpelweg worden geverfd of opgepoetst, maar een actieve rol krijgen binnen een vernieuwend ontwerpconcept.

2.1.4 Strategieën

Hercombineren van meubels is geen lineair proces, maar vereist een reeks strategische keuzes die afhangen van schaal, context en toepassing. Hierdoor wordt het ontwikkelen van gerichte strategieën essentieel.

De volgende stappen vormen een vooraf opgestelde strategie voor het hercombineren van meubels. Ze zijn deels geïnspireerd op de algemene strategieën van urban mining (Sanchez et al., 2024; Arora et al., 2021), maar werden in dit onderzoek specifiek aangepast en vertaald naar het kader van furniture mining en het hercombineren van meubels. Ze dienen als leidraad, maar kunnen uiteraard nog worden aangescherpt en gespecificeerd naarmate de zelfgemaakte casestudies verder in deze thesis concreet worden onderzocht.

Stap 1. Voorlopige inventarisatie

Dit omvat het in kaart brengen van de aanwezige meubels in een bestaande woning of pand vóór sloop, renovatie of eigenaarswisseling. Welke meubels zijn aanwezig, wat is hun staat en kwaliteit, en welk hergebruikspotentieel hebben ze? Deze analyse helpt om vroeg in het proces de grote lijnen van materiaalpotentieel te bepalen, waarna een uitgebreidere inventarisatie later in het ontwerptraject kan volgen.

Stap 2. Analyse van meubelstukken en materialen

Na de inventarisatie wordt onderzocht welke onderdelen technisch zinvol en haalbaar hergebruikt kunnen worden. Hierbij wordt gekeken naar de conditie van de materialen, mogelijke risico's (zoals houtrot, roest of andere problemen) en de technische haalbaarheid van hergebruik. Daarnaast worden in deze fase ook de verschillende verbindingen van het meubel in kaart gebracht, om zo een beter inzicht te verkrijgen in de demontagemogelijkheden.

Stap 3. Selectieve demontage en ontmanteling

In plaats van algemene sloop worden meubels selectief gedemonteerd om hun waarde en kwaliteit te behouden. In deze thesis zal deze stap virtueel plaatsvinden via 3D-modellen, waardoor een hypothetische demontage kan worden onderzocht en gevisualiseerd. En in het masterproject wordt deze theorie echt toegepast op oude meubels die op ware schaal zullen worden gedemonteerd en hermaakt.

Stap 4. Documentatie / material passports (Mankata et al., 2025)

Het bijhouden van gedetailleerde informatie over de materialen is cruciaal. Dit omvat onder meer herkomst, samenstelling, staat, afmetingen en hergebruikspotentieel. Material passports of soortgelijke systemen kunnen dit proces ondersteunen. Eigenschappen zoals houtsoort, dikte of sterkte zijn van belang voor de verdere ontwerpkeuzes en toepassingen.

Stap 5. Bepalen van nieuwe noden / vraag

Vervolgens wordt gekeken naar de toekomstige gebruikers en mogelijke nieuwe functies of toepassingen voor de gedemonteerde meubels. Er wordt onderzocht welke noden, eisen of vragen er zijn bij de meubeleigenaars voor de nieuwe meubelontwerpen.

Stap 6. Hercombinatie / nieuwe toepassingen

De beschikbare meubelstukken en materialen krijgen een tweede leven binnen een nieuw ontwerp. De oude meubelstukken worden herontworpen of samengesteld tot nieuwe combinaties en vormen. Daarnaast vormen ook sporen van gebruik en originele verbindingen een belangrijk inspiratiepunt voor het vertalen naar een nieuw ontwerp. In deze fase vindt het daadwerkelijke ontwerpproces en samenstellen plaats.

Stap 7. Terugplaatsing en kritische reflectie

Tot slot worden de nieuwe hergecombineerde meubelstukken teruggeplaatst in de nieuwe passende omgeving of woning, gevolgd door een kritische zelfreflectie over het proces en de uitkomst.

Deze strategieën vormen een methodologisch kader dat toelaat de meubels voor het eindproject op een systematische manier te onderzoeken en uit te werken.

2.1.5 (Historische) voorbeelden herontwerp

In onderstaande tekst worden enkele historische en hedendaagse voorbeelden besproken waarin meubelontwerp vertrekt vanuit materiaalhergebruik en creatief hercombineren. Deze voorbeelden tonen hoe meubels vroeger en vandaag opnieuw worden gemaakt met bestaande materialen, telkens aangepast aan de tijd, de beschikbare materialen en de maatschappelijke context.

1 - Tramp art furniture / zwerfkunst meubilair (19e–begin 20e eeuw)

Tramp art-meubilair, ook wel zwerfkunst genoemd, ontstond aan het einde van de 19e eeuw en bleef aanwezig tot ongeveer de jaren 1940. Deze vorm van volkskunst ontwikkelde zich op verschillende plaatsen waar sigaren werden gerookt en afgedankte sigarenkistjes en transportkatten ruim voorhanden waren. Het meubilair werd vervaardigd uit kleine stukken hergebruikt hout, die door middel van intensief handwerk werden opgebouwd tot gelaagde, geometrische composities (Wallach, 2009).

De makers van tramp art hadden doorgaans geen formele artistieke opleiding en werkten met materialen die eenvoudig beschikbaar waren binnen de opkomende industriële samenleving. Hoewel de benaming anders doet vermoeden, waren het meestal geen rondtrekkende zwervers, maar thuiswerkende ambachtslieden die vanuit noodzaak en inventiviteit functionele en decoratieve objecten creëerden (Wallach, 2009). Tramp art toont daarmee een vroege vorm van materiaalhergebruik, waarbij verpakkingsmateriaal en dus afgedankt hout niet als eindpunt, maar als vertrekpunt voor nieuw gebruik werden beschouwd.

Voor deze thesis is vooral deze directe omgang met overschotmateriaal inspirerend. Het feit dat eenvoudige restmaterialen, zoals sigarenkistjes of ander klein houtafval, werden ingezet om volwaardige meubels te maken, benadrukt hoe hercombineren kan vertrekken vanuit wat beschikbaar is. Het ontwerp ontstaat hier niet vanuit luxe materialen of een vooraf vastgelegd eindbeeld, maar vanuit manueel vakmanschap, herhaling en een kennis van het materiaal zelf.

Figuur 2: Tramp art bijzettafel gemaakt uit gerecyclede houten kistjes. Bron: Modern Living

Figuur 3: Tramp art-stoelen met typische geometrische lagen. Bron: Vntg.com

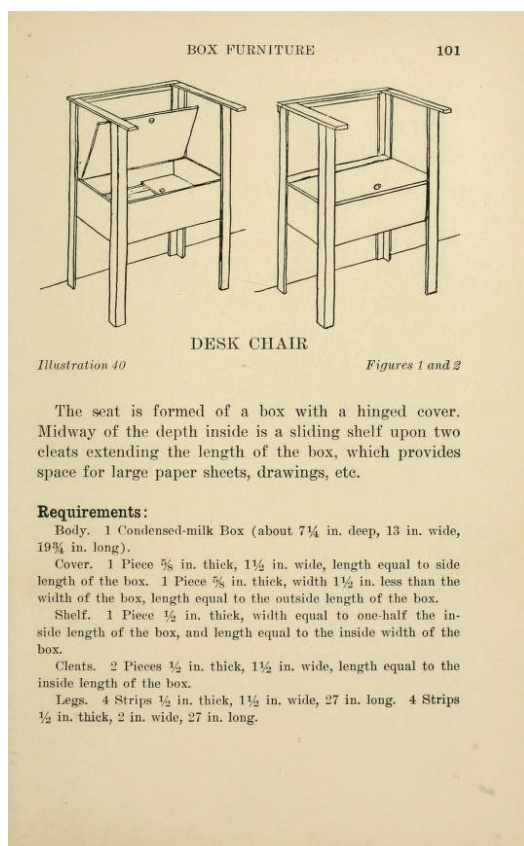

Figuur 4: Tramp art-tafel Bron: Case Antiques

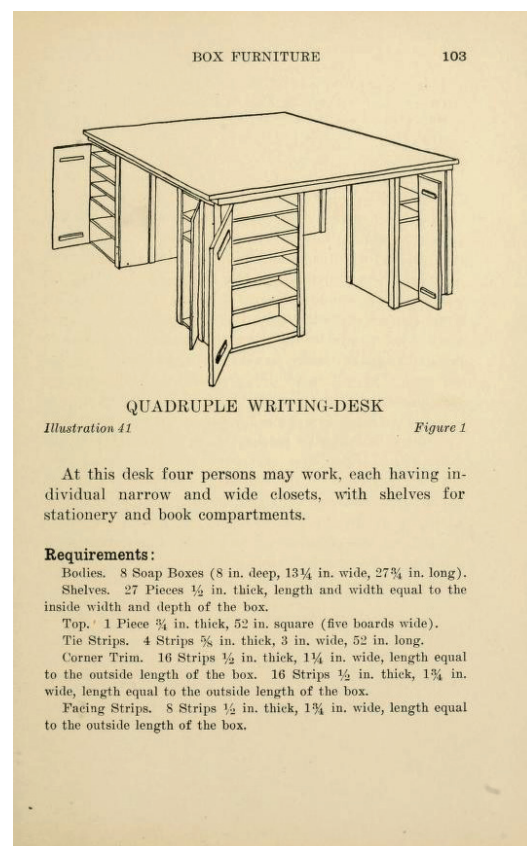
2 - Box Furniture – Louise Brigham (1909)

Rond 1909 ontwierp Louise Brigham haar beroemde *box furniture*, een van de eerste gedocumenteerde voorbeelden van meubelontwerp gebaseerd op hergebruikte verpakkingsmaterialen. Ze maakte gebruik van gerecycleerde houten kratten en andere eenvoudige materialen om modulaire meubelstukken te creëren die flexibel konden worden samengesteld en aangepast aan verschillende binnenruimtes. Brigham koppelde dit aan een bredere DIY- en thriftbeweging van het begin van de twintigste eeuw, waarin creatief hergebruik en zelfvoorzienend ontwerpen centraal stonden (LaFarge, 2019).

Wat haar werk interessant maakt, is de systematische benadering. Ze schreef een duidelijke, stapsgewijze handleiding uit, ondersteund door gedetailleerde schetsen, die laten zien hoe dezelfde materialen op verschillende manieren konden worden gecombineerd. Voor dit onderzoek is vooral deze methodische en toegankelijke aanpak inspirerend. Het laat zien hoe het hercombineren van meubels kan vertrekken vanuit beschikbare materialen, met ruimte voor creativiteit en modulair ontwerp, en vormt zo een inspirerend historisch voorbeeld.

Figuur 5: Box furniture ontworpen door Louise Brigham, circa 1909. Bron: LaFarge, A. (2019).

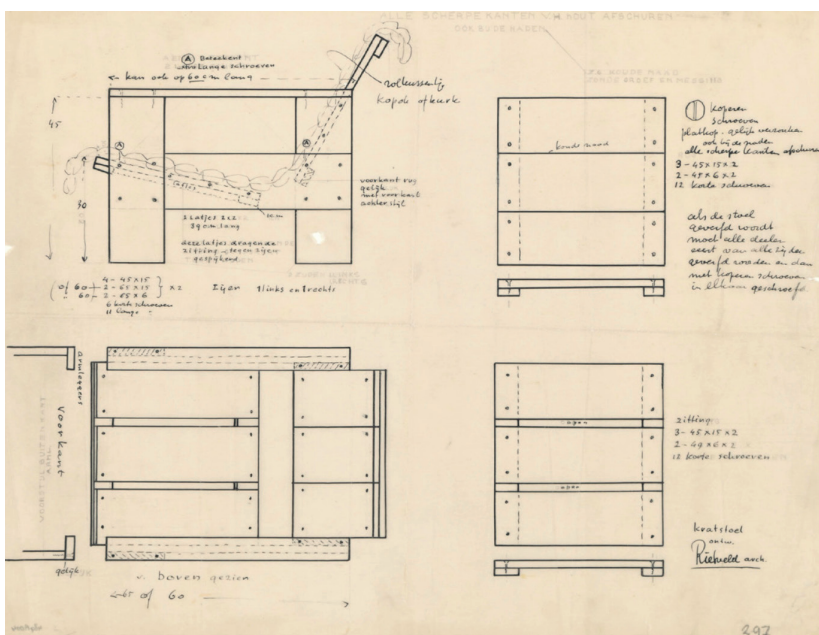

Figuur 6: Box furniture ontworpen door Louise Brigham, circa 1909. Bron: LaFarge, A. (2019).

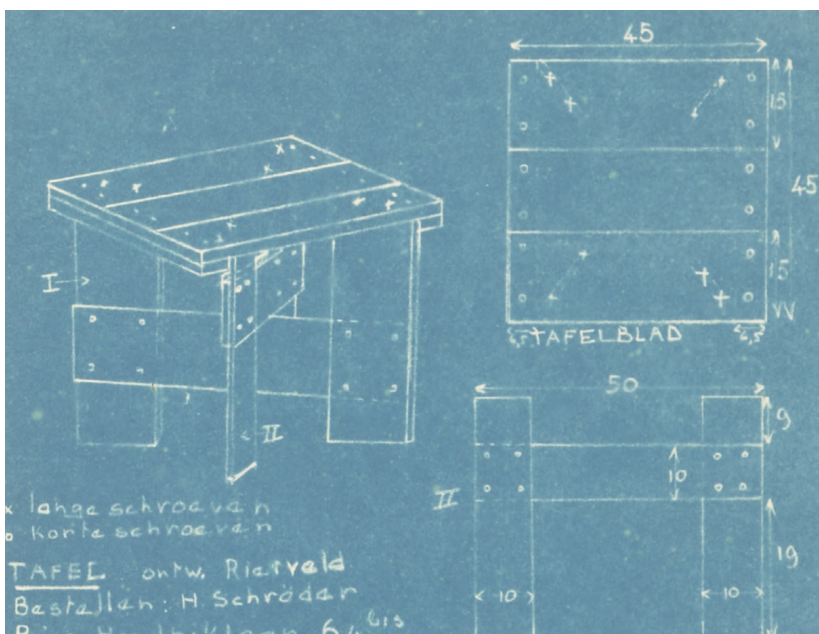
3 - Gerrit Rietveld – Crate Furniture (1934)

Rond 1934 ontwierp Gerrit Rietveld zijn zogenaamde Crate Furniture-serie, waarbij hij expliciet gebruikmaakte van transportkatten als bouw materiaal. Deze meubels waren goedkoop, modulair en aanpasbaar, en werden ontworpen met het oog op tijdelijk gebruik. Ze reflecteren een hands-on aanpak en houden rekening met schaarste en praktische beschikbaarheid van materialen in het interbellum. Rietvelds aanpak vormt zo een vroege, gestructureerde toepassing van circulaire principes in meubelontwerp: bestaande materialen worden hergebruikt, terwijl de gebruiker actief betrokken wordt in het samenstellen of aanpassen van het meubel (Rietveld & Küper, 1992).

Wat dit project voor dit onderzoek inspirerend maakt, is het concept van een meubelstrategie die inzet op maakbaarheid en actieve betrokkenheid in het ontwerpproces. Hoewel de meubels oorspronkelijk zo zijn opgezet dat ze eenvoudig reproduceerbaar zijn, ligt de relevantie binnen dit onderzoek eerder in het potentieel voor ontwerpers en makers om bestaande materialen op een toegankelijke manier te hercombineren.

Figuur 7: Technische tekeningen van de Crate Lounge Chair, Gerrit Rietveld, 1934 (Centraal Museum Utrecht, Stichting Auteursrechten G. Th. Rietveld).

Figuur 8: Blauwdruk van Lage Krat- tafel door Gerrit Rietveld, 1934. Centraal Museum Utrecht, Stichting Auteursrechten G. Th. Rietveld.

De voorgaande voorbeelden gaven een historisch perspectief op materiaalhergebruik en meubelhercombinatie. Met de volgende voorbeelden werp ik een blik op recente Vlaamse en Belgische projecten die deze principes vandaag toepassen.

4 - Atelier Recup – hedendaags Vlaams hercombinatieproject

Atelier Recup vertrekt vanuit het hergebruik van materialen en het bewust inzetten van gerecupereerde grondstoffen in nieuwe contexten. In hun eigen ‘recup-bibliotheek’ verzamelen ze materialen uit bouwwerken, containerparken, rommelmarkten en andere bronnen, die vervolgens worden getransformeerd tot meubels of installaties.

Centraal staat een participatief en experimenteel proces: door samen te bouwen en technische vaardigheden over te dragen, worden creativiteit en bewustzijn over materiaalpotentieel gestimuleerd. Inspiratie wordt gehaald uit circulaire ontwerpprincipes, waardoor duurzaamheid en innovatie hand in hand gaan binnen elk project (Atelier Recup, z.d.).

Figuur 9. project van Atelier Recup met gerecupereerde materialen. Bron: Atelier Recup (z.d.).

Het combineren van twee verschillende materiaalsoorten, evenals het zichtbaar laten spreken van de opbouw van het oude deurblad, zorgt ervoor dat je blik door de transparantie van het glas heen wordt geleid. Door het functionele glazen tafelblad kijk je rechtstreeks op de structuur en opbouw van het onderliggende gerecupereerde houten deurblad.

Die combinatie van zichtbare materialen en de eerlijkheid waarmee oude sporen en kenmerken worden getoond, vormt een ontwerpqualität die sterk inspirerend werkt binnen dit masterproject.

5 - Duplex Studio – Circulair meubelontwerp vanuit overschotmaterialen

Duplex Studio vertaalt industriële reststromen en surplus in circulaire meubels en objecten, waarbij het potentieel van ‘afval’ als uitgangspunt voor creatief hergebruik centraal staat. Het volledige proces, van materiaalverzameling en ontwerp tot productie en levering, gebeurt lokaal en in-house, waardoor het atelier volledige controle behoudt over kwaliteit, esthetiek en duurzaamheid. Materialen worden voornamelijk verkregen uit ongebruikte restproducten van industriële bedrijven, die zorgvuldig worden geanalyseerd en opgeslagen voor hergebruik.

Het ontwerp- en productieproces wordt afgestemd op de eigenschappen van deze materialen, met aandacht voor assemblage, duurzaamheid en eenvoudige reparatie. Door te werken met vraaggestuurde productie en een eigen productieproces combineert Duplex Studio circulair ontwerp met praktische uitvoerbaarheid, efficiëntie en een positieve milieu-impact (Duplex Studio, z.d.).

Figuur 10. WD-01 Chair van Duplex Studio. Bron: Duplex Studio (z.d.).

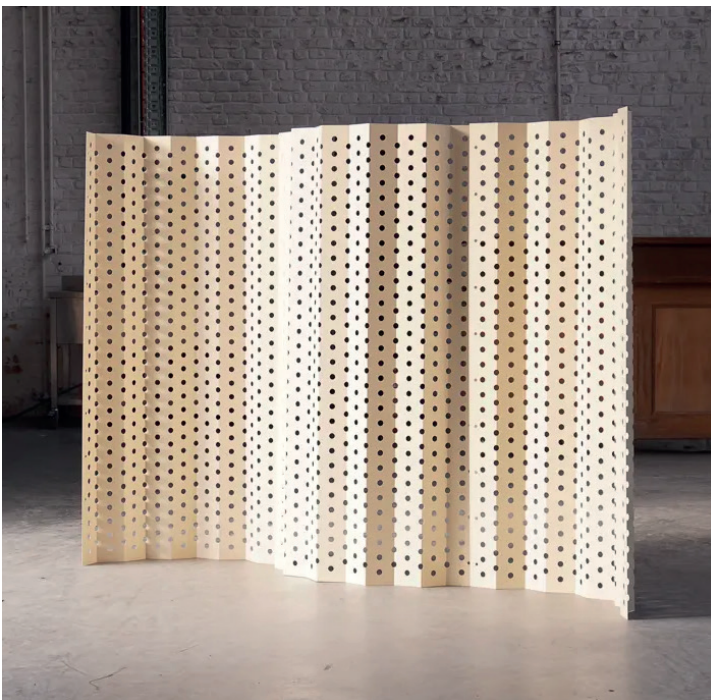
Figuur 11. TU02 van Duplex Studio.
Bron: Duplex Studio (z.d.).

6 - Halfwerk – circulair gebruik van metaal

Halfwerk ontwikkelt een systeem voor het lokaal hergebruiken van plaatmetaal afkomstig van sloop- en industriële bronnen. Omdat veel van deze materialen momenteel worden weggegooid door een gebrek aan kennis, netwerken en technische infrastructuur, richt Halfwerk zich op het creëren van praktische oplossingen voor hergebruik. De heterogeniteit van de materialen, zoals dunne staalplaten met verschillende coatings en profielen, vormt een technische uitdaging bij het snijden en vormen. Daarnaast bestaan er weinig handelskanalen om deze materialen bij geïnteresseerde producenten te brengen en moeten hergebruikt staal concurreren met nieuw, sterk gesubsidieerd materiaal. Door zelf eindproducten te maken, zoals verlichting en kleine meubels, en samen te werken met ontwerpers en architecten, bouwt Halfwerk aan een model voor circulair metaalgebruik dat zowel praktisch als inspirerend is voor de bredere industrie (Halfwerk, z.d.).

Figuur 12. Recyclede metalen lamp uit de Halfwerk-collectie. Bron: Halfwerk (z.d.)

Figuur 13. Room divider uit de Halfwerk collectie. Bron: Halfwerk (z.d.)

7- Buurman Antwerpen – circulaire hub voor materiaalhergebruik

Buurman Antwerpen is een circulaire bouwmarkt en werkplaats waar restmaterialen, vooral hout uit bouwwerken, sloopp projecten en lokale bronnen, worden herbestemd en opnieuw ingezet voor ontwerp en constructie. De organisatie zet in op lokaal hergebruik door dit materiaal beschikbaar te stellen voor zowel particulieren als professionele makers en ondersteunt dit met workshops, cursussen en praktische begeleiding om circulair werken toegankelijk te maken voor een breed publiek. Door kennis, tools en materialen te combineren in een inspirerende hub, stimuleert Buurman niet alleen het fysieke hergebruik van grondstoffen, maar ook een bredere circulaire mindset binnen de gemeenschap en de ontwerppraktijk (Buurman Antwerpen, z.d.).

Figuur 14. Recyclede sportvloer tot tafel
Bron: Buurman Antwerpen. (z.d.)

Figuur 15. Recyclede sportvloer tot tafel
Bron: Buurman Antwerpen. (z.d.)

2.1.6 Conclusie

Dit hoofdstuk toont aan dat meubels een belangrijk maar nog onderbenut materiaal- en ontwerpdomein vormen binnen circulair denken. Zowel historische als hedendaagse voorbeelden tonen dat hergebruik en hercombinatie technisch en conceptueel mogelijk zijn, maar dat deze praktijken vooral worden toegepast op publieke, collectieve of grootschalige projecten.

Wat daarbij opvalt, is dat de private wooncontext nauwelijks als vertrekpunt wordt genomen. Terwijl juist daar een grote hoeveelheid meubels aanwezig is die niet technisch versleten is, maar wel uit gebruik verdwijnt, wordt deze schaal in onderzoek en ontwerp nog weinig meegenomen.

Hier ligt de belangrijkste vaststelling van dit hoofdstuk: de woning zelf, met haar bestaande meubels, vormt een nog grotendeels onontgonnen materiaalvoorraad. Meubels worden er vaak gezien als eindproducten, terwijl ze ook kunnen functioneren als herbruikbare ontwerpcomponenten met materiële, functionele en culturele waarde.

Dit toont aan dat er een duidelijke kloof bestaat tussen circulaire ontwerppraktijken op grotere schaal en het potentieel binnen individuele woningen. Precies in die ruimte situeert zich de relevantie van dit onderzoek: het ontwikkelen van een ontwerpbenadering die vertrekt vanuit bestaande meubels in de woning zelf en die hergebruik en hercombinatie concreet maakt op kleine, dagelijkse schaal.

2.2 Multigenerationeel wonen

Multigenerationeel wonen wordt meestal gedefinieerd als een woonvorm waarin minstens twee, en vaak drie, generaties van dezelfde familie gelijktijdig samenleven, of vlak naast elkaar wonen, binnen één woning of op één perceel (Verbist et al., 2019). Dit kan een klassiek drie-generatiehuishouden zijn, bestaande uit grootouders, ouders en kinderen, maar ook vormen omvatten waarbij elke generatie een eigen unit heeft en toch bepaalde ruimtes deelt (Magdziak, 2023).

Internationaal onderzoek laat zien dat de toename van multigenerationele huishoudens samenhangt met verschillende structurele ontwikkelingen. Ten eerste speelt de vergrijzing een belangrijke rol: door langere levensverwachting ontstaan meer en langdurige relaties tussen grootouders, ouders en kleinkinderen, waardoor samenwonen relevanter wordt als vorm van zorg en solidariteit (Albuquerque, 2011).

Een tweede reden is de wooncrisis en betaalbaarheid: stijgende woningprijzen en huurkosten maken samenwonen of gedeelde vormen van wonen een praktische oplossing, zeker voor jongvolwassenen die later zelfstandig gaan wonen (Easthope et al., 2016).

Ten derde wordt de behoefte aan wederzijdse zorg en ondersteuning steeds belangrijker: samenwonen maakt het mogelijk dat oudere generaties informele zorg verlenen of bijdragen aan kinderopvang, terwijl jongere generaties financieel of praktisch worden ondersteund (Magdziak, 2023).

Naast deze “noodzaakfactoren” kiezen sommige gezinnen ook bewust voor multigenerationeel wonen, om meer nabijheid, een sterke familiale band en gedeelde verantwoordelijkheden mogelijk te maken (Burgess C Muir, 2019). Zo ontstaat een woonvorm waarin zowel praktische voordelen als sociale en emotionele waarden samenkomen, en waarin de wisselwerking tussen generaties centraal staat.

Tegelijkertijd moet deze evolutie geplaast worden binnen bredere maatschappelijke verschuivingen in woon- en consumptiecultuur. De overgang van duurzame, generatielange meubelculturen naar een meer consumptiegedreven interieurmarkt heeft geleid tot een fundamentele verschuiving in de wijze waarop woonomgevingen worden ingericht en gewaardeerd (Jackson, 2005; Cooper, 2010). De opkomst van grootschalige meubelketens zoals IKEA illustreert deze evolutie. Door gestandaardiseerde, modulaire en betaalbare meubeloplossingen aan te bieden, geproduceerd via globale toeleveringsketens en lagekostproductie, is een uniform interieurmodel ontstaan dat sterk inzet op snelle beschikbaarheid, assemblage en vervangbaarheid (Skou & Munch, 2016; Zhang et al., 2024). Dit fenomeen draagt bij aan een zekere homogenisering van wooninterieurs en een verzwakking van de band tussen object, materiaal en persoonlijke of familiale geschiedenis (Bauman, 2007; Jackson, 2005).

Deze verschuiving versterkt indirect de breuk tussen generaties in de omgang met meubels en interieur. Waar oudere generaties vaak waarde hechten aan duurzaamheid, ambacht en emotionele verbondenheid met objecten, ligt de nadruk bij jongere generaties vaker op flexibiliteit, functionaliteit en tijdelijke esthetiek (Chapman, 2005; Cooper, 2010). Dit spanningsveld vormt een belangrijke context voor de wijze waarop erfstukken en oude meubels binnen multigenerationele woonvormen worden ervaren en (her)gebruikt.

2.2.1 Multigenerationeel wonen in België

Vanaf het Ancien Régime tot ver in de 19e eeuw leefden veel Belgen in meergeneratiehuishoudens, vooral op het platteland. Boerderijen en kleine werkhuisjes waren zowel woon- als werkplek: grootouders, ouders, (ongehuwde) kinderen en soms aangetrouwde familie deelden hetzelfde dak en verdeelden landbouw- en huishoudelijke taken. Kinderen bleven vaak tot het huwelijk thuis; weduwen of bejaarde ouders trokken in bij een van de kinderen. De “familie-economie” stond centraal: samenwonen was een voorwaarde om te kunnen overleven (Vanhaute, 2003).

In de vroege industrialisering (19e eeuw) veranderde vooral het stedelijke wonen. In industriesteden ontstonden arbeiderswijken met kleine, dicht op elkaar gebouwde huizen en beluiken. Huishoudens bleven gemiddeld groot, maar de vorm verschoof geleidelijk naar kleinere kerngezinnen binnen krappe woningen, soms aangevuld met kostgangers of inwonende verwanten. Huisvesting was schaars, en veel gezinnen leefden in overbewoonde kamers.

Rond de eeuwwisseling en vooral na de Eerste Wereldoorlog kwam het idee op dat goede huisvesting ook een sociaal en moreel project was. De tuinvijken en vroege sociale woningbouw werden ontwikkeld als gezonde, groene wijken voor arbeidersfamilies, met kleine eengezinswoningen en eigen tuintjes. Hoewel er nog vaak meerdere generaties dicht bij elkaar woonden, lag de ontwerpfocus op het kerngezin (ouders + kinderen) in een aparte woning.

Na de Tweede Wereldoorlog volgde de periode van economische groei, verstedelijking en de “witte keet”: massale wederopbouw, suburbanisatie en een sterke nadruk op het individuele gezinsleven. Beleidsmatig werd het eigen huis met tuin, de vrijstaande of halfopen eengezinswoning het ideaal. De woning werd ontworpen voor één kerngezin; grootouders verhuisden vaker naar zelfstandige woningen of later naar woonzorgcentra, en het traditionele meergeneratiewonen nam af.

Vanaf de jaren 1960-1980 kwamen ook nieuwe samenlevingsvormen op: meer echtscheidingen, samenwonen zonder huwelijk, eenoudergezinnen en hersamengestelde gezinnen. Dat versterkte de vraag naar kleinere en flexibelere woningen (appartementen, sociale woonblokken), en nog meer naar individuele woonunits per huishouden (Migotto, 2020).

Sinds de 21e eeuw staat dat model onder druk. Vergrijzing, wooncrisis, stijgende prijzen en veranderende zorgnoden doen de interesse in multigenerationele woonvormen herleven: kangoeroewonen, zorgwonen en gedeelde percelen waar meerdere generaties in aparte units samenleven. Waar vroeger meergeneratiewonen vooral economische noodzaak was, wordt het nu opnieuw overwogen als combinatie van betaalbaarheid, zorg en verbondenheid, binnen een landschap dat nog steeds sterk gedomineerd wordt door de individuele eengezinswoning (De Vos & Spoormans, 2022).

2.2.2 Voorbeelden van multigenerationeel wonen in België

In België manifesteert multigenerationeel wonen zich vandaag in verschillende concrete woonvormen, die elk inspelen op de combinatie van betaalbaarheid, zorg en familiale verbondenheid. Eén van de meest gekende en institutioneel erkende vormen is het zogenoemde *zorgwonen*, waarbij een bestaande woning wordt uitgebreid met een ondergeschikte wooneenheid voor bijvoorbeeld een oudere ouder of een zorgbehoevend familielid. (Departement Omgeving, 2023). Deze regeling verlaagt drempels voor gezinnen die informele zorg willen combineren met ruimtelijke nabijheid.

Daarnaast komt ook het zogenaamde *kangoeroewonen* frequent voor, waarbij meerdere generaties onder één dak leven, maar met een zekere mate van autonomie. In tegenstelling tot zorgwonen is hier vaak sprake van een meer wederkerige relatie tussen generaties, waarbij zowel jongere als oudere bewoners bijdragen aan het huishouden en de zorg (Winters et al., 2015). Dit model wordt regelmatig toegepast in bestaande woningen die intern worden aangepast, bijvoorbeeld door het creëren van aparte leefruimtes of het herinrichten van gelijkvloerse zones voor minder mobiele bewoners.

Een derde tendens is het ontstaan van meergezinswoningen op één perceel, waarbij familieleden bewust kiezen om naast elkaar te bouwen of bestaande woningen uit te breiden. Dit gebeurt vaak in buitenwijken met voldoende ruimte en sluit aan bij bredere evoluties richting gedeeld ruimtegebruik en collectieve woonvormen (SERV, 2024). In stedelijke contexten zien we gelijkaardige principes terug in cohousingprojecten, waar intergenerationeel samenleven wordt gestimuleerd, zij het niet altijd binnen één familie.

Ondanks deze voorbeelden blijft multigenerationeel wonen in België relatief beperkt in vergelijking met sommige Zuid- of Oost-Europese landen. Dit komt onder meer door de historisch sterke nadruk op de individuele eengezinswoning en het streven naar residentiële onafhankelijkheid (Winters et al., 2015). Toch wijzen recente studies erop dat demografische druk (vergrijzing), economische factoren (woningprijzen) en veranderende zorgstructuren leiden tot een hernieuwde interesse in deze woonvorm (De Decker et al., 2015).

Wat opvalt in de Belgische context is dat multigenerationeel wonen zelden een volledig nieuw concept vormt, maar eerder een adaptieve herinterpretatie van bestaande woningen en structuren. In plaats van grootschalige nieuwbouwprojecten gaat het vaak om het aanpassen, uitbreiden of hergebruiken van bestaande gebouwen.

Deze focus op aanpassing en hergebruik vormt een belangrijke brug naar volgende hoofdstukken. Binnen multigenerationele woonvormen speelt namelijk niet alleen de ruimtelijke organisatie een rol, maar ook de overdracht van materiële cultuur tussen generaties. Meubels, objecten en interieurstukken worden doorgegeven, hergebruikt of hergeïnterpreteerd binnen een nieuwe wooncontext. Dit proces weerspiegelt niet enkel praktische overwegingen, maar ook emotionele en culturele waarden die verbonden zijn aan familiegeschiedenis en identiteit. In het volgende hoofdstuk wordt daarom dieper ingegaan op het hergebruik tussen generaties, en hoe dit zich manifesteert binnen de Belgische wooncultuur.

2.2.3 Voorbeelden van hergebruik tussen generaties

Binnen multigenerationele woonvormen in België speelt niet enkel de ruimtelijke organisatie een rol, maar ook de overdracht en herinterpretatie van materiële cultuur. Meubels, interieurstukken en huishoudelijke objecten worden vaak van de ene generatie op de andere doorgegeven. Dit biedt niet alleen praktische voordelen, zoals kostenbesparing, maar versterkt ook sociale en emotionele waarden en draagt bij aan familiale identiteit en continuïteit (Winters et al., 2015; De Decker et al., 2015). Historisch gezien waren dergelijke overdrachten vanzelfsprekend: grootouders en ouders schonken vaak meubels, serviezen of hele woninginrichtingen aan jongere generaties, waarbij economische besparing en het behoud van familiegeschiedenis hand in hand gingen.

In de hedendaagse context manifesteert deze dynamiek zich op verschillende manieren. Families hergebruiken bestaande meubels en gebruiksvoorwerpen binnen hun eigen woning, na het overlijden van de vorige generatie. Het kan hierbij gaan om functionele objecten, zoals banken, tafels en bedden, maar ook om decoratieve elementen met esthetische of emotionele waarde, zoals schilderijen of erfstukken van vorige generaties (Varpa et al., 2024). In België blijkt dit hergebruik empirisch en sociaal relevant: antieke of duurzaam vervaardigde meubels worden bewust gekoesterd en doorgegeven, niet alleen als economisch bruikbare objecten, maar ook als dragers van familiale herinneringen.

Daarnaast zijn moderne cohousing- en collectieve woonprojecten een illustratie van hoe hergebruik expliciet wordt ingebouwd in het ontwerp. In sommige initiatieven voor oudere bewoners worden gemeenschappelijke ruimtes ingericht met meubels die door de bewoners zelf zijn meegebracht of door eerdere generaties zijn doorgegeven. Zo wordt zowel duurzaamheid als sociale cohesie bevorderd (Gerards et al., 2015; De Vos & Spoormans, 2022). Een derde trend betreft adaptief hergebruik in individuele woningen of naast elkaar gelegen eengezinswoningen. Hier worden meubels niet alleen hergebruikt binnen één kerngezin, maar bewust verdeeld tussen meerdere huishoudens op hetzelfde perceel, wat praktische voordelen biedt en het gevoel van verbondenheid en continuïteit versterkt (SERV, 2024).

Tegelijkertijd brengt de moderne consumptiecultuur uitdagingen met zich mee. De dominante focus op nieuwe, massaproductie meubels en snelle vervanging zet de waardering voor oude meubels en ambachtelijk vakmanschap onder druk, wat spanning kan veroorzaken tussen generaties. Oudere generaties hechten vaak betekenis aan erfstukken en duurzame objecten, terwijl jongere bewoners soms pragmatisch kiezen voor nieuwe functionaliteit.

Deze spanningen sluiten aan bij de generatieconflicten en waarderingsverschillen die verder worden besproken in hoofdstuk 2.2.4 (Winters & Elsinga, 2011; Pannecoucke & De Decker, 2015).

Samengevat laat de Belgische context zien dat hergebruik van meubels en interieurobjecten meer is dan praktisch of economisch: het houdt herinneringen levend, versterkt familiebanden en bevordert samenwerking tussen generaties. Het vormt zo een essentieel onderdeel van hedendaags multigenerationeel wonen, waarin continuïteit, verbondenheid en efficiënt ruimtegebruik centraal staan.

2.2.4 Generatieconflict en shift in appreciatie

Verschillen in generatiegebonden waarden en referentiekaders vertalen zich concreet in uiteenlopende percepties van meubels. Terwijl oudere generaties traditionele stukken blijven waarderen om hun duurzaamheid, kwaliteit en emotionele betekenis, ervaren jongere generaties deze vaker als onpraktisch en esthetisch verouderd. Dit hangt samen met veranderende woonomstandigheden, zoals kleinere en flexibelere leefruimtes, en met een voorkeur voor lichtere, minimalistische stijlen zoals Scandinavisch of industrieel design. Culturele oriëntatie en esthetische waardering van meubels zijn nauw verbonden met bredere waardenpatronen in de samenleving, waarbij deze waardering per generatie verschilt door uiteenlopende culturele referentiekaders (Huang et al., 2025).

Deze uiteenlopende perspectieven leiden regelmatig tot spanningen tussen generaties. Wat voor de ene generatie een waardevolle erfenis is, kan door de andere worden ervaren als een praktische last. In familiale contexten kan dit zelfs worden geïnterpreteerd als een afwijzing van verbondenheid. Dergelijke verschillen in consumptiepatronen en waardering illustreren hoe generatiegebonden waarden intergenerationele conflicten kunnen versterken (Liang et al., 2024).

Daarnaast blijkt dat generatieverschillen een belangrijke rol spelen in consumentengedrag, waaronder aankoopgedrag en duurzame consumptie. Deze effecten werken langdurig door en kunnen zelfs een grotere invloed hebben dan factoren zoals inkomen of opleidingsniveau (Liang et al., 2024). Dit wordt zichtbaar in een verschuiving in waardering binnen de meubelcultuur: waar klassiek antiek aan populariteit verliest, groeit de interesse in vintage en retrodesign, met name uit de jaren '50, '60 en '70. Meubels die als tijdloos of iconisch worden beschouwd, behouden hun aantrekkingskracht, terwijl traditioneel “bruin” antiek steeds minder in trek is.

Duurzaamheid speelt eveneens een belangrijke rol in hoe jongere generaties oude meubels benaderen. Zij waarderen deze objecten vooral wanneer ze kunnen worden aangepast of herwerkt. Praktijken zoals upcycling waarbij bestaande meubels worden getransformeerd en gepersonaliseerd sluiten aan bij hun waarden rond flexibiliteit en duurzaamheid. Onderzoek toont bovendien aan dat jongvolwassenen meubels niet alleen als functionele objecten zien, maar ook als dragers van betekenis en duurzaamheidswaarden, wat hun waardering en hergebruik stimuleert (Varpa et al., 2024).

Tot slot moet deze evolutie geplaatst worden binnen bredere verschuivingen in woon- en consumptiecultuur, waarin meubels steeds minder worden benaderd als duurzame, generatielange objecten en steeds meer als flexibele en vervangbare consumptiegoederen. De opkomst van grootschalige meubelketens zoals IKEA speelt hierin een centrale rol. Door gestandaardiseerde, modulaire en betaalbare meubeloplossingen aan te bieden via globale productie- en distributieketens, is een interieurmodel ontstaan dat sterk inzet op snelheid, toegankelijkheid en vervangbaarheid (Skou & Munch, 2016; Zhang et al., 2024). Dit heeft geleid tot een zekere uniformisering van wooninterieurs, waarbij de relatie tussen meubel, materiaal en persoonlijke of familiale geschiedenis vaak verzwakt raakt. Binnen deze logica verschuift de waarde van meubels van langdurig bezit naar tijdelijke consumptie, wat aansluit bij bredere trends in een consumptiegedreven samenleving (Jackson, 2005; Cooper, 2010; Bauman, 2007). Samengevat verschuift de waardering van meubels van het behouden van traditioneel familie-erfgoed naar een meer selectieve en eigentijdse benadering, waarin esthetiek, flexibiliteit en duurzaamheid centraal staan. Deze evolutie kan in sterke mate worden verklaard door generatiegebonden verschillen in waarden, ervaringen en consumptiegedrag (Liang et al., 2024).

2.2.5 Conclusie

Multigenerationeel wonen in België is geen nieuw fenomeen, maar een evoluerende woonpraktijk die historische tradities combineert met hedendaagse uitdagingen. Waar het vroeger vooral voortkwam uit economische noodzaak en overlevingsstrategieën binnen uitgebreide families, speelt vandaag een combinatie van vergrijzing, wooncrisis, zorgbehoeften en sociale verbondenheid een rol. Belgische gezinnen passen bestaande woningen aan, creëren kangoeroe- of zorgunits, of ontwikkelen cohousingprojecten, waardoor multigenerationeel wonen zowel praktisch als sociaal betekenisvol wordt.

Een belangrijk kenmerk van deze woonvorm is het hergebruik van meubels en interieurstukken. Objecten worden niet alleen doorgegeven om praktische of financiële redenen, maar ook om herinneringen te bewaren en familiebanden te versterken. Tegelijkertijd ontstaan soms spanningen tussen generaties, bijvoorbeeld wanneer jongere bewoners nieuwe meubels verkiezen boven erfstukken. Deze verschillen tonen hoe traditie, praktische bruikbaarheid en persoonlijke voorkeur samenkomen in het dagelijkse leven van multigenerationele huishoudens.

Kortom, toont de Belgische praktijk aan dat multigenerationeel wonen niet alleen een antwoord biedt op actuele woon- en zorgvragen, maar ook een rijke context vormt waarin meubels en interieurstukken blijven circuleren tussen generaties. Net in die circulatie schuilt een belangrijk maar nog weinig onderzocht potentieel: erfgoedmeubels worden vandaag vaak automatisch doorgegeven of weggegooid, terwijl ze net ook kunnen worden herbekeken als waardevolle ontwerpgrondstof. Dit opent de vraag hoe deze objecten niet enkel bewaard, maar actief hergebruikt, herwerkt of geïntegreerd kunnen worden binnen hedendaagse woonomgevingen. Multigenerationeel wonen wordt zo een concreet vertrekpunt om na te denken over hoe materiële erfenis een nieuwe rol kan krijgen binnen het ontwerp van het interieur.

2.3 Typische oude Vlaamse meubels

In dit onderzoek ligt de focus specifiek op typische oude Vlaamse meubels, voornamelijk vervaardigd uit hout. Deze keuze is bewust gemaakt, aangezien zowel literatuuronderzoek als de analyse van drie concrete casewoningen aantonen dat dit type meubels het meest representatief is voor dit onderzoek naar typische oude Vlaamse meubels van (groot)ouders. Oude houten meubels zijn niet alleen functioneel, maar dragen ook familiale waarden, erfgoed en ambachtelijke vakkennis over, waardoor ze bijzonder relevant zijn voor de studie van multigenerationele woonvormen en generatieoverdracht. Door deze afbakening kan het onderzoek dieper ingaan op de constructie, het gebruik, de symbolische betekenis en het hergebruik van deze meubels binnen hedendaagse wooncontexten.

2.3.1 Definitie en historische situering

In deze thesis verwijst de term “typische oude Vlaamse meubels” naar meubelstukken die voornamelijk dateren uit de periode tussen circa 1800 en 1970 en die vandaag vaak worden aangetroffen in woningen van (groot)ouders bij leegmaking of renovatie. Deze afbakening is bewust gekozen omdat ze aansluit bij de generatiecontext die centraal staat in dit onderzoek, met name multigenerationeel wonen en intergenerationele overdracht.

De geselecteerde periode omvat verschillende stijlstromingen die ook in Vlaanderen zichtbaar waren. In de 19e eeuw domineerde het historisme, waarbij men teruggreep naar stijlen uit het verleden, zoals neogotiek en neorenaissance. Deze tendens werd gevolgd door invloeden van Art Nouveau (ca. 1890–1910), gekenmerkt door organische vormen en ambachtelijke detaillering, en Art Deco (ca. 1910–1930), waarin geometrie en decoratieve verfijning centraal stonden. In het midden van de 20e eeuw evolueerde het meubelontwerp verder naar meer functionele en sobere vormen, met een nadruk op gebruiksgemak en seriële productie. Binnen deze zogenaamde mid-centuryperiode (ca. 1950–1970) ontstonden ontwerpen die vandaag opnieuw gewaardeerd worden omwille van hun tijdloze vormgeving en kwaliteit (Pile, 2005; Miller, 2012).

Figuur 16: Henri II-stoel, 19e eeuw.
Bron: case study 3, eigen afbeelding.

Figuur 17: Tweedehands mid-centurystoel.
Bron: eigen afbeelding

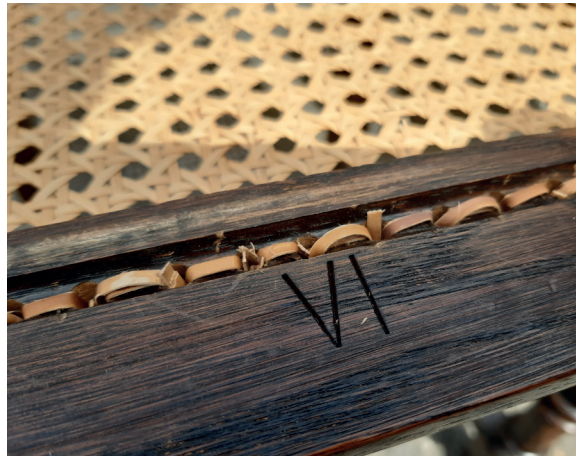

Figuur 18: Spijlenstoel van grootouders.
Bron: case study 1, eigen afbeelding.

Ondanks deze stilistische evoluties vertonen meubels uit deze periode een aantal gemeenschappelijke kenmerken. Op basis van literatuuronderzoek en de analyse van de geselecteerde casestudies kan worden vastgesteld dat deze meubels doorgaans vervaardigd zijn uit duurzame materialen, zoals massief hout en zittingen of leuningen uit multiplex, en ontworpen werden met het oog op langdurig gebruik binnen één huishouden of familie. Daarnaast is er vaak sprake van zichtbaar vakmanschap, met aandacht voor detaillering, maatwerk en constructieve kwaliteit.

Figuur 19: Schrijnwerkersmarkering (Romeins cijfer I) op de onderzijde van de zitting van de Henri II-stoel.
Bron: eigen afbeelding.

Figuur 20: Schrijnwerkersmarkering (Romeins cijfer IV) op de onderzijde van de zitting van een ander exemplaar van de Henri II-stoel. Bron: eigen afbeelding.

De hand van de schrijnwerker blijft hierbij herkenbaar in subtiële variaties binnen eenzelfde meubelreeks. Zo vertonen stoelen binnen een set van zes vaak kleine verschillen in afmetingen of afwerking, wat kenmerkend is voor ambachtelijk werk en duidelijk contrasteert met de uniformiteit van seriematige productie.

Het is belangrijk te benadrukken dat deze studie zich niet richt op uitzonderlijk antiek meubilair, zoals Victoriaanse stukken, noch op hedendaagse “trendy vintage” objecten die circuleren binnen design- of interieurcontexten. De focus ligt specifiek op alledaags, gebruiksgericht meubilair dat deel uitmaakt van het dagelijks leven van vorige generaties en dat vaak een emotionele en familiale betekenis draagt.

Deze afbakening maakt het mogelijk om gericht te onderzoeken hoe deze meubels functioneren als dragers van gebruik, herinnering en materiële waarde, en hoe zij potentieel kunnen worden hergebruikt of getransformeerd binnen hedendaagse woon- en ontwerppraktijken.

2.3.2 Analyse

De analyse binnen dit onderzoek is gebaseerd op zowel literatuuronderzoek als de visuele en materiële studie van de geselecteerde case study objecten. Deze gecombineerde benadering maakt het mogelijk om typische oude Vlaamse meubels te benaderen op drie schaalniveaus: macroniveau, mesoniveau en microniveau. Deze driedeling laat toe om zowel de globale vormgeving als de materiële en constructieve logica van de meubels te begrijpen.

2.3.2.1 Macroniveau: volledige meubels

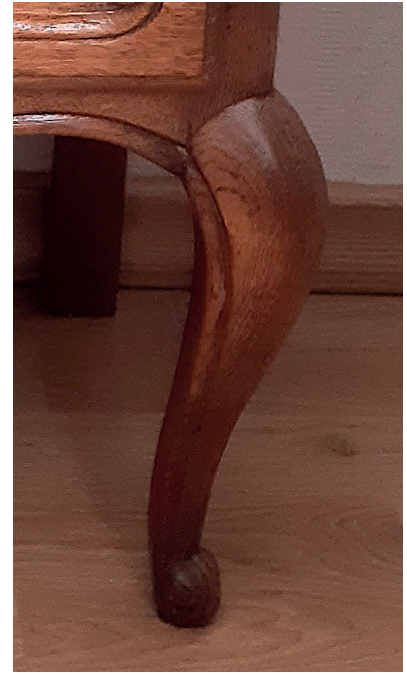
Op macroniveau worden de meubels benaderd als volledige objecten binnen een interieurcontext. Binnen de geanalyseerde case studies komen hierbij voornamelijk secretaires, stoelen, uitschuiftafels en meubelstukken met gebogen of sierlijke cabriole poten naar voren. Op dit niveau staat vooral de vorm, functie en positionering binnen de ruimte centraal.

2.3.2.2 Mesoniveau: materialen en afwerkingen

Op mesoniveau verschuift de analyse naar de materiaalkeuze en afwerking van de meubels. Hieruit blijkt dat massief hout, voornamelijk eik en beuk dominant aanwezig is binnen de onderzochte objecten. Dit wordt vaak gecombineerd met glas, bijvoorbeeld in vitrines of grote kastdeuren. En stoelzittingen worden in bepaalde gevallen afgewerkt met rotanvlechtwerk. De afwerking van het hout bestaat doorgaans uit vernislagen die zowel bescherming bieden als de houtstructuur zichtbaar houden. Deze materiële keuzes wijzen op een combinatie van duurzaamheid, esthetische afwerking en traditioneel vakmanschap.

2.3.2.3 Microniveau: details en verbindingen

Op microniveau wordt ingezoomd op constructieve en ambachtelijke details. Hier komen onder meer houtverbindingen, zoals pen-en-gatverbindingen, zichtbaar naar voren, evenals praktische afwerkingsmethodes zoals het gebruik van stopverf bij glas. Daarnaast zijn ook kleine bevestigingselementen aanwezig, zoals schroeven, spijkers of nieten, die wijzen op zowel ambachtelijke als vroege industriële productiemethoden. Binnen de case studies worden bovendien subtiele schrijnwerkersmarkeringen en constructiesporen zichtbaar, zoals ingekraste montagecodes, die inzicht geven in het assemblageproces van het meubel. Deze details illustreren de hand van de maker en maken de productiegeschiedenis van elk object leesbaar.

Figuur 21: Reeks cabriole houten poten van respectievelijk een tafel, vitrinekast en nachtkastje. Bron: eigen afbeelding.

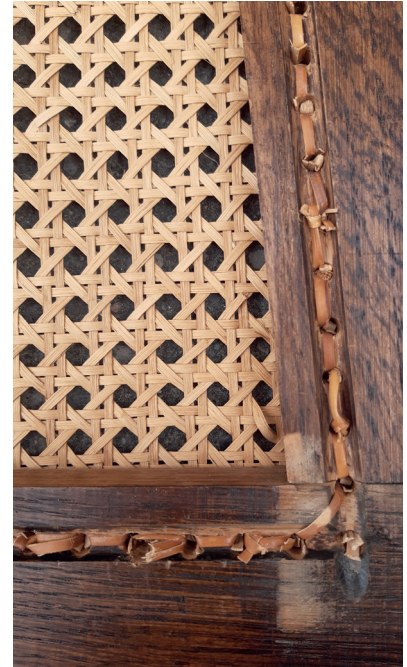
Reeks cabriole houten poten van verschillende tafels en kastjes uit case study 3, besproken in hoofdstuk 3 “Case studies”.

Figuur 22: Inlegwerk houten tafelblad.
Bron: eigen afbeelding.

Figuur 23: Gecraqueleerde vernislaag op een stoelzitting. Bron: eigen afbeelding.

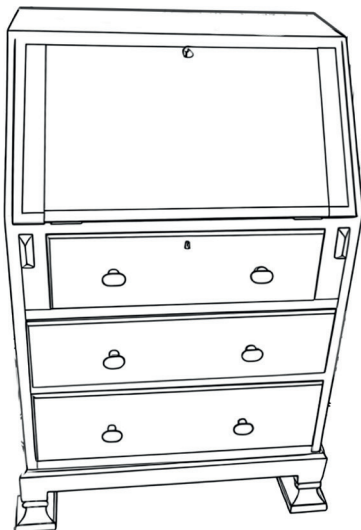
Figuur 24: Rotan vlechtwerk stoelzitting.
Bron: eigen afbeelding.

2.3.4 Classificatie

Binnen dit onderzoek wordt meubelclassificatie benaderd als een systematische methode om bestaande meubels te ordenen en te analyseren op basis van gedeelde kenmerken. Door meubels te categoriseren volgens hun gebruikswaarde, materiële toestand en symbolische betekenis, ontstaat een beter inzicht in hun potentieel tot behoud, hergebruik of transformatie binnen een hedendaagse ontwerpcontext.

Op basis van gebruik en waarde kunnen meubels in een eerste benadering worden onderverdeeld in drie klassieke categorieën. Ten eerste zijn er functioneel bruikbare meubels, zoals stoelen, tafels en kasten, die hun oorspronkelijke functie vandaag nog kunnen vervullen. Deze objecten blijven inzetbaar binnen een hedendaags interieur en vereisen doorgaans geen ingrijpende aanpassing.

Een tweede categorie omvat meubels met functioneel verlies. Dit zijn objecten waarvan de oorspronkelijke gebruiksfunctie niet langer aansluit bij hedendaagse woonpraktijken, zoals secretairekasten, telefoonkastjes of specifieke opmaakmeubels die nu vervangen zijn door hedendaagse badkamermeubels. Hoewel hun functionele rol is vervallen, beschikken deze meubels vaak nog over een sterke materiële kwaliteit en structurele integriteit. Hierdoor vormen ze een interessante basis voor herwerking, artistieke transformatie of herinterpretatie binnen een nieuw ontwerpkader.

Figuur 25: Secretairekastje uit case study 3. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 26: Telefoonkastje. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 27: Kaptafel uit case study 3. Bron: eigen afbeelding.

De derde categorie bestaat uit meubels met een uitgesproken emotionele waarde. Dit betreft erfstukken of objecten die vooral worden behouden omwille van hun symbolische betekenis, familiale herinneringen of historische verbondenheid. Hun waarde ligt minder in functionele bruikbaarheid en meer in hun rol als drager van erfgoed en persoonlijke geschiedenis. Hierdoor zijn deze meubels vaak moeilijk aanpasbaar, aangezien ingrepen in hun vorm of materiaal als verlies van betekenis kunnen worden ervaren.

Wanneer deze klassieke indeling wordt vertaald naar de context van dit onderzoek naar oude Vlaamse meubels, ontstaat een meer ontwerpgerichte en toepassingsgerichte classificatie. Binnen deze thesis worden meubels niet enkel begrepen als statische objecten, maar als potentiële materiaalbronnen binnen een circulair ontwerpproces. Op basis van hun gebruik, waarde en transformatiepotentieel kunnen drie relevante categorieën worden onderscheiden.

Een eerste categorie omvat meubels met erf- en herinneringswaarde. Deze objecten dragen een sterke emotionele en symbolische lading en zijn vaak verbonden met familiegeschiedenis of intergenerationele herinneringen. Hierdoor zijn ze in hun oorspronkelijke vorm moeilijk aanpasbaar, aangezien elke ingreep invloed kan hebben op hun betekenis. Binnen het kader van dit onderzoek worden deze meubels eerder benaderd als contextuele of referentiële objecten dan als directe ontwerpmaterialen.

Een tweede categorie betreft herbruikbare en transformeerbare meubels. Dit zijn objecten die zowel structureel als materieel geschikt zijn voor demontage, herwerking en hercombinatie. Hun componenten, zoals houtstructuren, verbindingen of losse elementen, kunnen worden losgekoppeld en opnieuw ingezet binnen nieuwe ontwerpen. Deze categorie vormt de kern van wat in dit onderzoek wordt benaderd als furniture mining, waarbij bestaande meubels worden gezien als een herbruikbare materialenbank.

Een derde categorie bestaat uit meubels met artistiek of experimenteel potentieel. Deze objecten zijn vaak minder geschikt voor directe functionele herinzet, maar bieden wel mogelijkheden voor esthetische transformatie of conceptuele herinterpretatie. Door hun vorm, materialiteit of staat van veroudering kunnen ze aanleiding geven tot experimentele ingrepen waarin functionaliteit wordt ondergeschikt aan expressie of onderzoek.

Deze driedelige classificatie vormt een analytische basis binnen deze thesis. Ze maakt het mogelijk om oude Vlaamse meubels niet enkel te beschouwen als eindproducten met een vaste functie, maar als een dynamisch systeem van materialen, betekenissen en transformatiemogelijkheden. Vanuit deze indeling worden in het verdere verloop van het onderzoek strategieën ontwikkeld voor hercombinatie, hergebruik en herontwerp binnen een multigenerationele wooncontext.

2.4 Inspiratieve ontwerpen

In dit hoofdstuk analyseer ik een reeks meubelontwerpen van diverse ontwerpers als inspiratiebron voor mijn eindwerk. Vanuit een ontwerpperspectief worden hun kernkwaliteiten, zoals hergebruik, herfunctionering en circulair denken, gedistilleerd en vertaald naar inzichten voor een hedendaagse benadering van bestaande meubels. Daarbij wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen enerzijds meer conceptuele en speelse ontwerpbenaderingen, zoals binnen de context van Droog Design, waar het idee, de verschuiving van betekenis en het alledaagse object centraal staan, en anderzijds praktijken die vertrekken vanuit een hercalibratie van craftsmanship en materiaalkennis, zoals bij Linde Hermans, waar de nadruk ligt op ambacht, detail en constructieve logica. Beide benaderingen hanteren een fundamenteel andere ontwerpstrategie, maar bieden samen een relevant referentiekader voor dit onderzoek.

2.4.1 Droog design

Droog Design is een Nederlands ontwerpercollectief, opgericht in 1993 in Amsterdam. In plaats van een eigen huisstijl fungeert Droog als platform en werkt het samen met verschillende ontwerpers. Het collectief staat bekend om conceptueel en experimenteel design, vaak met een eenvoudige maar slimme of humoristische twist, en maakt veelvuldig gebruik van alledaagse materialen en hergebruik.

Figuur 28: Tree-Trunk Bench, Droog Design, 1998

Figuur 29: Tree-Trunk Bench, Jurgen Bey, 1998

De **Tree-Trunk Bench** van Jurgen Bey (1998) is een voorbeeld van hoe ruwe, natuurlijke materialen en historische elementen gecombineerd kunnen worden tot een functioneel en conceptueel meubelobject. Bey transformeert een gevallen boomstam in een bank door klassieke bronzen stoelleuningens toe te voegen, waardoor een dialoog ontstaat tussen natuur en cultuur. Dit werk illustreert het potentieel van alledaagse of vergeten materialen om een nieuwe functie en betekenis te krijgen en biedt de gebruiker de vrijheid om het object naar eigen inzicht te interpreteren en te gebruiken, waarbij het zowel een kunstwerk als een functioneel designobject kan zijn. Tegelijkertijd balanceert het tussen het maken van een statement en het verkennen van vergankelijkheid binnen design.

Voor mijn eigen ontwerp biedt de Tree-Trunk Bench drie relevante leerpunten die direct toepasbaar zijn bij het creëren van een assemblage van oude meubels. Ten eerste benadrukt het herwaarderen van materialen hoe alledaagse of oudere objecten opnieuw betekenis en functie kunnen krijgen. Ten tweede toont de combinatie van oud en nieuw aan hoe het contrast tussen natuurlijke vormen en klassieke of historische elementen uitnodigt tot creatieve assemblage, waarin meubels uit verschillende tijden en stijlen een nieuwe coherente samenhang kunnen vormen. Ten derde illustreert het de narratieve kwaliteit van objecten: elk item draagt een eigen verhaal, en de interactie tussen deze verhalen kan een rijke, collectieve context creëren die betekenis toevoegt binnen een nieuwe (woon)omgeving.

In mijn project betekent dit dat oude meubels niet louter hergebruikt worden, maar dat hun vorm, materiaal en verhaal conceptueel en visueel met elkaar in dialoog staan. Net zoals Bey een ruwe boomstam en stoelleuningens combineert, kan ik verschillende meubels samenbrengen tot een experimentele assemblage die zowel functioneel als poëtisch is, en de gebruiker uitnodigt tot persoonlijke interpretatie en interactie. Deze benadering legt de nadruk op creatieve herinterpretatie.

Figuur 30: Chest of Drawers van Tejo Remy, 1991.

Figuur 31: Chest of Drawers van Tejo Remy, 1991.

De **Chest of Drawers ‘You Can’t Lay Down Your Memory’** (1991) van Tejo Remy is een werk waarin hergebruik, conceptuele scherpte en sociale narratieven samenkomen. Remy verzamelde gebruikte lades en bundelde deze losjes met jute riemen tot een nieuwe kast. Het resultaat is een object dat zowel fragiel als krachtig oogt: de lades lijken willekeurig gerangschikt, en elke afwijking in plaatsing kan de balans van de constructie beïnvloeden, waardoor een subtiel gevoel van spanning en instabiliteit ontstaat. Tegelijkertijd blijft de identiteit en geschiedenis van de individuele lades behouden, waardoor het ontwerp een narratief behoudt en een collectie van herinneringen wordt.

Het werk biedt drie belangrijke inzichten die van toepassing zijn op mijn eigen ontwerp. Ten eerste benadrukt het herwaarderen van materialen hoe gebruikte of gevonden objecten opnieuw betekenis en functie kunnen krijgen zonder hun oorspronkelijke karakter te verliezen. Ten tweede illustreert het de kracht van minimale verbindingen en gecontroleerde instabiliteit: elementen kunnen los of imperfect met elkaar verbonden zijn, en toch een coherent, visueel en conceptueel geheel vormen. Ten derde legt het de nadruk op de narratieve en sociale dimensie van objecten: door de geschiedenis en context van de lades te behouden, creëert Remy een ontwerp dat verhalen vertelt en herinneringen draagt, waardoor een nieuwe context en interactie tussen gebruikers en objecten ontstaat.

Voor mijn eigen project betekent dit dat oude meubels hun geschiedenis, vorm en materiaal in dialoog kunnen staan met elkaar. Net zoals Remy gebruikte lades samenbrengt tot een fragiel maar betekenisvol geheel, kan in mijn assemblages elk object zijn eigen verhaal behouden, maar ook bijdragen aan een dynamisch geheel. Deze benadering benadrukt creativiteit, interpretatieve vrijheid en het poëtische potentieel van bestaande materialen.

2.4.2 Richard Venlet

Figuur 32: Stool Wolfers – Hanging van Richard Venlet. MANIERA

Figuur 33: Stool Wolfers – Hanging van Richard Venlet. MANIERA

De Stool Wolfers Hanging Pendant van Richard Venlet is een overtuigend voorbeeld van minimalistisch, multifunctioneel design. Het werk combineert een beperkt aantal materialen en elementen tot een krachtig statement, waarbij het object zelf flexibel in interpretatie en gebruik blijft. Afhankelijk van de context kan het functioneren als verlichtingsarmatuur, kunstobject of functionele stoel, waardoor de gebruiker een actieve rol krijgt in het bepalen van de toepassing. Deze openheid van functie weerspiegelt een fundamenteel principe binnen hedendaags design: objecten hoeven geen vaste identiteit te hebben, maar kunnen zich aanpassen aan de behoeften en verbeelding van de gebruiker.

Een belangrijk aspect van Venlet's ontwerp is de interactie met de omgeving. De positie van het object, de richting van de stroomkabel en de resulterende schaduwwerking op aangrenzende wanden maken de ruimte onderdeel van het werk. Zo ontstaat een voortdurende wisselwerking tussen object en omgeving, die verandert afhankelijk van daglicht, gebruik en perspectief. Deze dynamiek benadrukt de multifunctionaliteit van het ontwerp: het object vertelt een verhaal dat zich alleen volledig onthult in relatie tot de gebruiker en zijn context.

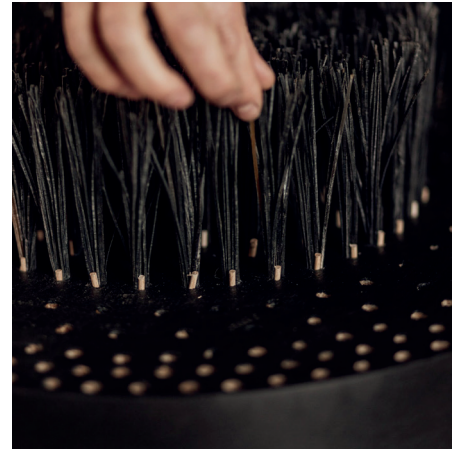
Voor mijn eigen ontwerppraktijk inspireert Stool Wolfers – Hanging Pendant op drie niveaus. Ten eerste toont het hoe minimalistische interventies een grote visuele en conceptuele impact kunnen hebben, waarbij een kleine toevoeging de hele perceptie van een meubel of ruimte kan transformeren. Ten tweede illustreert het de kracht van multifunctionaliteit en open interpretatie, waardoor oude meubels in nieuwe combinaties of assemblages flexibel kunnen worden ingezet. Ten derde legt het werk de nadruk op de wisselwerking tussen object en omgeving, wat uitnodigt tot nadenken over hoe licht, ruimte en gebruik een meubelervaring kunnen beïnvloeden.

In een project waarbij oude meubels worden hergebruikt en gecombineerd, kan deze benadering leiden tot assemblages die niet alleen functioneel zijn, maar ook een poëtische relatie met hun omgeving ontwikkelen. Net zoals Venlet zijn object openlaat voor interpretatie, kunnen meubels binnen een wooncontext een dynamische en persoonlijke betekenis krijgen, afhankelijk van hoe bewoners en ruimte ermee omgaan.

2.4.3 Linde Hermans

Figuur 34: Bristle furniture van Linde Hermans, Dezeen 2026.

Figuur 35: Bristle furniture van Linde Hermans, Dezeen 2026.

De Bristle Collection van Linde Hermans illustreert hoe vakmanschap, materialiteit en detailgerichte constructie samenkomen tot poëtische, functionele objecten. Hermans richt zich op de alledaagse borstel, een alledaags object dat we zelden bewust waarnemen, en transformeert het door traditionele technieken van borstelmaken te herinterpreteren op grotere schaal. Door de individuele vezels met de hand te plaatsen en vast te zetten met houten wiggen, legt ze een nadruk op precisie, geduld en het ambachtelijke maakproces. De vezels, vervaardigd uit natuurlijke materialen zoals riet, worden gecombineerd met zwartgekleurd eikenhout, waarbij de ruwe en eerlijke kwaliteit van het materiaal volledig zichtbaar blijft.

Het werk biedt belangrijke inspiratiepunten voor mijn eigen ontwerp. Ten eerste benadrukt het vakmanschap en de zorgvuldige constructie het belang van aandacht voor detail en verbindingen bij het samenbrengen van meubels, waardoor zelfs eenvoudige materialen een sterke esthetische en structurele impact hebben. Ten tweede laat Hermans zien hoe de herwaardering van alledaagse materialen, zoals borstelvezels, nieuwe vormen, texturen en betekenissen kan creëren, waarbij functionaliteit en poëtische expressie hand in hand gaan.

Voor mijn eigen project betekent dit dat meubels niet alleen visueel en functioneel hergebruikt worden, maar dat hun constructie, materiaal en detail in dialoog kunnen staan met andere objecten. Net zoals Hermans de kwetsbare vezels van borstelmateriaal omzet in robuuste, veelzijdige objecten, meubels samenbrengen tot een assemblage waarin elk item zijn unieke karakter behoudt, maar tegelijk deel uitmaakt van een coherente compositie. Deze benadering onderstreept de waarde van vakmanschap, materiaaltrouw en een zorgvuldige balans tussen functionaliteit en narratieve betekenis.

2.4.4 Nathaniel Wojtalik

Figuur 36: Piece & Quiet, unique chair 05

Figuur 37: Piece & Quiet, unique chair 04

Figuur 38: Piece & Quiet, unique chair 07

De serie Piece and Quiet van Nathaniel Wojtalik is een fascinerend voorbeeld van hoe hergebruik en conceptueel denken samenkomen in hedendaags meubeldesign. Door de Cut-Up Method, combineert Wojtalik reststukken, prototypes en off-cuts van zijn studio tot unieke stoelen. Deze methode creëert een gevoel van spanning en fragiliteit: één anders geplaatst onderdeel kan het geheel beïnvloeden, waardoor de gebruiker bewust wordt van de fysieke en visuele interactie met het object. Tegelijkertijd blijft het meubel functioneel en uitnodigend tot gebruik, waardoor het de grens tussen kunst en utilitair design verkennt.

Voor mijn eigen ontwerp biedt Piece and Quiet een aantal kerninspiraties. Ten eerste toont het hoe onderbenutte of ongebruikte (rest)materialen een tweede leven kunnen krijgen door nieuwe assemblages en combinaties, waarbij zowel de oorspronkelijke materiële kwaliteiten blijven als nieuwe betekenislagen worden gevormd. Ten tweede benadrukt de serie de narratieve kracht van objecten: elk onderdeel draagt een geschiedenis, en hun hercombinatie vertelt een nieuw verhaal dat tegelijk speels, spannend en conceptueel is.

In de context van mijn project betekent dit dat oude meubels niet louter hergebruikt worden, maar dat hun samenstelling, materiaal en geschiedenis een actieve dialoog kunnen aangaan. Net zoals Wojtalik verschillende off-cuts en prototypes combineert tot een coherente maar dynamische set stoelen, kan ik bestaande stukken transformeren tot een assemblage waarin functionaliteit, narratieve betekenis en visuele spanning hand in hand gaan. Deze benadering benadrukt experiment, herinterpretatie en bewust gebruik van materialen, en onderstreept de waarde van een procesgericht ontwerp waarbij elk object zowel zijn individuele karakter behoudt als bijdraagt aan een nieuwe assemblage.

2.4.5 Yvonne brentjens - 't binnenhuis

Figuur 39: Rechte stoelen, rechtschapen burgers Wonen volgens 't Binnenhuis (1900-1929), Binnenhuis, Brentjens

Het onderzoek van Yvonne Brentjens naar de Amsterdamse woningzaak 't Binnenhuis (1900-1929) benadrukt de rol van meubels als dragers van geschiedenis en persoonlijke verhalen. Brentjens toont aan dat meubels niet slechts functionele objecten zijn, maar ook generaties lang binnen families circuleren en zo een verbinding onderhouden tussen het verleden en het heden. In veel gevallen zijn meubels afkomstig van erfgenamen, die ze al dan niet in hun huidige interieur integreren, waardoor de geschiedenis van het object en de familie zichtbaar blijft. Deze benadering benadrukt dat interieurontwerp altijd verweven is met de gebruiker en diens sociale context, en dat meubels fungeren als tastbare getuigen van ideeën, esthetiek en culturele waarden uit eerdere tijdperiodes.

Het werk van Brentjens sluit hierbij aan op mijn eigen ontwerpinsteek, waarin ik oude meubels uit verschillende panden hergebruik en hun verhalen en sporen meeneem in nieuwe ontwerpen. Door deze continuïteit tussen object en geschiedenis te respecteren, ontstaat een assemblage waarin het materiaal zelf en de bijbehorende verhalen een actieve rol spelen.

Brentjens toont dat 't Binnenhuis voornamelijk door een selecte groep welgestelde klanten werd ondersteund, waarbij meubels via families en sociale netwerken generaties lang werden doorgegeven. Voorbeelden illustreren hoe deze objecten, vaak nog in gebruik bij erfgenamen, de verbinding tussen interieurgeschiedenis en maatschappelijke positie weerspiegelen.

Door deze inzichten te integreren, benadrukt Brentjens dat meubels altijd onderdeel zijn van een bredere narratieve en culturele context. Dit ondersteunt een ontwerppraktijk waarin oude objecten niet alleen hergebruikt worden vanwege hun materiële waarde, maar ook omdat ze verhalen, geschiedenis en sociale betekenis in zich dragen, en zo actief bijdragen aan de identiteit en het karakter van een nieuw interieur.

3- CASE STUDIES

3 - CASE STUDIES

In dit hoofdstuk worden drie concrete, bezochte en gedocumenteerde woningen besproken die aansluiten bij het onderzoek naar oorspronkelijke Vlaamse houten meubels. Deze panden werden geselecteerd, bezocht en gedocumenteerd, en aangevuld met gesprekken met de eigenaars om een beter inzicht te krijgen in zowel het meubilair als hun omgang ermee. Deze case studies bieden een beknopt overzicht en vormen de basis voor het latere ontwerpende luik van deze masterproef.

3.1 Selectiecriteria

De selectie van de case studies is in de eerste plaats gebaseerd op het aanwezige meubilair en de context waarin dit zich bevindt. Binnen dit onderzoek staat erfgoedmeubilair centraal, waardoor de keuze voor de cases vertrekt vanuit de aanwezigheid van stukken met een duidelijke historische, familiale of professionele achtergrond

Daarnaast werd rekening gehouden met criteria zoals de emotionele en familiale waarde van het meubilair en de integratie ervan in de hedendaagse wooncontext. Dit maakt het mogelijk te onderzoeken hoe geërfd meubilair een plaats krijgt in het dagelijkse leven, en hoe dit samenhangt met generatieoverdracht en multigenerationeel wonen.

De drie geselecteerde cases vertonen zowel verschillen als onderlinge gelijkenissen. Ze situeren zich binnen een Vlaamse context en werden in het kader van dit onderzoek ter plaatse bezocht, wat een directe analyse van de ruimtes en het meubilair mogelijk maakt. Tegelijk gaat het om verschillende woningtypes met elk een eigen achtergrond en gebruiksgeschiedenis.

Wat de cases verbindt, is het meubilair zelf: typische oudere Vlaamse stukken, afkomstig van (groot) ouders. Deze vormen de rode draad doorheen het onderzoek en laten toe om erfgoedmeubilair binnen hedendaags wonen vanuit verschillende invalshoeken te analyseren.

3.2 Case study 1 eigen woning

3.2.1 Projectbeschrijving : Verantwoording keuze Case 1 – eigen woning

Voor de eerste case study heb ik bewust gekozen voor mijn eigen woning, inclusief het geërfde meubilair van mijn (groot)ouders. Het gaat hierbij onder meer om bankjes, stoelen en bureaus die reeds meerdere generaties in de familie aanwezig zijn.

Een eerste reden voor deze keuze is de nabijheid van de woning. Als ontwerper heb ik een zeer diepe verbinding met de woning het meubilair en de verhalen en herinneringen achter elk meubel. Deze verdiepende achtergrondkennis van elk meubel biedt een ontwerpvisie die duidelijk verschilt met de andere twee cases die ik eerder vanaf een bepaalde afstand kan analyseren.

Figuur 40: Eigen woning exterieur. Bron: Eigen afbeelding.

Een tweede belangrijke reden is de persoonlijke en emotionele band met het meubilair.

De emotionele en erfgoedwaarde van het meubilair speelt hierbij een centrale rol. De geërfde meubels dragen niet alleen gebruikswaarde, maar ook verhalen, generaties en herinneringen met zich mee. Juist die gelaagdheid maakt deze case inhoudelijk relevant: ze laat toe om de betekenis van materieel erfgoed, intergenerationele overdracht en de persoonlijke band met meubels te analyseren.

Door mijn eigen woning als case te kiezen, kan ik onderzoeken hoe persoonlijke herinneringen, erfgoedwaarde en generatie-overschrijdend doorgeven met elkaar verbonden zijn. De woning vormt een concrete context waarin zichtbaar wordt hoe meubels met een familiale geschiedenis een plaats blijven krijgen in een hedendaagse leefomgeving. Tegelijk maakt mijn persoonlijke band met deze meubels het mogelijk om te reflecteren over hoe bepaalde meubels binnen families worden doorgegeven van generatie op generatie.

3.2.2 Visie van de bewoner(s)

Door gesprekken met de bewoners kwam ik op verschillende ideeën.

De nieuwe visie voor een nieuw eigen ontwerp was: Terug een meubel maken dat gemaakt is van oude meubelstukken van grootouders, maar tegelijk ook herdenkt aan die grootouders, door andere erfstukken te combineren. Een bindend thema hierbij is kunst, maar ook cultuur in de vorm van boeken en lezen. Een meubelstuk dat naar deze thema's of functies streeft zou een mogelijk startpunt kunnen zijn.

3.2.3 Mogelijke herwerkingen

Binnen deze case werd de eerste ontwerpfase opgebouwd via een combinatie van analoge en digitale experimenten. Door te starten met schetsen, verschillende 3D-modellen en het herassembleren van bestaande meubelcomponenten ontstonden meerdere mogelijke richtingen voor hercombinatie en vormstudie.

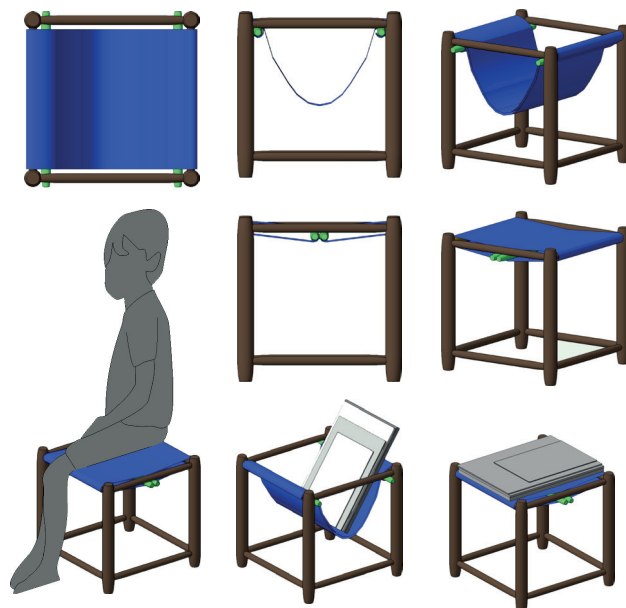
Daarnaast werden ook experimenten uitgevoerd met licht en schaduw om de ruimtelijke en visuele impact van verschillende configuraties te onderzoeken. Deze studies hielpen om de leesbaarheid van de nieuwe meubelvormen beter te begrijpen en te evalueren.

Tot slot werd het onderzoek verrijkt via een hands-on test met een klein krukje, waarbij fysieke assemblage en materiaalervaring centraal stonden. Deze combinatie van methodes maakt duidelijk hoe de eerste ontwerpverkenningen binnen deze case zowel digitaal als fysiek werden benaderd om het hergebruikpotentieel van bestaande meubelstukken te onderzoeken.

Foto's ter verduidelijking van eerste ontwerpfases case 1:

Figuur 41: Oorspronkelijke toestand van het krukje.
Eigen afbeelding.

Figuur 42: Initiële 3D-ontwerpen ter verkenning van mogelijke ingrepen. Eigen afbeelding.

Foto's en afmetingen van het oorspronkelijke meubel vormden de basis voor de eerste 3D-visualisaties, die dienden als verkenning van potentiële ontwerpinterventies.

Figuur 43: Hands-on ontwerpmethode, met focus op het effectief testen van 3D-modellen. Eigen afbeelding.

Figuur 44: Overzicht van de onderdelen, verbindingen en het eindresultaat. Eigen afbeelding.

In deze fase werd een hands-on ontwerpmethode toegepast, waarbij de eerdere 3D-modellen werden getest en geëvalueerd. Aansluitend werd de nadruk gelegd op de afzonderlijke onderdelen, hun onderlinge verbindingen en het uiteindelijke eindresultaat.

Foto's ter verduidelijking van eerste ontwerpfasen case 1:

Figuur 45: Hercombinatie van meubelstukken en onderdelen.
Eigen afbeelding.

Figuur 46: Experimenteel onderzoek naar schaduw effecten door interactie tussen een lichtbron, draad en meubel.
Eigen afbeelding.

Hercombinaties van kruk en lade tot een opberg- en presentatiemeubel, tevens inzetbaar als bijzettafel. Daarnaast werd er ook experimenteel getest met meubels, zoals bij het onderzoek naar schaduw effecten.

Figuur 47: Reeks uitgewerkte 3D-modellen als ontwerpopties voor de herinterpretatie.
Eigen afbeelding.

Figuur 48: Mogelijke herwerking naar een boekendrager of boekenrek.
Eigen afbeelding.

Figuur 49: Mogelijke herwerking tot drager voor wijnfles en glazen.
Eigen afbeelding.

Reeks door mij uitgewerkte 3D-modellen als ontwerpverkenningen voor de herinterpretatie. Hierbij werden verschillende varianten onderzocht, waaronder een kruk, wieg, boekendrager en een drager voor wijnfles en glazen. Eigen afbeeldingen.

3.3 Case study 2 notariswoning

3.3.1 Projectbeschrijving : Verantwoording keuze Case 2 – notariswoning

Voor de tweede case study heb ik gekozen voor een voormalige notarissenwoning die wordt verkocht inclusief het originele meubilair. Het gaat hierbij om een woning die gedurende twee generaties binnen dezelfde notarissenfamilie in gebruik was, waarbij het meubilair werd doorgegeven en verder gebruikt binnen de opeenvolgende beroepspraktijk. Zo omvat de woning onder meer authentiek notarismeubilair zoals een notarisbureau, een secretaire en een houten wachtruimtebank, waardoor de meubels rechtstreeks verbonden zijn met de professionele generatieoverdracht.

Figuur 50: Notariswoning exterieur. Bron: Eigen afbeelding.

Een eerste reden voor deze keuze is de sterke relatie tussen de woning en het beroep van de voormalige bewoners. De woning is nauw verbonden met deze beroepscontext door de aanwezigheid van specifieke meubels die deel uitmaakten van de vroegere praktijkinrichting. Hierdoor zijn niet alleen de meubels zelf, maar ook het bijhorende aanzien en de betekenis ervan gekoppeld aan het beroep. De aanwezige stukken weerspiegelen dan ook niet enkel functionele noden, maar dragen eveneens de sporen van de professionele context waarin ze gebruikt werden. Dit maakt het mogelijk om te onderzoeken hoe beroepsgebonden meubilair zich verhoudt tot een residentiële omgeving.

Een tweede belangrijke reden is de manier waarop dit meubilair een vorm van overdracht en continuïteit belichaamt. Het notarismeubilair fungeert als een materiële drager van kennis, gebruik en traditie binnen een beroepscontext. In die zin overstijgt het de louter functionele waarde en krijgt het betekenis als erfgoed dat, net zoals familiaal meubilair, kan worden doorgegeven over generaties heen, zij het binnen een professionele traditie.

Door deze notarissenwoning als case te kiezen, kan onderzocht worden hoe de wisselwerking tussen wonen en werken zich vertaalt in het meubilair, en hoe stukken met een uitgesproken professionele oorsprong een nieuwe plaats kunnen krijgen binnen een hedendaagse wooncontext. Tegelijk biedt deze case de mogelijkheid om te reflecteren over hoe beroepsgebonden erfgoed kan worden hergebruikt, herwerkt en doorgegeven, en hoe dit type meubilair een verbindende rol kan spelen tussen verleden en heden, maar ook tussen verschillende generaties gebruikers. De woning wordt verkocht inclusief het aanwezige meubilair, wat een concrete context biedt om te onderzoeken hoe meerdere generaties deze stukken kunnen blijven gebruiken en herinterpreteren binnen een gedeelde woonomgeving.

3.3.2 Visie van de bewoner(s)

Binnen deze case is er geen rechtstreeks contact geweest met de bewoners, waardoor er geen persoonlijke of expliciete informatie over hun visie beschikbaar is. De analyse vertrekt dus uitsluitend vanuit de woning zelf en het aanwezige meubilair.

De case onderscheidt enerzijds gewone oude houten meubels en anderzijds authentiek notarismeubilair. Vooral de bureaus, kasten en grotere elementen lenen zich tot mogelijke hermakingen en werden daarom als interessant materiaal beschouwd binnen dit onderzoek, onder meer via digitale fotocollages in Photoshop.

Door deze case te belichten wordt de manier waarop functie en gebruik kunnen verschuiven wanneer deze objecten worden herwerkt onderzocht.

3.3.3 Mogelijke herwerkingen

Binnen deze case bleek dat het werken met digitale fotocollages in Photoshop een duidelijk overzicht kan bieden van mogelijke combinaties en herwerkingen met bestaande meubels, en zo een eerste indicatie geeft van wat realiseerbaar is met oude meubelstukken.

Daarnaast toont deze case aan dat een totale functieverhuizing mogelijk is binnen een multigenerationele context. Hierbij verschuift het gebruik van het meubilair over generaties heen, bijvoorbeeld van een standaard zitfunctie naar een lagere zitbank die eerder gericht is op kinderen in een latere generatie.

Figuur 51: Overzicht herinterpretatie van meubels door middel van digitale fotocollages, waarbij onderdelen worden gedemonteerd en gehercombineerd. Eigen afbeelding.

Ontwerpverkenning van meubelherinterpretatie via digitale fotocollages, waarbij elementen worden gedemonteerd en opnieuw gehercombineerd: van een oud bureau, stoel en kast naar een lage zitbank en bijzettafels.

3.4 Case study 3 rijwoning

3.4.1 Projectbeschrijving : Verantwoording keuze Case 3 – rijwoning

Voor de derde case study heb ik gekozen voor een rijwoning van voormalige bewoners die recent zijn overleden, waarbij de woning en het aanwezige meubilair momenteel overgaan naar de volgende generatie. De woning bevat nog een groot aantal authentieke meubels die gedurende lange tijd bewaard zijn gebleven en een duidelijke familiale geschiedenis met zich meedragen. De erfgenamen bevinden zich nu in een lopend proces waarin het volledige meubilair wordt ontruimd en herverdeeld.

Figuur 52: Rijwoning exterieur.
Bron: Eigen afbeelding.

Een eerste reden voor deze keuze is de specifieke overgangssituatie waarin de woning en het meubilair zich bevinden. Door het overlijden van de bewoners ontstaat een kantelmoment waarop nabestaanden moeten beslissen wat er met de aanwezige meubels gebeurt. Hierdoor komt het meubilair centraal te staan binnen een proces van selectie, behoud en eventuele herbestemming. Deze situatie maakt het mogelijk om te onderzoeken hoe erfgoedmeubilair wordt benaderd op het moment dat het zijn oorspronkelijke context verliest.

Een tweede belangrijke reden is de familiale en emotionele waarde van het meubilair. De aanwezige stukken dragen herinneringen en gebruikssporen van meerdere generaties en functioneren daardoor als materiële dragers van familiegeschiedenis. In deze context wordt duidelijk hoe meubels niet enkel gebruiksoBJECTEN zijn, maar ook een rol spelen in het doorgeven van verhalen en betekenis tussen generaties.

Door deze woning als case te kiezen, kan onderzocht worden hoe families omgaan met erfgoedmeubilair op het moment van overdracht aan een volgende generatie. De woning vormt een concrete context waarin keuzes rond bewaren, hergebruiken of loslaten zich expliciet stellen. Tegelijk biedt deze case de mogelijkheid om te reflecteren over hoe meubels in zo'n overgangsfase opnieuw betekenis kunnen krijgen en een nieuwe plaats kunnen innemen binnen het leven van kinderen en kleinkinderen.

3.4.2 Visie van de bewoner(s)

Het pand werd door de eigenaars aangekocht met de intentie om het op te knappen en in de toekomst te verhuren. Ik heb de woning begin 2026 bezichtigd, en tegen het afronden van deze thesis hebben de eigenaars beslist om het pand zelf te renoveren met het oog op verhuur.

De bewoners hebben het proces op verschillende manieren mee beïnvloed. Tijdens het eerste bezoek en de daaropvolgende gesprekken gaven hun verhalen en openheid over het erfproces van de woning belangrijke inzichten. Tegelijk werkte dit ook in omgekeerde richting: door mijn betrokkenheid en enthousiasme werden zij opnieuw bewuster van de waarde en het potentieel van bepaalde meubelstukken in de woning.

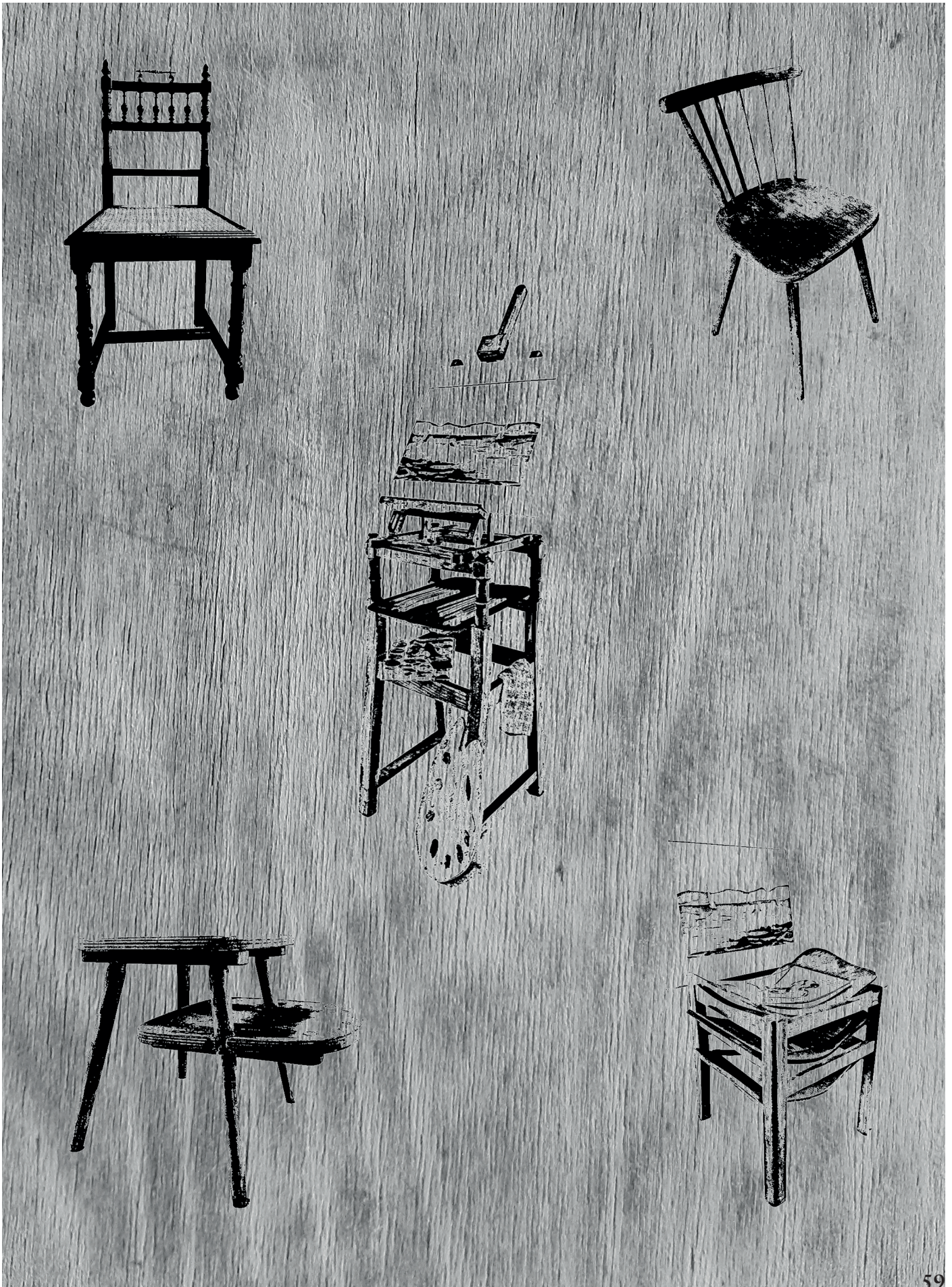
Tijdens het onderzoek was de erf- en verdelingsfase van het meubilair nog gaande. In dat kader besliste de eigenares om een aantal oude stoelen niet weg te gooien, maar deze te laten herwerken binnen mijn masterproject, zodat ze niet op het containerpark zouden terechtkomen.

Binnen deze case ontstond zo een wederzijdse uitwisseling, waarbij zowel bewoners als onderzoek elkaar hebben kunnen ondersteunen en nieuwe inzichten hebben opgedaan.

3.4.3 Mogelijke herwerkingen

Voor dit pand had ik reeds enkele mogelijkheden uitgewerkt aan de hand van fotocollages en later kreeg ik de vraag van de eigenares of ik de eetkamerstoelen wilde hebben om hiermee effectief aan de slag te gaan, anders werden ze naar het containerpark gebracht. Hierop ben ik uiteraard ingegaan. Hierdoor kon het ontwerpend onderzoek zich uitbreiden naar een meer concrete, materiële verkenning. Dit proces van herwerking en hercombinatie wordt verder toegelicht in hoofdstuk 4 – Masterproject (meubel 4).

4- MASTERPROJECT

4 - MASTERPROJECT

4.0 Concept & context

Voor mijn masterproject, dat voortkomt uit het onderzoek van deze scriptie, heb ik verschillende mogelijkheden voor assemblages en meubelontwerpen onderzocht. Ik begon systematisch met het verzamelen van meubels als grondstoffen die als basis voor mijn project konden dienen.

Het algemene concept van mijn project draait om het aantonen van de mogelijkheden voor herwerking, herfunctionering en hermaking van oude meubels. Ik richt me hierbij zowel op het werken binnen één meubeltype als op het creëren van nieuwe vormen door het combineren van verschillende meubelonderdelen. Dit vormt een belangrijke strategie in mijn ontwerp.

De context van mijn masterproject is gebaseerd op het idee van het meubel als erfgoed. Oude meubels uit eerdere generaties worden hergebruikt en aangepast om opnieuw dienst te doen voor de nieuwe generaties, zonder dat het oorspronkelijke karakter van het meubel volledig verloren gaat. Er blijft een duidelijke connectie met de oude meubels, maar deze worden op nieuwe manieren gecombineerd en verbonden tot een vernieuwd ontwerp.

Voor mijn masterproef koos ik ervoor om meerdere meubels te creëren uit de oude stukken die ik verzameld had. Dit benadrukt het persoonlijke aspect van mijn ontwerp. Door dit te doen, pas ik de besproken en onderzochte ontwerpstrategieën uit mijn scriptie daadwerkelijk toe in de praktijk.

4.1 Ontwerpend (voor)onderzoek

4.1.1 Technieken

In de voorontwerpfase werd er in eerste instantie gezocht naar een haalbare manier om de meubels op een onderzoekende wijze te demonteren en opnieuw te creëren. Dit gebeurde deels digitaal, waarbij verschillende technieken werden toegepast om de herwerking te verkennen.

Hierbij was de zoektocht naar correcte weergave van schaal, proporties, materialen en details van de echte meubels een grote uitdaging. Deze (digitale) benadering en technieken stelden me in staat om het proces te visualiseren en ideeën te testen.

4.1.1.1 Digitale fotocollage

Techniek 1 was de digitale fotocollage, waarbij ik meubelstukken digitaal bij elkaar knipte en plakte om zo nieuwe ontwerpen te creëren. Het was cruciaal om goede foto's te maken, waarbij de lichtkwaliteit en verschillende perspectieven essentieel waren om de meubels duidelijk en realistisch weer te geven. Het vastleggen van de details vanaf het begin bleek achteraf een grote meerwaarde.

Echter, het gebruik van louter foto's heeft ook beperkingen. Bij slechte lichtinval of beperkte fotokwaliteit is dit een minder geschikte methode om meubels te analyseren en te herwerken. Het biedt geen inzicht in maten en afmetingen, wat het ontwerpproces bemoeilijkt. Als buitenstaander is het moeilijk om dit goed in te schatten, en zelfs voor een ontwerper blijft het vaak een gok. Dit is een belangrijk leerpunt voor toekomstige onderzoeken en voor anderen met een vergelijkbare onderzoeksintentie.

Hoewel deze methode vooral nuttig was voor de notarissenwoning, waar ik een plaatsbezoek deed en via foto's en gesprekken met de eigenaars werkte, had het achteraf meerwaarde gehad om extra afmetingen en detailfoto's te maken. Voor case 1, de eigen woning, werden fotocollages niet als beginpunt gebruikt. Foto's van meubels en meubelopstellingen werden wel vaak bewerkt of samengesteld in Photoshop, en de eindresultaten van het masterproject zullen zich ook vertalen via digitale foto's en eventueel collages. Voor stoelen uit case 3 merkte ik dat de fotocollage humoristische en absurde ontwerpen opriep, vergelijkbaar met de ontwerpen van Droog Design.

Figuur 53: Herinterpretatie van stoel en schilderij tot schilderijstaander. Bron: Eigen afbeelding.

Figuur 54: Herinterpretatie van meubels door middel van digitale fotocollages. Bron: Eigen afbeelding.

Vergelijking tussen een meer absurde fotocollage (links) en een systematische fotocollage gericht op demontage en assemblage (rechts).

Conclusie methode:

De digitale fotocollage is vooral waardevol voor documentatie en presentatie achteraf, maar is de minst effectieve methode voor het creëren van realistische ontwerpen in de voorontwerpfase. En bieden geen realistische weergave van schaal en afmetingen.

4.1.1.2 3D - Modelleren

Techniek 2 bestond uit het gedetailleerd opmeten van de meubels en het vertalen van deze gegevens naar een digitaal 3D-model in Vectorworks. Dit stelde me in staat om de verschillende onderdelen in het tekenprogramma te verschuiven, draaien en demonteren, waarmee ik een reeks nieuwe samengestelde meubels kon ontwerpen.

Een belangrijk leerpunt hierbij was dat ik door het 3D modelleren direct voeling kreeg met het meubelstuk zelf. Elk detail en elke verbinding, zoals de exacte hoek of de curve van de rugleuning, moest ik nauwkeurig opmeten om het meest accurate 3D-model te creëren. Deze stap gaf me veel inzicht in de meubels en ik ontdekte dat het een relatief snelle methode was om te beginnen met creëren en ontwerpen. Het stelde me in staat om onbeperkt verschillende manieren van demonteren uit te testen en tegelijkertijd het gemak van het toepassen van kleuren op specifieke onderdelen te ervaren, wat de creatie van nieuwe combinaties vergemakkelijkte.

Figuur 55: Twee stoelen met hun respectieve demontage in afzonderlijke onderdelen in 3D.. Eigen afbeelding.

Foto's ter verduidelijking van 3D-modellen met afzonderlijke onderdelen in verschillende kleuren, zodat een systematische hercombinatie mogelijk is en elk onderdeel overzichtelijk wordt weergegeven.

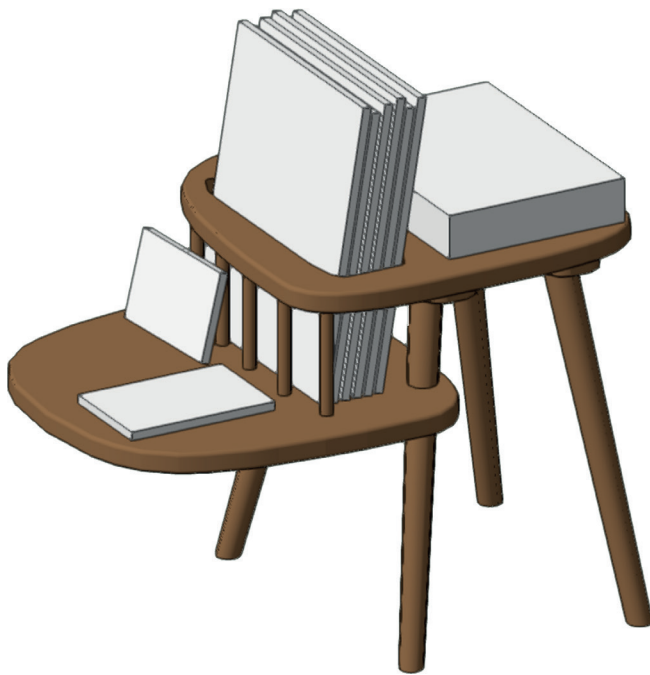
Ik leerde hierbij aandacht te besteden aan elk klein detail. Het nadeel van deze methode was echter dat het vertalen van een meubel naar 3D behoorlijk tijdrovend was. Het eindresultaat bood echter de mogelijkheid om veel nieuwe combinaties te maken. Achteraf gezien was deze methode een van de beste voorontwerpmethoden, omdat ik hiermee de mogelijkheden snel kon testen.

Een ander nadeel was dat het in 3D makkelijker leek om een vorm uit te snijden of een meubel te demonteren dan in de praktijk. In een 3D-tekenprogramma is het eenvoudig om een vorm aan te passen, maar in de werkelijkheid moet je rekening houden met het juiste materiaal, gereedschap en de technische aspecten zoals splijten en splinteren van het hout.

Ik zag het 3D-model ook als een handig communicatiemiddel tijdens het voorontwerpen. Hiermee kon ik eenvoudig laten zien hoe een meubelstuk in elkaar zat, en het was voor mijn begeleiders en medestudenten direct duidelijk. Het fysieke meubel zelf meenemen naar de studio was niet altijd praktisch, en een reeks foto's kan nooit zo'n heldere communicatie bieden als een goed 3D-model.

Conclusie methode:

Het 3D-model was de beste manier om voorontwerpen voor te stellen en zeker ook een effectief communicatiemiddel naar anderen. Wanneer het model gedetailleerd en realistisch wordt gemaakt, is het een uitstekend hulpmiddel om een beter begrip van de meubels te krijgen, zonder het risico van beschadiging of het veranderen van ideeën. Het grootste nadeel was de tijd die het kostte om de oude meubels met hun subtiele handgemaakte details te modelleren, aangezien deze meubels niet altijd vaste maten hadden. Dit maakte het proces aanzienlijk tijdrovender. Een ander nadeel was dat het 3D-modelleren soms te veel als een “makkelijke” oplossing werd gezien. Sommige ingrepen, zoals het uitsnijden van vormen of het demonteren van onderdelen, gingen veel sneller in het 3D-model dan in de werkelijkheid, waar het proces veel complexer en trager bleek.

Figuur 56: 3D-ontwerp van een boekentafeltje.
Eigen afbeelding.

Figuur 57: 3D-ontwerpen van een wijntafeltje.
Eigen afbeelding.

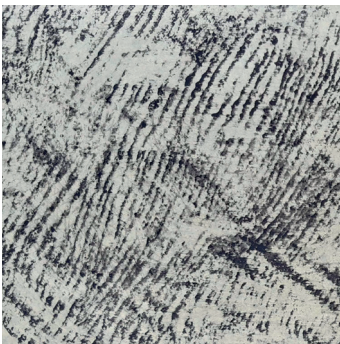
Bovenstaande foto's ter verduidelijking van de communicatie van enkele ontwerpen aan de hand van 3D-voorstellingen.

4.1.1.3 Frottage

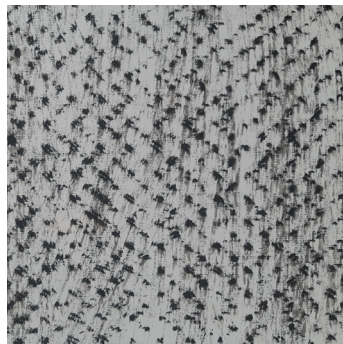
Techniek 3 betrof het vastleggen van texturen via frottage, een techniek die ik toepaste tijdens de fase van het verzamelen en opmeten van de effectieve meubelstukken voor mijn eindwerk, terwijl ik deze in 3D vertaalde. Hoewel ik voor alles een concrete voorstelling had, zij het als 2D-beeld of 3D-representatie, ontbrak het me nog aan een manier om de texturen en de voelbaarheid van de verschillende materialen over te brengen aan mijn projectbegeleider.

Zelf vond ik de texturen en onregelmatigheden juist een belangrijke inspiratiebron en drijfveer achter sommige van mijn ontwerpen en ontwerpbeslissingen. Daarom zocht ik naar een manier om deze texturen ook te kunnen communiceren tijdens mijn onderzoek. Dit leidde me uiteindelijk naar de techniek van frottage.

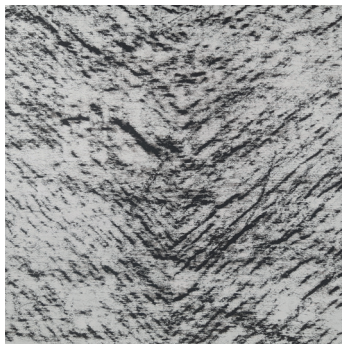
In eerste instantie maakte ik enkele tests met houtskool, maar deze waren minder geslaagd. Vervolgens experimenteerde ik met potlood (grafiet) en later met vetkrijt (oliepastel) op dunner papier, evenals met kalkpapier. Deze tests gaven me niet alleen meer inzicht in de texturen, maar vormden ook een effectief communicatiemiddel om de complexiteit van de oppervlaktes te verbeelden.

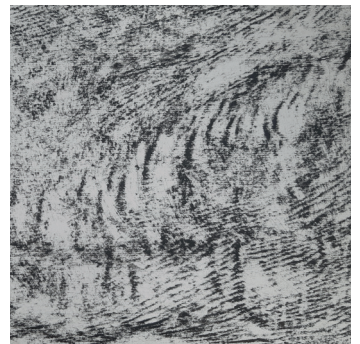
Figuur 58: Frottage onderzijde stoelzitting. Eigen afbeelding.

Figuur 59: Frottage rotan vlechtwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 60: Frottage rugleuning. Eigen afbeelding.

Figuur 61: Frottage houtstructuur. Eigen afbeelding.

Bovenstaande foto's geven een reeks verschillende frottages weer, gemaakt tijdens het ontwerpproces.

Het grootste voordeel van deze methode was dat het in staat was de complexe texturen van de meubels weer te geven. Het diende als een inspiratievol vertrekpunt voor mezelf, waarbij het ook vragen opriep over de oorsprong van de texturen: kwamen ze van het hout zelf of waren ze het resultaat van gecraqueleerde vernislagen? Dit proces bevorderde mijn nadenken over de afwerkingen van het hout en stimuleerde de overwegingen van het behouden of juist het wegwerken van deze texturen in nieuwe ontwerpen.

Conclusie methode:

De frottage-techniek bleek een waardevol hulpmiddel in mijn ontwerpproces, niet alleen als documentatiemethode, maar ook als bron van inspiratie. Door de texturen van de meubels vast te leggen, kon ik niet alleen de visuele complexiteit van de materialen overbrengen naar mijn begeleider, maar ook mijn eigen begrip van de meubels verdiepen. Deze methode bood me de mogelijkheid om de subtiliteiten van de meubels te onderzoeken, zoals de verouderde vernislagen en het natuurlijke hout, en stelde me in staat om bewuste keuzes te maken over hoe deze texturen in mijn nieuwe ontwerpen verwerkt zouden worden. Het was een effectieve manier om de link tussen het oude materiaal en het nieuwe ontwerp te versterken en zo het erfgoed van de meubels te behouden, terwijl ze tegelijkertijd een nieuwe betekenis kregen in de herwerking.

4.1.1.4 Hands-on werken

Techniek 4 was hands-on werken, waarbij ik meubels fysiek samenstelde, demonteerde en recombineerde. Dit was de hoofdtechniek die ik uiteindelijk toepaste om het effectieve eindwerk te realiseren. Er is een duidelijk onderscheid tussen het demonteren en het hercombineren van meubelonderdelen. Het demonteren kan efficiënt worden uitgevoerd dankzij de eerdere analyse van de stoelonderdelen en verbindingen. Bij de tweedehands stoelen bijvoorbeeld was het relatief eenvoudig om de onderdelen los te schroeven en de nagels eruit te slaan.

Figuur 62: Overzicht van nagels, schroeven en schroefkopjes afkomstig van de demontage van één stoel. Eigen afbeelding

Figuur 63: Overzicht van stoelzitting en rugleuning met demontagesporen van nagels en schroeven. Eigen afbeelding.

Bovenstaande foto's tonen de achterblijvende sporen van demontage, evenals de nagels en schroeven die grotendeels intact vrijkomen bij de demontage van de zitting en rugleuning.

Bij andere stoelen, zoals de stoelen uit case 3 van de rijwoning, was het demonteren minder eenvoudig door de complexe rotan-inlijmingen en pen-en-gatverbindingen, die diep in de dwarse houten onderdelen waren verlijmd. In deze gevallen was het belangrijk om goed na te denken over de gebruikte verbindingstechnieken, waren ze geschroefd, genageld of verlijmd? De oude verbindingen lieten sporen achter, zoals nagelgaten, schroefgaten of plekken waar verbindingen zaten.

Figuur 64: Locatie van de ingelijmde pen-en-gatverbinding. Eigen afbeelding.

Figuur 65: Pen-en-gatverbinding in oorspronkelijke toestand. Eigen afbeelding.

Figuur 66: Demontage van rotan vlechtwerk. Eigen afbeelding.

Bovenstaande foto's tonen de oude verbindingen die tijdens de demontage werden geanalyseerd.

Deze demontage stap leert je ontzettend veel over de structuur van de meubels en de verbindingen. Het biedt ook een soort realitycheck van wat daadwerkelijk mogelijk is, iets wat je niet volledig kunt beoordelen door alleen in 3D-modellen of fotocollages te werken. Na het demonteren moest ik soms mijn voorontwerpen aanpassen of bijwerken op basis van de nieuwe inzichten en beperkingen die ik tegenkwam. Het was ook een nieuw moment van inspiratie en ontdekkingen, omdat het zien van de meubels als losse onderdelen op schaal 1/1 nieuwe creatieve mogelijkheden opende.

De stap van het hercombineren zie ik als een vrije en creatievere fase. Naarmate je meer meubels en onderdelen demonteert en combineert, ontstaan er spontaan nieuwe combinaties en worden eerder doordachte combinaties getest in de praktijk. Dit proces van hercombineren en aanpassen is zeer leerzaam. Wat in een voorontwerp fantastisch leek, bleek soms in de praktijk anders uit te pakken, maar juist die wisselwerking tussen ontwerp en uitvoering is bijzonder interessant in het ontwerpproces.

Conclusie methode:

Ik kan het hands-on werken zeker aanraden, vooral tijdens en net voor het (eind)ontwerp. Het bevestigt of weerlegt wat je in het voorontwerp hebt bedacht en biedt de kans om nieuwe combinaties te creëren die je eerder niet had bedacht. Een nadeel van deze stap is dat je soms te laat bent om iets opnieuw in elkaar te zetten of te lijmen, aangezien de meeste verbindingen die gedemonteerd zijn, niet meer op dezelfde manier hersteld kunnen worden. Daarom is het beter om deze stap niet te vroeg in het proces te doen.

4.1.1.5 Conclusie

In mijn masterproject heb ik vier technieken toegepast om oude meubels te herwerken, herfunctioneren en hermaken. Deze technieken, variërend van digitale benaderingen tot hands-on werken, hebben me geholpen om zowel nieuwe ontwerpcombinaties te verkennen als diepgaande inzichten te verkrijgen in de structuur van de meubels.

De digitale fotocollage was nuttig voor documentatie en presentatie, maar bleek minder effectief voor het creëren van realistische ontwerpen, aangezien het weinig inzicht gaf in schaal en afmetingen. Dit maakte het lastig om precieze ontwerpkeuzes te maken in de voorontwerpfase.

Het 3D-modelleren bood daarentegen waardevolle mogelijkheden om meubels gedetailleerd te visualiseren, waarmee ik nieuwe combinaties kon testen en het ontwerpproces kon versnellen. Het grootste nadeel was echter de tijdsintensiteit van het modelleren van oude meubels met handgemaakte details, wat in de praktijk veel complexer was dan in de digitale ruimte.

De techniek van frottage stelde me in staat om de texturen van de meubels vast te leggen en deze te communiceren. Dit was niet alleen waardevol voor het verdiepen van mijn eigen begrip van de meubels, maar ook voor het versterken van de link tussen het oude materiaal en het nieuwe ontwerp. Het gaf me een beter gevoel voor de subtiele details.

Ten slotte was het hands-on werken de meest impactvolle techniek voor het realiseren van mijn eindontwerpen. Door meubels fysiek te demonteren en opnieuw samen te stellen, ontdekte ik nieuwe mogelijkheden voor combinaties die ik digitaal niet had voorzien. Deze fase bleek essentieel voor het verfijnen van mijn ontwerpkeuzes en het testen van de werkbaarheid van mijn ideeën.

Samenvattend waren de digitale technieken cruciaal voor het visualiseren van mijn ideeën, maar de praktische, hands-on benadering was onmisbaar voor het daadwerkelijk realiseren van de ontwerpen. Het proces van experimenteren, hercombineren en testen bracht onverwachte creativiteit en leermomenten met zich mee, wat de waarde van het proces verder versterkte.

4.2 Masterproject: uitwerking

4.2.1 Inventarisering

Voor mijn masterproef heb ik het meubilair samengesteld uit een combinatie van oude meubels van mijn grootouders, stoelen uit het derde casestudy-pand en meubels die ik tweedehands verkreeg, vaak via woningen die leeg werden geruimd na het overlijden van de (groot)ouders. Dit brede, maar toch haalbare aanbod van meubels vormde de basis voor de uitvoering van mijn ontwerp.

Ik koos bewust voor stoelen als focus, omdat deze meubels onderling een duidelijk verschil vertoonden in onderdelen, stijlperiode, achtergrondverhalen en afwerkingslagen. Dit bood me interessante mogelijkheden om de meubels op verschillende manieren te herwerken en opnieuw te combineren. Tegelijkertijd bleef het onderzoek op een hanteerbare schaal, zodat ik als student zelf aan de meubels kon werken en ze kon vervoeren. Hierdoor bleef het project haalbaar, zowel qua tijd als qua logistiek.

In de uiteindelijke uitvoering van mijn masterproject heb ik me specifiek toegelegd op de eetkamerstoelen van mijn grootouders, aangevuld met stoelen uit het pand van case 3. Tijdens gesprekken met de eigenares van dit pand werd duidelijk dat de stoelen, na de opruiming van de woning, geen emotionele of praktische waarde meer hadden voor de nabestaanden. In plaats van ze weg te gooien, gaf zij de voorkeur aan een herbestemming binnen mijn project.

Verder nam ik contact op met de eigenaar van een ander huis dat leeg werd gemaakt na het overlijden van de ouders. Dit was een soortgelijke situatie waarin de meubels niet meer gewild waren door de nabestaanden. Bij het ophalen van de stoelen en het toelichten van het project werd positief gereageerd op het idee dat de meubels een nieuw leven en functie zouden krijgen in plaats van te worden afgedankt.

Deze verzameling van meubels, die afkomstig was van zowel persoonlijke als tweedehands bronnen, heeft de fundamenteen gelegd voor de verschillende ontwerpen die ik in mijn project heb gerealiseerd.

4.1.3 Mogelijke nieuwe composities/hersamenstellen tot nieuwe meubels.

In eerder voorontwerp vond ik het ensemble van meubels, dat samen 1 concept mogelijk maakte, een interessante denkpsite. Hierin kon ik verschillende meubels, technieken en afwerkingen verwerken, wat resulteerde in één samenhangend geheel doordat er een gemeenschappelijk thema doorheen verweven zat.

Voor mijn eindwerk besloot ik dit concept verder uit te werken en tijdens het maakproces na te denken over de verbindingen tussen de verschillende onderdelen. Hoewel er vooraf concrete voorontwerpen werden gemaakt, moet ik eerlijk toegeven dat deze allemaal (kleine) wijzigingen ondervonden tijdens het demonteren en hersamenstellen van de meubels. Dit was nodig om bepaalde aanpassingen door te voeren, zodat de ontwerpen logischer, haalbaarder of beter werden.

In deze fase werden veel nieuwe ontwerpen gemaakt, maar ook geschrapt. Sommige meubels en objecten bleken haalbaar, andere niet, of ze waren onvoldoende onderbouwd of niet relevant binnen het totaalconcept.

Er werd bewust gekozen om een reeks meubels te creëren die samen een concept vormden, in plaats van losse, aparte concepten die niets met elkaar gemeen hadden. Het algemene concept was al vastgelegd, maar bleef aanvankelijk vrij open. Naarmate de ontwerpen vorderden, werd het steeds verder uitgediept en concreter.

4.1.4 Het maakproces + bevindingen

Hieronder volgt een overzicht van het maakproces van de gecreëerde meubels:

Het maakproces zelf vond plaats binnen een periode van twee intensieve weken, waarin ik de volledige reeks meubels demonteerde, opschuurde waar nodig, en hermaakte door de onderdelen opnieuw te verbinden tot nieuwe meubelstukken. Gedurende deze twee weken, waarin ik voltijd bezig was met het herwerken van de meubels, heb ik ontzettend veel geleerd. Ik heb dit proces volledig zelfstandig uitgevoerd, van begin tot eind, wat de ervaring des te intensiever maakte.

Het intensieve proces bood niet alleen de kans om mijn eerdere ontwerpen en ideeën in de praktijk te brengen, maar het dwong me ook om flexibel te blijven en aanpassingen te maken wanneer bepaalde zaken in de praktijk niet haalbaar bleken. De demontage en het hergebruik van de meubels boden nieuwe inzichten in de technische aspecten van het materiaal en de verbindingen, die vaak niet volledig zichtbaar waren in de voorontwerpen.

Door hands-on te werken met de materialen ontdekte ik veel over de stabiliteit van de meubels, de mogelijkheden van verschillende verbindingstechnieken en de impact van de afwerkingslagen. Soms bleek het noodzakelijk om sommige ontwerpen bij te sturen, omdat de oorspronkelijke ideeën niet altijd uitvoerbaar waren. Dit was een waardevolle leerervaring, aangezien ik niet alleen de theoretische kant van mijn ontwerpstrategie toepaste, maar deze ook moest aanpassen aan de realiteit van de fysieke constructie.

Het proces was zowel uitdagend als inspirerend. Het was een moment van intensief experimenteren, waarbij ik de meubels letterlijk en figuurlijk opnieuw vormgaf. Het stelde me in staat om nieuwe combinaties en verbindingen te testen die ik niet eerder had overwogen, wat het ontwerp verder verrijkte. Het werken met de meubels zelf bracht me bovendien dicht bij het materiaal en de technieken die ik had bestudeerd.

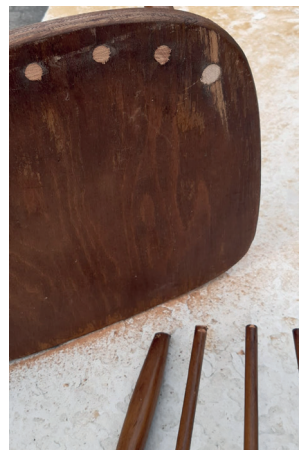
4.1.4.1 Meubel 1 boekenrek

Figuur 67: Spijlenstoel.
Eigen Afbeelding.

Figuur 68: Demontage stoel.
Eigen Afbeelding.

Figuur 69: Sporen demontage.
Eigen Afbeelding.

De rugspijlen van de stoel vormden het uitgangspunt voor een herwerking tot een nieuw meubel, waarbij de oorspronkelijke functie werd losgelaten en vervangen door een nieuwe toepassing als boekenrekje en bijzettafel.

Tijdens het maakproces kwamen verschillende bevindingen naar voren. Het opschuren van de zittingen bleek een ingreep met zowel materiële als symbolische waarde: door het verwijderen van de gecraqueleerde vernislaag wordt letterlijk een laag tijd van het meubel weggenomen. Onder deze donkere afwerkingslaag kwam een kwalitatieve, zware hardhouten multiplex tevoorschijn, met een duidelijke en levendige houttekening. Waar het meubel voordien gekenmerkt werd door een donkere, gesloten uitstraling met nadruk op het gebarsten vernis, toont het na het schuren opnieuw zijn oorspronkelijke materialiteit en vakmanschap. Er werd bewust gekozen de zittingen op te schuren, waardoor een contrast ontstaat tussen oud en nieuw en het meubel gelaagd wordt in tijd en afwerking.

Figuur 70: Gecraqueleerde vernislaag.
Eigen afbeelding.

Figuur 71: Geschuurd houtoppervlak.
Eigen afbeelding.

Figuur 72: Sporen van rugspijlers.
Eigen afbeelding.

Figuur 73: Patroon van cirkels.
Eigen afbeelding.

Het patroon dat de afgesneden spijlen van de stoel achterlieten op het vroegere zitvlak werd hergebruikt als patroon van ronde vormen in de leggers van de nieuwe functie. Deze ingreep sluit aan bij de vormtaal van het nieuwe meubel, waarin afgeronde uitsnedes centraal staan. Naast het ingelegde patroon werden ook functionele openingen voorzien, zoals een afgeronde rechthoekige uitsparing om een boek door te steken en te laten rusten op de legger daaronder. Deze consequente toepassing van afgeronde vormen zorgt voor een samenhangend geheel.

De functie van het meubel verschuift hierbij van een stoel, bedoeld om op te zitten, naar een dragend object dat inzetbaar is als bijzettafel en boekensteun. Het meubel krijgt zo een nieuwe rol waarin het boeken kan dragen en presenteren. Binnen dit proces blijkt dat er steeds een zekere mate van creatieve vrijheid aanwezig is voor de maker: door zelf met de meubels aan de slag te gaan, ontstaat automatisch een sterke verweving van persoonlijke keuzes en ontwerpidenteit in het resultaat.

De keuze om het hout onbehandeld te laten is bewust gemaakt. Door geen nieuwe afwerkingslaag aan te brengen, blijft het contrast tussen voor en na het schuren zichtbaar en wordt de focus gelegd op het blootgelegde materiaal. Het hout krijgt opnieuw de kans om zijn authentieke uitstraling te tonen. Tegelijk wordt erkend dat, afhankelijk van gebruik en context, andere afwerkingsmethodes mogelijk zijn, zoals vernissen of beitsen, maar deze worden hier beschouwd als externe ontwerpkeuzes en niet als onderdeel van de kern van dit onderzoek.

In een bredere context toont dit meubel hoe hergebruik en herbestemming kunnen leiden tot objecten die verschillende tijdslagen in zich dragen. Het brengt elementen uit het verleden samen in een hedendaagse vorm en functie en wordt zo opnieuw inzetbaar binnen een multigenerationele wooncontext. Het meubel fungeert daarbij niet alleen als gebruiksobject, maar ook als aanleiding tot interactie en interpretatie tussen generaties.

Dit nieuwe meubel vormt een eerste concreet resultaat van het onderzoek naar het herfunctioneren en hermaken van bestaande meubels, waarbij materiaal, vorm en gebruik opnieuw worden gedefinieerd.

Figuur 74: Isometrische weergave van het meubel.

Figuur 75: Isometrische weergave van het meubel.

Figuur 76: Vooraanzicht van het meubel.

Figuur 77: Detail van steunend boek.

4.1.4.1.1 Meubel 2 de kruk

Voor dit meubelstuk werd bewust gekozen voor een minimale en gerichte ingreep. In tegenstelling tot eerdere transformaties, waarbij verschillende onderdelen werden gecombineerd en hergeassembleerd, vertrekt dit ontwerp vanuit reductie en vereenvoudiging.

De oorspronkelijke stoel werd hierbij niet uitgebreid getransformeerd, maar teruggebracht tot zijn essentie. Door het verwijderen van de rugleuning en overbodige elementen blijft een kruk over, waarin de oorspronkelijke structuur, houttekening en het patroon van het meubel behouden blijven.

Deze ingreep lijkt op het eerste gezicht eenvoudig, maar stelt net de vraag hoe weinig er nodig is om de functie van een object te verschuiven. De stoel verliest zijn vorige zittypologie, maar behoudt tegelijk zijn materiële en visuele identiteit. Hierdoor ontstaat een object dat zich tussen herkenning en verandering positioneert: het blijft leesbaar als afgeleid van een stoel, maar functioneert als een autonoom meubelstuk. Door een minimale ingreep, waarbij de rugspijlers werden verwijderd, wordt de stoel herleid tot een nieuwe, multifunctionele drager en kan nu dienen als kruk of bijzettafeltje.

Binnen het bredere project vormt dit een belangrijk tegengewicht tegenover meer complexe assemblages. Waar andere ontwerpen inzetten op combinatie en hercompositie, toont dit object hoe reductie op zich ook een ontwerphouding kan zijn.

De kruk draagt nog steeds de sporen van zijn oorsprong, zowel in materiaal als in vorm, maar wordt door de ingreep opnieuw geactiveerd binnen een hedendaagse context. Het benadrukt dat hergebruik niet noodzakelijk betekent dat er moet worden toegevoegd, maar ook kan bestaan uit het wegnemen en herdefiniëren van wat reeds aanwezig is.

Figuur 78: Proces van het verwijderen van oude vernislagen. Eigen afbeelding.

Figuur 79: Oorspronkelijke structuur en houttekening zichtbaar. Eigen afbeelding.

Figuur 80: Proces van het verwijderen van oude vernislagen. Eigen afbeelding.

Figuur 81: Isometrische weergave van het afgewerkte meubel. Eigen afbeelding.

4.1.4.1 Meubel 3 Drager van kunst

Na het demonteren, opschuren en bewerken van de verschillende onderdelen volgt de fase van herassemblage, waarbij het meubel en zijn componenten worden geherinterpreteerd. De oorspronkelijke stoel verliest hierbij zijn functie als zitobject en krijgt een nieuwe betekenis als drager van kunst. Waar de stoel voordien diende om op te zitten, functioneert het herwerkte object nu als een structuur voor het drogen, dragen en presenteren van aquarellen en andere werken op papier. Het meubel maakt het mogelijk om zowel natte werken te laten drogen als afgewerkte werken tentoon te stellen, waardoor een duidelijke verschuiving ontstaat van passief zitmeubel naar actief, functioneel hulpmiddel binnen een artistieke praktijk.

Figuur 82: Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 83: Vooraanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 84: Zijaanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Het object is opgebouwd uit verschillende lagen die elk een specifieke rol vervullen. Drie uitneembare leggers, vervaardigd uit de oorspronkelijke stoeleuningingen, fungeren als droogrekken voor aquarelpapier. Deze leggers zijn verstelbaar en kunnen flexibel ingezet worden, waardoor het mogelijk is om één, twee of drie niveaus te gebruiken afhankelijk van de noden van de gebruiker. Zo kunnen meerdere kleine werken of tot drie grotere A3-vellen gelijktijdig drogen. Het feit dat deze elementen niet vast bevestigd zijn, maar uitneembaar blijven, versterkt de flexibiliteit en het gebruikskarakter van het meubel.

Figuur 85: Oorspronkelijke stoel. Eigen afbeelding.

Figuur 86: Rugleuning tijdens het verwijderen van de oude vernislaag. Eigen afbeelding.

Figuur 87: Vernislaag verwijderen met schuurschijf. Eigen afbeelding.

Daarnaast werd de oorspronkelijke verbinding tussen het onderstel en de zitting en rugleuning herinterpreteerd. De bestaande openingen en sporen van eerdere verbindingen werden niet weggewerkt, maar net ingezet als aanknopingspunten voor nieuwe functies. Deze restsporen vormen vandaag een structuur waarin afgewerkte kunstwerken recht op kunnen worden gepresenteerd. Op die manier wordt het verleden van het meubel niet uitgewist, maar actief geïntegreerd in het nieuwe ontwerp. Een centraal begrip binnen dit object is gelaagdheid. Deze manifesteert zich op verschillende niveaus: in het materiaal, zoals de zichtbare multiplexlagen van de rugleuningen die nu leggers vormen, in de opbouw met verschillende droogniveaus, en in de betekenis van het object zelf. Het meubel draagt zowel zijn verleden als stoel als zijn nieuwe functie als kunstdrager.

Figuur 88: Isometrische weergave van het meubel zonder kunstwerken. Eigen afbeelding.

Figuur 89: Detailfoto van de verschillende leggers met drogende kunstwerken. Eigen afbeelding.

Figuur 90: Detail leggers en rechtopstaande kunstwerk. Eigen afbeelding.

Deze gelaagdheid wordt versterkt door de inhoud die het meubel draagt. De aquarellen die erin geplaatst worden, zijn werken van mijn oma. Aquarel als techniek is zelf ook een gelaagd proces, waarbij elke laag moet drogen vooraleer een volgende wordt aangebracht. Hierdoor ontstaat een parallel tussen het maakproces van de kunst en de transformatie van het meubel: beide werken met tijd, opbouw en opeenvolgende lagen.

Het project toont aan dat hergebruik niet enkel een materiële ingreep is, maar ook een herinterpretatie van gebruik en betekenis inhoudt. Door bestaande meubels te transformeren, kunnen nieuwe functies ontstaan die verder reiken dan het oorspronkelijke object. Wat uit dit gerealiseerde meubel duidelijk wordt, is dat het hergebruiken van oude meubels op kleine schaal niet alleen haalbaar is, maar ook ontwerpmatig waardevol. Sporen van gebruik, oude verbindingen en beschadigingen worden hierbij ingezet als kwaliteiten binnen het nieuwe ontwerp, eerder dan als beperkingen.

Het meubel functioneert hierdoor niet als een eindproduct met één vastgelegde functie, maar als een open systeem met meerdere gebruiksmogelijkheden. Naast droogrek en presentatiemeubel kan het ook functioneren als tijdschriftenhouder, objectendrager of zelfs als laag zit- of voetenbankje. Het houten frame en de leggers van het meubel zijn volledig opgebouwd uit onderdelen van een gerecupereerde houten stoel, waardoor het object niet alleen een nieuwe functie krijgt, maar ook een materiële continuïteit behoudt met zijn oorsprong.

Figuur 91: Isometrische weergave kleiner formaat kunstwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 92: Isometrische weergave groter formaat kunstwerk. Eigen afbeelding.

4.1.4.1 Schilderspalet

Na het ontwikkelen van het meubel als drager van kunst werd verder geëxperimenteerd met de afzonderlijke onderdelen van dezelfde stoel, in het bijzonder de zitting. Vanuit deze zitting werd een schilderspalet vervaardigd.

Deze ingreep vormt een concreet praktijkvoorbeeld van het verschil tussen digitale modellering en fysieke realisatie. Waar de vorm in een 3D-model eenvoudig en snel kan worden uitgesneden, vraagt de uitvoering in de praktijk meer denkwerk, materiaalkennis en een bewuste keuze van technieken en gereedschap. De zitting werd uitgesneden met een decoupeerzaag, voorzien van een handgreep door middel van een boring, en vervolgens volledig opgeschuurd. Door deze bewerking wordt de oorspronkelijke zitting, die gebogen en met een glanzende vernislaag was afgewerkt, getransformeerd tot een functioneel schilderspalet.

Ook hier blijft het oorspronkelijke materiaal en zijn geschiedenis leesbaar, terwijl de functie volledig verschuift. De zitting, die voordien een dragend en passief onderdeel van de stoel was, wordt een actief instrument binnen het maakproces van kunst.

Deze transformatie sluit aan bij de bredere onderzoeksstrategie, waarbij niet alleen volledige meubels, maar ook afzonderlijke onderdelen worden hergebruikt en hergeïnterpreteerd. Het toont aan dat zelfs kleine ingrepen kunnen leiden tot betekenisvolle functiewijzigingen, zonder dat het materiaal zijn identiteit verliest.

Hoewel dit een eerder klein accessoire is binnen het geheel, beschouw ik het als een waardevol leermoment in het volledige proces. Door dit object te realiseren heb ik inzicht verworven in haalbaarheid, afwerking en materiaaleigenschappen binnen het werken met gerecupereerde meubels.

Figuur 93: Oude zitting. Eigen afbeelding.

Figuur 94: Zelfgemaakt sjabloon voor schilderspalet vorm. Eigen afbeelding.

Figuur 95: Uitgesneden vorm van het schilderspalet, vervaardigd met een decoupeerzaag. Eigen afbeelding.

Figuur 96: Schilderspalet met verf en borstel bij Meubel 4. Eigen afbeelding.

4.1.4.1 Meubel 4 schildersezel

Het schildersezelstatief werd opgebouwd uit twee rugleuningen van bestaande stoelen, die door demontage werden vrijgemaakt uit hun oorspronkelijke context. Deze leuningen vormen de basis voor een nieuwe draagstructuur, waarbij de oorspronkelijke functie volledig wordt herzien. De verbindingen werden manueel losgemaakt door het ontmantelen van bestaande pen-en-gatverbindingen. Vervolgens werden nieuwe verbindingen ontworpen en uitgevoerd, opnieuw gebaseerd op hetzelfde principe, maar aangepast aan de nieuwe configuratie. Door middel van een proces van trial-and-error werd gezocht naar de juiste hoek, stabiliteit en draagkracht van de constructie.

Figuur 97: Henri II-stoel, 19e eeuw.
Eigen afbeelding.

Figuur 98: Verschil donkergebeitst eikenhout, voor en na het schuren.
Eigen afbeelding.

Bij de herassemblage werd vertrokken vanuit de logica van de oorspronkelijke verbindingen. De lege pen-en-gatstructuren in de rugleuningen werden niet genegeerd, maar net opnieuw ingezet als aanknopingspunten voor nieuwe dwarse verbindingselementen. Deze zorgen voor de structurele stabiliteit van het geheel en maken het mogelijk om het meubel als draagbaar statief te gebruiken.

Er werd bewust gekozen voor een functionele hoogte van 73 cm waarop men de schilderezel kan plaatsen, gebaseerd op eigen schilderervaring en praktische observaties tijdens het werken. Deze hoogte is niet willekeurig, maar het resultaat van een afweging tussen zittend en staand gebruik. Het statief is zo ontworpen dat het zowel een zittende als een staande werkhouding ondersteunt, waardoor het inzetbaar blijft binnen verschillende schildercontexten, zoals schilderen in open lucht maar ook binnengebruik. De hoogtekeuze werd daarnaast mee bepaald door de bestaande structuur van de gerecupereerde rugleuningen. De afmetingen en verhoudingen van deze onderdelen vormden een begrenzend maar tegelijk richtinggevend kader voor het ontwerp. Er werd bewust niet gekozen voor een laag statief of een uitgesproken hoog werkstation, maar voor een tussenliggende maat die beide gebruikssituaties combineert. Hierdoor ontstaat een multifunctioneel object dat zich aanpast aan de gebruiker in plaats van één vaste werkhouding op te leggen.

Visueel en materieel blijft de gelaagdheid van het oorspronkelijke meubel aanwezig. De donkere beits en nerven van de oude stoelen werden deels behouden, terwijl nieuwe schuurzones en verbindingen het contrast tussen oud en nieuw versterken. Hierdoor ontstaat een duidelijke gelaagdheid in de tijd waarin gebruikssporen, materiaal en nieuwe ingrepen samen leesbaar blijven.

Figuur 99: Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 100: Zijaanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 101: Detail van groeven en sporen met oude donkere beits. Eigen afbeelding.

Het statief is ontworpen als onderdeel van het grotere concept binnen het project, waarbij men de gemaakte natte vellen papier van een kunstwerk kan doorschuiven naar het eerder besproken meubel als drager van kunst-droogrek. Ook het eerder gemaakte schilderspalet uit een stoelzitting maakt deel uit van dezelfde gebruikslogica en kan binnen dit totaalconcept worden ingezet. De opstelling is volledig mobiel en kan zowel binnen als buiten worden gebruikt, waardoor ook pleinair schilderen mogelijk wordt. Voor langdurig buitengebruik zou echter een bijkomende beschermende afwerking nodig zijn, al werd hier bewust van afgezien om het materiaal zijn veranderende karakter te laten behouden.

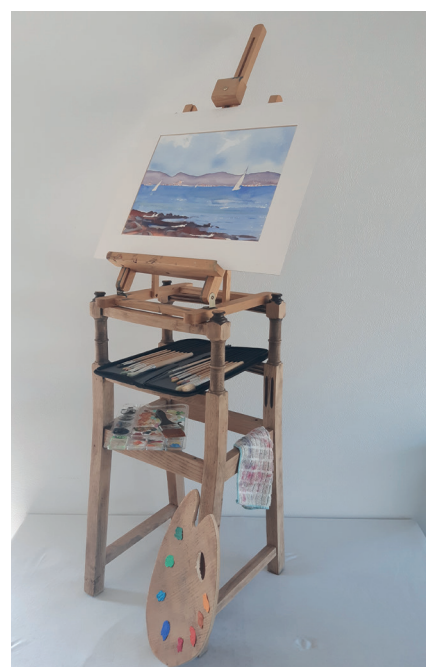
Het object is samengesteld uit oorspronkelijke elementen: de stoelstructuur, de rugleuningen, de dwarsbalken die dienen als leggers en het schilderspalet. Samen vormen zij een functioneel systeem waarin verschillende onderdelen van meubels opnieuw worden geactiveerd binnen één coherente gebruikscontext. Dit proces heeft geleid tot een beter inzicht in complexe hoekverbindingen, de herinterpretatie van pen-en-gatverbindingen en het belang van materiaallogica bij hergebruik. Het statief functioneert zo niet alleen als schildersezels, maar ook als experimenteel resultaat van hergebruik, assemblage en materieel onderzoek.

Figuur 102: Zijaanzicht van het meubel.

Figuur 103: Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 104: Isometrische weergave van het meubel met schildergerei. Eigen afbeelding.

4.2.4 Het geïntegreerde eindresultaat

Deze meubelreeks toont ook aan dat men kan ontwerpen en hermaken met oog op een specifieke functie alsook een geheel creëren van meerdere meubels samen.

Het project vertrekt vanuit één meubeltype, namelijk de stoel, en resulteert in vier uiteenlopende eindresultaten en één aanvullend object. Samen vormen deze elementen een coherente meubelreeks die functioneert als een ensemble. Deze reeks is bewust ontworpen met het oog op samenhang binnen één thematisch geheel, terwijl elk meubel tegelijkertijd als autonoom ontwerp functioneert en zelfstandig inzetbaar blijft.

De samenhang komt onder meer tot uiting in de manier waarop de verschillende meubels elkaar functioneel aanvullen. Zo vormt de schildersezels een ondersteuning voor zowel staand als zittend schilderen, waarbij de bijhorende kruk een ergonomische zithoogte biedt voor zittend werken. Daarnaast fungeert “het meubel als drager van kunst” als een flexibel presentatiesysteem, waarin pas gemaakte aquarellen of andere werken kunnen drogen, tijdelijk worden opgeborgen of op een van de drie verstelbare leggers kunnen worden geplaatst. Ook rechtstaand kan een voltooid werk op het meubel worden gepresenteerd.

Deze meubelreeks toont aan dat ontwerpen en herwerken niet enkel kan vertrekken vanuit een specifieke functie per object, maar eveneens kan leiden tot een overkoepelend geheel waarin meerdere meubels elkaar versterken en samen een samenhangende meubelreeks vormen.

Figuur 105: Overzicht van het ensemble van meubels. Eigen afbeelding.

Figuur 106: Schildersmeubel in gebruik. Eigen afbeelding.

Figuur 107: Zijaanzicht van het ensemble van meubels. Eigen afbeelding.

4.1.5 Verbindingen, afwerkingen en details

Verbindingen

Zowel op fysiek niveau binnen de individuele meubels als op conceptueel niveau binnen het volledige ontwerptraject spelen verbindingen een centrale rol. Oude constructieve verbindingen werden geanalyseerd en gedemonteerd, waarna nieuwe verbindingen werden ontwikkeld en toegepast.

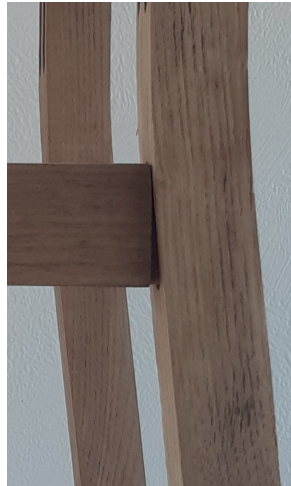
Daarnaast ontstaan er ook verbindingen tussen verschillende meubels, oorsprongen en tijdperiodes, waardoor een gelaagdheid ontstaat waarin materiaal, herinnering en betekenis met elkaar worden verweven. Op die manier wordt niet alleen binnen het object zelf gewerkt, maar ook tussen verschillende narratieve en materiële lagen, wat ruimte creëert voor nieuwe interpretaties en gebruikservaringen.

De nieuwe verbindingen zijn in bepaalde gevallen gebaseerd op de oorspronkelijke constructieve principes, zoals de pen-en-gatverbinding die terug te vinden is in de schildersezels. In andere gevallen worden ze bewust herwerkt naar een hedendaagse toepassing, zoals bij het meubel als drager van kunst, waar de leggers ontworpen zijn als uitneembare elementen.

In het ontwerp van het boekenrek worden de sporen van de vroegere stoelspijlers niet weggewerkt, maar herinterpreteerd als een grafisch en ritmisch patroon in de horizontale leggers waarop de boeken rusten.

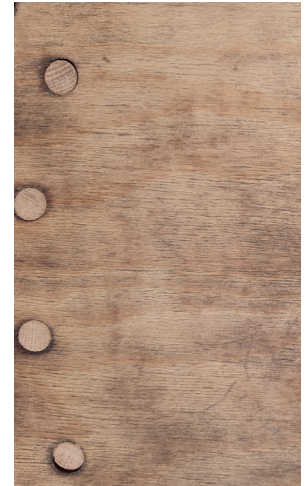
Figuur 108: Oude pen-en-gat-verbinding. Eigen afbeeldingen.

Figuur 109: Nieuwe pen-en-gat-verbinding.

Figuur 110: Leggers ontworpen als uitneembare elementen.

Figuur 111: Patroon van cirkels, sporen van de stoelspijlers.

Elke verbinding krijgt zo een eigen specifieke ontwerpbenadering en draagt bij aan de algemene ontwerp kwaliteit van het geheel, waarbij steeds een dialoog ontstaat tussen oorspronkelijke constructies en nieuwe interpretaties.

Afwerkingen

Voor de afwerking werd bewust gekozen om het oorspronkelijke hout opnieuw zichtbaar te maken door de bestaande donkere vernislagen zorgvuldig af te schuren. Op die manier wordt het originele materiaal opnieuw leesbaar, waarbij het authentieke karakter en de natuurlijke, gevlamde houtstructuur behouden blijven.

Zowel bij de zitkruk als bij de gelaagde bijzettafel, opgebouwd uit hergebruikte stoelzittingen, wordt dit zelfde uitgangspunt gehanteerd. De zittingen werden gladgeschuurd in functie van hun nieuwe gebruik, namelijk het dragen en presenteren van objecten en boeken. Bij de kruk geldt een gelijkaardige benadering, waarbij het oppervlak werd afgestemd op het dragen en ondersteunen van voorwerpen. In beide gevallen werd er bewust voor gekozen om het houtoppervlak verder onbehandeld te laten, zodat de natuurlijke uitstraling en houttekening maximaal behouden blijven.

Als ontwerper ben ik mij ervan bewust dat deze keuze in bepaalde contexten, zoals intensief gebruik of vochtige omgevingen, een aangepaste afwerking zou vereisen. Binnen dit project werd echter bewust gekozen om het hout in zijn pure, onbehandelde staat te tonen. Gezien de sterkte en materiaaleigenschappen van het gebruikte hout is deze keuze in een droge en gecontroleerde context ook functioneel verantwoord en duurzaam.

Ook in het ontwerp van het meubel als drager van kunst en de schildersezel werd gekozen voor het opschuren van het oorspronkelijk donker verniste of gebeitste hout. Deze ingreep maakt het mogelijk om een duidelijk contrast te creëren tussen oude afwerkingslagen en het opnieuw zichtbare houtoppervlak. Tegelijk wordt hiermee aangetoond dat het hout, ondanks eerdere afwerkingen, nog steeds een aanzienlijk potentieel bezit, met rijke structuren en uitgesproken houttekeningen die bijdragen aan de visuele en materiële kwaliteit van het geheel.

Figuur 112: Detail van verschillende afwerkingen.

Figuur 113: Detail van houtstructuur.

Figuur 114: Detail van gelaagde multiplex.

Figuur 115: Detail van de uitgesproken houttekening.

Details

Ook in de details blijft de geest van het oorspronkelijke meubel herkenbaar aanwezig. Het zichtbare behoud van de multiplex zitting en het verwijzende spijlenpatroon werd niet weggewerkt door middel van een verlaag, maar net geaccentueerd door het oppervlak op te schuren en de randen van de multiplex zichtbaar te laten. Op die manier wordt de constructieve opbouw opnieuw in de kijker geplaatst.

Daarnaast worden de restanten van de vroegere stoelspijlers vertaald naar een ritmisch patroon van houten cirkels in de leggers. Er werd bewust gekozen om deze sporen niet te verbergen, maar ze te behouden en in te zetten als ontwerpqualiteit, waardoor de geschiedenis van het oorspronkelijke meubel leesbaar blijft binnen het nieuwe ontwerp.

Ook in de schildersezel worden verwijzingen naar de oorspronkelijke stoel behouden. In de bovenste dwarse balkjes is een patroon van cirkels zichtbaar dat voortkomt uit de sporen van de vroegere gedraaide houten stoelspijlers. Daarnaast werd er bewust gekozen om bepaalde groeven hun donker gebeitste afwerking te laten behouden, waardoor een duidelijk contrast ontstaat met de opgeschuurde, lichtere houten oppervlakken van de rest van het meubel. Op die manier wordt het spanningsveld tussen oud en nieuw visueel versterkt.

Verder worden ook de natuurlijke nerven en houtstructuren opnieuw geaccentueerd binnen het nieuwe meubel. Door de sporen van de oorspronkelijke donkere beits blijven bepaalde houtnerven verdiept zichtbaar, waardoor de houttekening sterker naar voren komt en de materiële gelaagdheid van het object wordt benadrukt. In contrast hiermee werd de rest van het oppervlak wel opgeschuurd, waardoor een lichter houtbeeld ontstaat. Dit spanningsveld tussen het donkere residu en het gereinigde hout benadrukt de materiële gelaagdheid van het object.

De oorspronkelijke verbindingen, afwerkingen en details worden bewust ingezet als ontwerpmiddel en dragen bij aan de leesbaarheid, functionaliteit en gelaagdheid van het uiteindelijke meubel. Deze ingrepen tonen aan dat hergebruik binnen dit onderzoek niet als beperking, maar als ontwerpkraacht wordt ingezet.

4.1.6 Eindresultaten en bevindingen

De ingrepen zijn doelgericht en vertrekken telkens vanuit de intrinsieke eigenschappen van het oorspronkelijke object: de draagstructuur, de verbindingen en de ergonomische logica. De transformaties spelen zich af in de spanning tussen herkenning en vervreemding. De oorspronkelijke stoel blijft aanwezig als referentie, maar wordt functioneel verschoven. Hierdoor ontstaat een gelaagd object dat zowel zijn verleden draagt als een nieuwe rol opneemt.

Het project verzet zich tegen zowel het volledig behouden als het volledig uitwissen van het bestaande. In plaats daarvan wordt gezocht naar een precieze ingreep: net voldoende om de functie te kantelen, maar beperkt genoeg om het materiële en typologische geheugen leesbaar te houden. Zo ontstaat geen assemblage van toevallige onderdelen, maar een reeks interventies die de betekenis van een vertrouwd object actief bevragen en herschrijven.

Vertrekkend vanuit de stoel als een herkenbaar en alomtegenwoordig meubeltype binnen de wooncontext, werd dit object ingezet als uitgangspunt voor hergebruik en herontwerp. Vanuit deze basis ontwikkelde het ontwerpend onderzoek vier verschillende eindobjecten, die elk een nieuwe specifieke functie en herinterpretatie van het oorspronkelijke meubel belichamen. Samen vormen deze objecten een coherente meubelreeks die vertrekt vanuit één gedeeld thema: het hergebruik van bestaande stoelen als dragers van nieuwe functies binnen een hedendaagse woon- en kunstcontext.

Hoewel de objecten samen een ensemble vormen, functioneren ze tegelijk autonoom. Elk meubel behoudt sporen van zijn oorspronkelijke gebruik en draagt daardoor een eigen gelaagd verhaal, gebaseerd op zijn eerdere leven, zijn materiële geschiedenis en zijn nieuwe functie. Hierdoor ontstaat geen uniforme reeks, maar een geheel van verschillende stukken binnen dezelfde ontwerpaanpak.

Door deze herinterpretatie worden de meubels opnieuw ingezet als actieve dragers van betekenis. Waar ze oorspronkelijk functionele zitobjecten waren, krijgen ze nu een nieuwe rol als dragers van cultuur, herinnering en gebruik: als boekenrekken, schildersezels en dragers van kunstwerken binnen een hedendaagse context. Op die manier worden ze opnieuw ingebed in het dagelijkse leven, maar met een verschoven functie en een verrijkte betekenislaag.

Deze benadering toont aan dat hergebruik niet enkel leidt tot individuele objecttransformaties, maar ook tot het ontstaan van een samenhangend geheel waarin verschillende generaties, functies en verhalen binnen één meubelreeks met elkaar worden verbonden.

4.1.7 Reflectie en conclusies

Dit project vertrekt vanuit de overtuiging dat hergebruik van bestaande meubels niet louter een laatste stap na afdanking is, maar een volwaardige en actieve ontwerpstrategie. Het onderzoek benadert oude meubels daarbij als een materiële en culturele databank met potentieel voor herinterpretatie, hergebruik en herfunctionering. Vertrekkend vanuit deze visie wordt het klassieke ontwerpproces omgekeerd, waarbij niet het bouwen of produceren centraal staat, maar net het demonteren en herassembleren van wat reeds bestaat.

Het ontwerpproces, opgebouwd uit analyseren, demonteren, assembleren, interpreteren en reflecteren, vormde daarbij niet enkel een methodologische structuur, maar ook een voortdurend leerproces. Het analyseren van bestaande meubels bood inzicht in hun constructieve logica, verbindingen en materiaalgedrag, zowel digitaal als in realiteit. Het daaropvolgende demonteren maakte deze kennis tastbaar en onthulde een vorm van traditioneel vakmanschap die vandaag vaak onzichtbaar blijft.

Toch moet hierbij kritisch worden opgemerkt dat niet elk voorontwerp even functioneel of geslaagd was. Zo bleek bijvoorbeeld tijdens het demonteren dat sommige onderdelen niet geschikt waren of haalbaar voor bepaalde ontwerpen. Dit toont aan dat sommige herinterpretaties binnen het proces eerder conceptueel sterk waren dan praktisch uitvoerbaar. Deze spanning tussen idee en gebruik is een belangrijk leerpunt binnen het project en benadrukt dat hergebruik niet automatisch leidt tot functioneel betere oplossingen, maar tot nieuwe ontwerp vragen.

Binnen het assemblage- en herontwerpproces werd duidelijk dat hergebruik niet enkel een technische handeling is, maar ook een conceptuele en intuïtieve oefening. Door onderdelen opnieuw te combineren ontstaan objecten met verschoven functies en betekenissen. Sporen van het verleden, zoals nagelgaten, oude verbindingen of groeven en demontage-indicaties werden niet weggewerkt, maar bewust behouden en geïntegreerd als ontwerp kwaliteit. Hierdoor blijft de geschiedenis van het object leesbaar in zijn nieuwe vorm.

Daarnaast speelt ook de persoonlijke dimensie een rol binnen dit proces. Door het integreren van familiale kunstwerken en herinneringsobjecten worden verschillende tijdslagen met elkaar verbonden. Dit resulteert in objecten die niet alleen materieel gelaagd zijn, maar ook een immateriële betekenislaag dragen.

Toch blijft een belangrijke kritische vraag bestaan: in welke mate kunnen deze sterk persoonlijke en experimentele objecten effectief communiceren naar een breder publiek? Hier situeert zich een spanningsveld tussen ontwerp als persoonlijke onderzoekshandeling en ontwerp als universeel begrijpbare oplossing.

Het project werd bewust op een kleinschalige en hands-on schaal uitgevoerd, zodat het onderliggende principe op een directe en tastbare manier kon worden onderzocht en aangetoond. Hierbij ben ik me ervan bewust dat er niet op schaal van grotere meubelstukken zoals kasten, dressoirs of tafels werd gewerkt binnen de uitvoeringsfase. Deze keuze was echter doelbewust en kadert binnen de onderzoeksopzet. Tegelijk werd de toepasbaarheid op grotere schaal wel verkend in de voorontwerpfase, waarin ontwerpen op meubelniveau werden uitgewerkt. Daardoor toont dit onderzoek aan dat de gehanteerde principes effectief opschaalbaar en vertaalbaar zijn naar grotere interieur- en meubeltoepassingen.

Een onderdeel van het eindwerk is de ontwikkeling van een handleidingstructuur, bestaande uit demontagehandleidingen en hermaakhandleidingen, die het onderzoek toegankelijk maken voor een breder publiek. Deze instrumenten vertalen het ontwerpproces naar een begrijpelijke en toepasbare vorm. Demontage wordt hierin gepositioneerd als een vorm van kennisopbouw in plaats van destructie, terwijl de hermaakmanual geen vast eindresultaat oplegt, maar eerder een reeks mogelijke herinterpretaties en toepassingen aanreikt. Op die manier functioneren de manuals als een brug tussen ontwerpgericht onderzoek en een ruimer publiek van makers en geïnteresseerden in hergebruik, waarbij de complexe processen van analyse en herontwerp visueel en tekstueel worden verduidelijkt en toegankelijk gemaakt.

De centrale conclusie van dit onderzoek is dat hergebruik van oude meubels niet enkel een duurzame strategie is, maar ook een bron van ontwerp kwaliteit, vakmanschap en gelaagdheid. Tegelijk toont het proces aan dat deze benadering niet zonder beperkingen is: de balans tussen functionaliteit, concept en toegankelijkheid blijft een continu spanningsveld.

Als ontwerper leidt dit tot een belangrijke reflectie: het onbekende binnen het ontwerpproces moet actief worden onderzocht en ingezet als ontwerpmateriaal. In het begin was er een zekere voorzichtigheid tegenover het hands-on werken op schaal 1/1. Achteraf kan ik stellen dat net deze confrontatie met het maken zelf, en het directe omgaan met materiaal, verbindingen en constructie een van de meest waardevolle onderdelen van het proces is geweest en het sterkst heeft bijgedragen aan mijn inzicht in ontwerp en materieel denken.

Dit project mondt uit in een concrete reeks herontworpen meubels en onderbouwde voorontwerpfases waarin hergebruik als ontwerpmethode werd aangetoond. Deze bevindingen worden vervolgens vertaald naar een set demontage- en hermaakhandleidingen die het volledige proces bundelen en toegankelijk maken voor zowel ontwerpers als een breder publiek van makers en gebruikers.

De bevindingen van dit onderzoek wijzen erop dat de huidige aandacht voor recuperatie in de architectuur zich niet hoeft te beperken tot het schaalniveau van gebouwen. Ook binnen meubelontwerp en interieurarchitectuur liggen er relevante kansen om deze principes verder te ontwikkelen en te verfijnen. In die zin sluit dit project aan bij een bredere evolutie binnen ontwerppraktijken waarin herbestemming, hergebruik en materiaalrecuperatie steeds centraler komen te staan. De hieruit voortvloeiende handleidignen vormen daarbij geen eindpunt, maar worden deel van de concrete vertaling van dit onderzoek en zullen tijdens de eindjury worden gepresenteerd als verdere uitwerking van dit onderzoek.

4.3 Algemene conclusie

Deze thesis toont aan dat het hergebruik en herontwerp van oude Vlaamse meubels een volwaardige ontwerpstrategie vormt voor het verbinden van generaties. Door stoelen uit familiale en tweedehands contexten te analyseren, demonteren, herontwerpen en hermaken, worden meubels niet beschouwd als eindproducten, maar als materiaalbanken met potentieel voor nieuwe functies en betekenissen.

Het ontwerpend onderzoek toont dat gerichte ingrepen in bestaande structuren leiden tot objecten waarin herkenning en transformatie samenkomen. De oorspronkelijke vorm blijft leesbaar aanwezig, maar krijgt een nieuwe rol binnen een hedendaagse context. Hierdoor ontstaan gelaagde objecten waarin materiële, functionele en emotionele waarden samenkomen. Deze gelaagdheid maakt meubels tot meer dan gebruiksvoorwerpen: ze fungeren als dragers van herinnering en familiale geschiedenis. Sporen van het oorspronkelijke meubel blijven zichtbaar, waardoor een betekenisvolle relatie ontstaat tussen verleden en nieuwe gebruikscontext.

Binnen het verbinden van generaties blijkt deze kwaliteit essentieel. Het hergebruik van meubels van (groot)ouders zorgt ervoor dat vertrouwde objecten een nieuwe plaats krijgen in het dagelijkse leven van verschillende generaties. Hierdoor ontstaat een fysieke en betekenisvolle brug tussen verleden en heden, waarbij objecten niet als statisch erfgoed worden bewaard, maar actief worden ingezet en opnieuw beleefd. Op die manier versterken ze de continuïteit tussen generaties.

Het project toont dat hergebruik niet alleen een duurzame keuze is, maar ook leidt tot ontwerp kwaliteit en een sterkere relatie tussen gebruiker en object. Hoewel het project binnen één meubelreeks wordt uitgewerkt, wijst het op mogelijkheden voor bredere toepassingen binnen interieur- en meubelontwerp.

De centrale conclusie is dat hergebruik van bestaande meubels kan leiden tot duurzamer, betekenisvoller en gelaagd ontwerp, waarbij sporen van geschiedenis en gebruik worden verankerd in nieuwe contexten en zo verbinding creëren tussen generaties. Ontwerpen vertrekken daarbij niet noodzakelijk vanuit het nieuwe, maar ontstaan vanuit het herdenken en heractiveren van het bestaande.

5 – REFERENCES

5 – REFERENTIES

5.1 Bibliografie

Albuquerque, P. C. (2011). Grandparents in multigenerational households: the case of Portugal. *European Journal Of Ageing*, 8(3), 189–198. <https://doi.org/10.1007/s10433-011-0196-2>

Aldebei, F., & Dombi, M. (2021). Mining the Built Environment: Telling the Story of Urban Mining. *Buildings*, 11(9), 388. <https://doi.org/10.3390/buildings11090388>

Arora, M., Raspall, F., Fearnley, L., & Silva, A. (2021). Urban mining in buildings for a circular economy: Planning, process and feasibility prospects. *Resources Conservation And Recycling*, 174, 105754. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.105754>

Atelier Recup. (z.d.). Visie. <https://www.atelierrecup.be/project-3>

Bauman, Z. (2007). *Consuming life*. Polity.

BC asm. (n.d.). BC Architects. <https://bc-asm.org/>

Borret, K. (2024). *The Architecture of Reuse in Brussels: From Linear to Circular*.

Box furniture; : Brigham, Louise. [from old catalog] : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive. (1909). Internet Archive. <https://archive.org/details/boxfurniture00brig/page/n5/mode/2up>

Bridgens, B., Powell, M., Farmer, G., Walsh, C., Reed, E., Royapoor, M., Gosling, P., Hall, J., & Heidrich, O. (2018). Creative upcycling: Reconnecting people, materials and place through making. *Journal Of Cleaner Production*, 189, 145–154. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.03.317>

Bumgardner, M. S., & Nicholls, D. L. (2020). Sustainable Practices in Furniture Design: A Literature Study on Customization, Biomimicry, Competitiveness, and Product Communication. *Forests*, 11(12), 1277. <https://doi.org/10.3390/f11121277>

Burgess, G., & Muir, K. (2019). The Increase in Multigenerational Households in the UK: The Motivations for and Experiences of Multigenerational Living. *Housing Theory And Society*, 37(3), 322–338. <https://doi.org/10.1080/14036096.2019.1653360>

Buurman Antwerpen. (z.d.). Buurman Antwerpen | Circulaire materialen en activiteiten. <https://buurmanantwerpen.be/>

Chapman, J. (2012). *Emotionally durable design*. <https://doi.org/10.4324/9781849771092>

Cooper, T. (2010). *Longer lasting products: Alternatives to the Throwaway Society*. Gower Publishing.

- Cossu, R., & Williams, I. D. (2015). Urban mining: Concepts, terminology, challenges. *Waste Management*, 45, 1–3. <https://doi.org/10.1016/j.wasman.2015.09.040>
- De Decker, P., Meeus, B., Pannecoucke, I., Schillebeeckx, E., Verstraete, J., & Volckaert, E. (2015). *Woonnood in Vlaanderen.: Feiten / mythen / voorstellen*. Maklu.
- Departement Omgeving. (2023). *Zorgwonen in Vlaanderen*. Vlaamse Overheid. <https://www.vlaanderen.be/zorgwonen>
- De Vos, E., & Spoormans, L. (2022). Collective Housing in Belgium and the Netherlands: A Comparative Analysis. *Urban Planning*, 7(1), 336–348. <https://doi.org/10.17645/up.v7i1.4750>
- Devos, K., Devlieger, L., & Steeman, M. (2023). Urban mining: Availability of building materials in Flemish social housing dwellings. In Proceedings of the 2nd International Conference on Construction, Energy, Environment & Sustainability (CEES 2023). <https://hdl.handle.net/1854/LU-01HC9TZ1ED4ZJWE5F9RD121DCA>
- Duplex Studio. (z.d.). About. <https://www.duplexstudio.be/>
- Easthope, H., Liu, E., Burnley, I., & Judd, B. (2016). Changing perceptions of family: A study of multigenerational households in Australia. *Journal Of Sociology*, 53(1), 182–200. <https://doi.org/10.1177/1440783316635850>
- Gerards, S., De Ridder, R., & De Bleeckere, S. (2015). Designing Multigenerational Dwelling: A Workshop with Four Flemish Architecture Firms. *International Journal Of Architectural Research Archnet-IJAR*, 9(2), 20. <https://doi.org/10.26687/archnet-ijar.v9i2.658>
- Hague, A., & Hague, E. (2025, December). The social benefits of furniture reuse in the circular economy. James Hutton Institute. https://doi.org/10.31235/osf.io/ja3yd_v1
- Halfwerk. (z.d.). Shop. <https://www.halfwerk.be/shop>
- Hollander, M. C. D., Bakker, C. A., & Hultink, E. J. (2017). Product Design in a Circular Economy: Development of a Typology of Key Concepts and Terms. *Journal Of Industrial Ecology*, 21(3), 517–525. <https://doi.org/10.1111/jiec.12610>
- Huang, W., Rahman, A. R. A., Gill, S. S., & Effendi, R. A. A. R. A. (2025). Furniture design based on cultural orientation: a thematic review. *Cogent Arts And Humanities*, 12(1). <https://doi.org/10.1080/23311983.2024.2442811>
- Ielegems, E., Smetcoren, A., & Petermans, A. (2023). *HOUSE-research: meer innovatie nodig in wonen, met aandacht voor welbevinden en diversiteit onder ouderen*. Document Server@UHasselt. <http://hdl.handle.net/1942/40530>
- Jackson, T. (2005). *Motivating sustainable consumption*. University of Surrey. https://www.researchgate.net/publication/242600751_Motivating_Sustainable_Consumption

- LaFarge, A. (2019). *Louise Brigham and the Early History of Sustainable Furniture Design*. Springer Nature.
- Lambrix, S., Vekemans, T., Vanrie, J., Smetcoren, A., & Petermans, A. (2025). Village Living: Exploring Local Design Futures of Intergenerational Housing in a Belgian Village. *Journal Of Architecture And Urban Design*, 2(1), 118–145. <https://doi.org/10.59528/ms.jaud2025.1122a7>
- Liang, J., Li, J., Cao, X., & Zhang, Z. (2024). Generational Differences in Sustainable Consumption Behavior among Chinese Residents: Implications Based on Perceptions of Sustainable Consumption and Lifestyle. *Sustainability*, 16(10), 3976. <https://doi.org/10.3390/su16103976>
- Maarten Gielen - There's a Void Somewhere Else. (2024, 25 september). Spotify. <https://open.spotify.com/episode/4LguwjcpzBMl1lkmqMKx6Q>
- Magdziak, M. (2023). Intergenerational housing forms as a consequence of the evolutionary model of multi-generation family life in the context of society aging and socio-economic changes. *Space&FORM*, 2023(56), 117–128. <https://doi.org/10.21005/pif.2023.56.b-06>
- Mahy, T. (2025, 12 november). *Lionel Devlieger - Zwijgen is geen optie*. Zwijgen Is Geen Optie. <https://zwijgenisgeenoptie.be/lionel-devlieger/>
- Mankata, L. M., Antwi-Afari, P., Frimpong, S., & Ng, S. T. (2025). Material Passports in Construction Waste Management: A Systematic Review of Contexts, Stakeholders, Requirements, and Challenges. *Buildings*, 15(11), 1825. <https://doi.org/10.3390/buildings15111825>
- Manna, R. (2025, 7 mei). *Do we need 'NEW'? : Rethinking Trends Through Emotional Connections, Sustainable Design, and Cultural Heritage*. <https://openresearch.ocadu.ca/id/eprint/4765>
- Miller, J. (2005). *Furniture: World Styles from Classical to Contemporary*. Penguin.
- Minten, D. (2015). Pleidooi voor het niet-bouwen.
- OVAM. (2026). Gemiddelde leeftijd van gebouwen [Indicator]. CE Monitor Circulaire Economie Vlaanderen. <https://cemonitor.be/indicator/huisvesting/gewenste-veranderingen/gemiddelde-leeftijd-van-gebouwen/>
- OXY: duurzaam hergebruik in hartje Brussel. (2025, 12 mei). NAV. <https://www.nav.be/nieuws/oxy-duurzaam-hergebruik-in-hartje-brussel>
- Pile, J. F. (2005). *A History of Interior Design*. Laurence King Publishing.
- Rietveld, G. T., & Küper, M. (1992). *Gerrit Th. Rietveld: The Complete Works, 1888-1964*.
- Rotor Deconstruction – Reuse of building materials made easy. (n.d.). Rotor Deconstruction – Reuse of Building Materials Made Easy. <https://rotordc.com/>

Sabrina van Dongen. (z.d.). “Why are we throwing out all the nice furniture?” <https://open.spotify.com/episode/2hPwZP6CEkJ0wA9CrSaJzL>

Sanchez, B., Honic, M., Leite, F., Herthogs, P., & Stouffs, R. (2024). Augmenting materials passports to support disassembly planning based on building information modelling standards. *Journal Of Building Engineering*, 90, 109083. <https://doi.org/10.1016/j.jobbe.2024.109083>

Singleton, E. (2020). Dutch and Flemish Furniture.

Skou, N. P., & Munch, A. V. (2016). New Nordic and Scandinavian Retro: reassessment of values and aesthetics in contemporary Nordic design. *Journal Of AESTHETICS & CULTURE*, 8(1), 32573. <https://doi.org/10.3402/jac.v8.32573>

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. (2024, april 29). *Wonen in Vlaanderen: Uitdagingen vanuit sociaal-economisch perspectief* (achtergrondrapport). https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20240429_woonproblematiek_RAP.pdf

Statbel. (2020, 12 oktober). gebouwen in België. Federale Overheidsdienst Economie. <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/4573099-gebouwen-belgie>

Vanhaute, E. (2003). Leven, wonen en werken in onzekere tijden. Patronen van bevolking en arbeid in België in de “lange negentiende eeuw”. *BMGN - Low Countries Historical Review*, 118(2), 153–178. <https://doi.org/10.18352/bmgn-lchr.5832>

Varpa, J., Autio, M., & Autio, J. (2024). Sustainable Living: Young Adults Prolonging the Material Life Cycle of Objects Through the Appreciation of Used Furniture, Interiors, and Building Design. *Circular Economy And Sustainability*, 4(4), 2559–2578. <https://doi.org/10.1007/s43615-024-00378-2>

Verbist, G., Diris, R., & Vandenbroucke, F. (2019). Solidarity between Generations in Extended Families: Old-Age Income as a Way Out of Child Poverty? *European Sociological Review*, 36(2), 317–332. <https://doi.org/10.1093/esr/jcz052>

Verga, G. C., & Khan, A. Z. (2022). Space Matters: Barriers and Enablers for Embedding Urban Circularity Practices in the Brussels Capital Region. *Frontiers in Built Environment*, 8. <https://doi.org/10.3389/fbuil.2022.810049>

Vlaamse Regering. (2024). Beleidsnota 2024-2029: Energie en Klimaat (doc. nr. 70827). Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70827>

Vlaanderen Circulair. (z.d.). *Urban mining*. <https://www.vlaanderen-circulair.be/nl/bouw/bouw-wat-is-het/urban-mining>

Wallach, C. (2009). *Tramp Art: Another Notch, Folk Art from the Heart*. Schiffer Publishing.

Wells, V. K., Carrigan, M., & Athwal, N. (2023). Holding on or letting go: Inheritance as a liminal experience. *Marketing Theory*, 23(3), 509–532. <https://doi.org/10.1177/14705931231162400>

Winters, S., Ceulemans, W., Heylen, K., Pannecoucke, I., Vanderstraeten, L., Van Den Broeck, K., De Decker, P., Ryckewaert, M., & Verbeeck, G. (2015). *Wonen in Vlaanderen anno 2013. De bevindingen uit het Grote Woononderzoek 2013 gebundeld*. Maklu.

Woningvoorraad. (z.d.). Vlaanderen.be. <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bouwen-en-wonen/woningvoorraad>

Zhang, J., Su, J., Zeng, Y., & Zhang, C. (2024). The Application and Development of Design Management at IKEA: A Case Study Based on The Concept of Democratic Design. *International Journal Of Global Economics And Management*, 4(2), 65–70. <https://doi.org/10.62051/ijgem.v4n2.09>

Algemene bronvermelding:

ChatGPT:

ChatGPT werd na het schrijven van eigen teksten gebruikt ter ondersteuning bij het verbeteren van zinsbouw, het aanreiken van synoniemen en het verhogen van de vlotheid van de formulering, evenals het opsporen en corrigeren van grotere taal- en schrijffouten in zelfgeschreven en geparafraseerde passages.

ChatGPT. (2026). *Hulp bij het verbeteren van schrijffouten en zinsbouw in zelfgeschreven teksten* [Artificiële intelligentie]. OpenAI. Verkregen van <https://chat.openai.com/>

Grammarly:

Grammarly werd gebruikt als digitale schrijfassistent ter ondersteuning bij het detecteren en corrigeren van spelling- en grammaticafouten in de zelfgeschreven tekst.

Grammarly. (2026). *Grammarly writing assistant software* [Computer software]. <https://www.grammarly.com>

5.2 Figurenlijst

Figuur 1. Afbraak van het Palais Granvelle, Brussel (1931).

Bron: Borret, K. (2024). *The Architecture of Reuse in Brussels: From Linear to Circular*, p. 6.

Figuur 2. Tramp art bijzettafel gemaakt uit gerecyclede houten kistjes. Bron: *Modern Living*

— <https://modern-living.be/product/tramp-art-side-table/>

Figuur 3. Tramp art stoelen met typische geometrische lagen. Bron: <https://www.vntg.com/134949/pair-of-tramp-art-chairs-1960s/>

Figuur 4. Tramp art tafel Bron: <https://caseantiques.com/search/tramp+art/>

Figuur 5. Box furniture ontworpen door Louise Brigham, circa 1909. Bron: LaFarge, A. (2019). *Louise Brigham and the early history of sustainable furniture design*. Springer International Publishing. <https://archive.org/details/boxfurniture00brig/page/n5/mode/2up>

Figuur 6. Box furniture ontworpen door Louise Brigham, circa 1909. Bron: LaFarge, A. (2019). *Louise Brigham and the early history of sustainable furniture design*. Springer International Publishing. <https://archive.org/details/boxfurniture00brig/page/n5/mode/2up>

Figuur 7. Technische tekeningen van de Crate Lounge Chair, Gerrit Rietveld, 1934 (Centraal Museum Utrecht, Stichting Auteursrechten G. Th. Rietveld).

Figuur 8. Blauwdruk van Lage Krat-tafel door Gerrit Rietveld, 1934. Centraal Museum Utrecht, Stichting Auteursrechten G. Th. Rietveld.

Figuur 9. project van Atelier Recup met gerecupereerde materialen. Bron: Atelier Recup (z.d.), <https://www.atelierrecup.be/meubel-ontwerp?lightbox=dataItem-kkp91iuu>

Figuur 10. WD-01 Chair van Duplex Studio. Bron: Duplex Studio (z.d.), *WD-01 Chair*, <https://www.duplexstudio.be/wd-01-chair>

Figuur 11. TU02 van Duplex Studio. Bron: Duplex Studio (z.d.), TU02, <https://www.duplexstudio.be/circular-story-tu02>

Figuur 12. Recyclede metalen lamp uit de Halfwerk-collectie. Bron: Halfwerk (z.d.), *Shop*, <https://www.halfwerk.be/shop>

Figuur 13. Recyclede metalen dienblad uit de Halfwerk-collectie. Bron: Halfwerk (z.d.), *Shop*, <https://www.halfwerk.be/shop>

Figuur 14. Recyclede sportvloer tot tafel Bron: Buurman Antwerpen. (z.d.). <https://buurmanantwerpen.be/products/sportvloertafel-limited-edition-2025>

Figuur 15. Recyclede sportvloer tot tafel Bron: Buurman Antwerpen. (z.d.). <https://buurmanantwerpen.be/products/sportvloertafel-limited-edition-2025>

Figuur 16. Henri II-stoel, 19e eeuw. Bron: case study 3, eigen afbeelding.

Figuur 17. Tweedehands mid-centurystoel. Bron: eigen afbeelding

Figuur 18. Spijlenstoel van grootouders. Bron: case study 1, eigen afbeelding.

Figuur 19. Schrijnwerkersmarkering (Romeins cijfer I) op de onderzijde van de zitting van de Henri II-stoel. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 20. Schrijnwerkersmarkering (Romeins cijfer IV) op de onderzijde van de zitting van een ander exemplaar van de Henri II-stoel. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 21. Reeks cabriole houten poten van respectievelijk een tafel, vitrinekast en nachtkastje. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 22. Inlegwerk houten tafelblad. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 23. Gecraqueleerde vernislaag op een stoelzitting. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 24. Rotan vlechtwerk stoelzitting. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 25. Secretairekastje uit case study 3. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 26. Telefoonkastje. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 27. Kaptafel uit case study 3. Bron: eigen afbeelding.

Figuur 28. Droog. (z.d.). Tree-Trunk Bench. Geraadpleegd van <https://www.droog.com/projects/tree-trunk-bench-by-jurgen-bey/>

Figuur 29. Droog. (z.d.). Tree-Trunk Bench. Geraadpleegd van <https://www.droog.com/projects/tree-trunk-bench-by-jurgen-bey/>

Figuur 30. Droog. (z.d.). Chest of Drawers. Geraadpleegd van <https://www.droog.com/projects/chest-of-drawers-by-tejo-remy/>

Figuur 31. Droog. (z.d.). Chest of Drawers. Geraadpleegd van <https://www.droog.com/projects/chest-of-drawers-by-tejo-remy/>

Figuur 32. MANIERA. (z.d.). Stool Wolfers – Hanging. Geraadpleegd van <https://www.maniera.be/works/m003--stool-wolfers-hanging--pendant>

Figuur 33. MANIERA. (z.d.). Stool Wolfers – Hanging. Geraadpleegd van <https://www.maniera.be/works/m003--stool-wolfers-hanging--pendant>

Figuur 34. Dezeen. (2026, 6 maart). Linde Hermans Bristle furniture brushes. <https://www.dezeen.com/2026/03/06/linde-hermans-bristle-furniture-brushes/>

Figuur 35. Dezeen. (2026, 6 maart). Linde Hermans Bristle furniture brushes. <https://www.dezeen.com/2026/03/06/linde-hermans-bristle-furniture-brushes/>

Figuur 36. Cultivation Objects. (z.d.). Fig05-7. <https://i0.wp.com/cultivationobjects.com/wp-content/uploads/2023/10/Cultivation-Objects-Fig05-7-scaled.jpg>

Figuur 37. ultivation Objects. (z.d.). Fig04-1. <https://i0.wp.com/cultivationobjects.com/wp-content/uploads/2023/10/Cultivation-Objects-Fig04-1-scaled.jpg>

Figuur 38. Cultivation Objects. (z.d.). Fig07-4. <https://cultivationobjects.com/wp-content/uploads/2023/10/Cultivation-Objects-Fig07-4-scaled.jpg>

Figuur 39. Brentjens, Y. (z.d.). Exh-binnenhuis-06. <https://yvonnebrentjens.nl/assets/img/exh-binnenhuis-06.jp>

Figuur 40. Figuur 40: Eigen woning exterieur. Bron: Eigen afbeelding.

Figuur 41. Oorspronkelijke toestand van het krukje. Eigen afbeelding.

Figuur 42. Initiële 3D-ontwerpen ter verkenning van mogelijke ingrepen. Eigen afbeelding.

Figuur 43. Hands-on ontwerpmethode, met focus op het effectief testen van 3D-modellen. Eigen afbeelding.

Figuur 44. Overzicht van de onderdelen, verbindingen en het eindresultaat. Eigen afbeelding.

Figuur 45. Hercombinatie van meubelstukken en onderdelen. Eigen afbeelding.

Figuur 46. Experimenteel onderzoek naar schaduweffecten door interactie tussen een lichtbron, draad en meubel Eigen afbeelding.

Figuur 47. Reeks uitgewerkte 3D-modellen als ontwerpopties voor de herinterpretatie. Eigen afbeelding.

Figuur 48. Mogelijke herwerking naar een boekendrager of boekenrek. Eigen afbeelding.

Figuur 49. Mogelijke herwerking tot drager voor wijnfles en glazen. Eigen afbeelding.

Figuur 50. Notariswoning exterieur. Bron: Eigen afbeelding.

Figuur 51. Figuur 51: Overzicht herinterpretatie van meubels door middel van digitale fotocollages, waarbij onderdelen worden gedemonteerd en gehercombineerd. Eigen afbeelding.

Figuur 52. Rijwoning exterieur. Bron: Eigen afbeelding.

Figuur 53. Herinterpretatie van stoel en schilderij tot schilderijstaander. Bron: Eigen afbeelding.

Figuur 54. Herinterpretatie van meubels door middel van digitale fotocollages Bron: Eigen afbeelding.

Figuur 55. Twee stoelen met hun respectieve demontage in afzonderlijke onderdelen in 3D. Eigen afbeelding.

Figuur 56. 3D-ontwerp van een boekentafeltje. Eigen afbeelding.

Figuur 57. 3D-ontwerpen van een wijntafeltje. Eigen afbeelding.

Figuur 58. Frottage onderzijde stoelzitting. Eigen afbeelding.

Figuur 59. Frottage rotan vlechtwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 60. Frottage rotan vlechtwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 61. Frottage houtstructuur. Eigen afbeelding.

Figuur 62. Overzicht van nagels, schroeven en schroefdopjes afkomstig van de demontage van één stoel. Eigen afbeelding

Figuur 63. Overzicht van stoelzitting en rugleuning met demontagesporen van nagels en schroeven. Eigen afbeelding.

Figuur 64. Locatie van de ingelijmde pen-en-gatverbinding. Eigen afbeelding.

Figuur 65. Pen-en-gatverbinding in oorspronkelijke toestand. Eigen afbeelding.

Figuur 66. Demontage van rotan vlechtwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 67. Spijlenstoel. Eigen Afbeelding.

Figuur 68. Demontage stoel. Eigen Afbeelding.

Figuur 69. Sporen demontage. Eigen Afbeelding.

Figuur 70. Gecraqueleerde vernislaag. Eigen afbeelding.

Figuur 71. Geschuurd houtoppervlak. Eigen afbeelding.

Figuur 72. Sporen van rugspijlers. Eigen afbeelding.

Figuur 73. Patroon van cirkels. Eigen afbeelding.

Figuur 74. Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 75. Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 76. Vooraanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 77. Detail van steunend boek. Eigen afbeelding.

Figuur 78. Proces van het verwijderen van oude vernislagen. Eigen afbeelding.

Figuur 79. Oorspronkelijke structuur en houttekening zichtbaar. Eigen afbeelding.

Figuur 80. Proces van het verwijderen van oude vernislagen. Eigen afbeelding.

Figuur 81. Isometrische weergave van het afgewerkte meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 82. Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 83. Vooraanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 84. Zijaanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 85. Oorspronkelijke stoel. Eigen afbeelding.

Figuur 86. Rugleuning tijdens het verwijderen van de oude vernislaag. Eigen afbeelding.

Figuur 87. Vernislaag verwijderen met schuurschijf. Eigen afbeelding.

Figuur 88. Isometrische weergave van het meubel zonder kunstwerken. Eigen afbeelding.

Figuur 89. Detailfoto van de verschillende leggers met drogende kunstwerken. Eigen afbeelding.

Figuur 90. Detail leggers en rechtopstaande kunstwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 91. Isometrische weergave kleiner formaat kunstwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 92. Isometrische weergave groter formaat kunstwerk. Eigen afbeelding.

Figuur 93. Oude zitting. Eigen afbeelding.

Figuur 94. Zelfgemaakt sjabloon voor schilderspaletvorm. Eigen afbeelding.

Figuur 95. Uitgesneden vorm van het schilderspalet, vervaardigd met een decoupeerzaag. Eigen afbeelding.

Figuur 96. Schilderspalet met verf en borstel bij Meubel 4. Eigen afbeelding.

Figuur 97. Henri II-stoel, 19e eeuw. Eigen afbeelding.

Figuur 98. Verschil donkergebeitst eikenhout, voor en na het schuren. Eigen afbeelding.

Figuur 99. Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 100. Zijaanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 101. Detail van groeven en sporen met oude donkere beits Eigen afbeelding.

Figuur 102. Zijaanzicht van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 102. Isometrische weergave van het meubel. Eigen afbeelding.

Figuur 104. Isometrische weergave van het meubel met schildergerei. Eigen afbeelding.

Figuur 105. Overzicht van het ensemble van meubels. Eigen afbeelding.

Figuur 106. Schildersmeubel in gebruik. Eigen afbeelding.

Figuur 107. Zijaanzicht van het ensemble van meubels. Eigen afbeelding.

Figuur 108. Oude pen-en-gatverbinding. Eigen afbeelding.

Figuur 109. Nieuwe pen-en-gatverbinding. Eigen afbeelding.

Figuur 110. Leggers ontworpen als uitneembare elementen. Eigen afbeelding.

Figuur 111. Patroon van cirkels, sporen van de stoelspijlers. Eigen afbeelding.

Figuur 112. Detail van verschillende afwerkingen. Eigen afbeelding.

Figuur 113. Detail van houtstructuur. Eigen afbeelding.

Figuur 114. Detail van gelaagde multiplex. Eigen afbeelding.

Figuur 115. Detail van de uitgesproken houttekening. Eigen afbeelding.

